

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**SBS VE TEOG SINAVINDAKİ SÖZ
VARLIĞIMIZLA İLGİLİ TÜRKÇE
SORULARININ 2005 TÜRKÇE ÖĞRETİM
PROGRAMI'NDAKİ SÖZCÜK VARLIĞIMIZLA
İLGİLİ KAZANIMLARI ÖLÇME YETERLİLİK
DÜZEYİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gülten YILMAZ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Cem Şems TÜMER

Erzincan,2014

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu alışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman/ Jüri: Yrd. Doç. Dr. Cem şems TÜMER

Jüri : Doç. Dr. H. Hüsnü BAHAR

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Ruhi KARA

Yukarıdaki imzalar, adı geçen jüri üyelerine aittir. 09/03/2014

Doç. Dr. Ayhan DÖNER

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Düşüncenin somut hali olan sözcükler, içinde yaşadığı toplumun düşünce zenginliğini gösterir. İnsanlar arasında kullanılan sözcükler o toplum hakkında bize bilgi veren en önemli göstergelerdir. Söz varlığı ne kadar zengin olursa dili kullanabilme yetisi o derece fazla olur. Öğrencilerin okuduklarını, dinlediklerini doğru anlamaları, anlatabilmeleri sözcük varlıklarının zengin olmasına ve sözcükleri doğru anlamlandırabilmelerine bağlıdır. Sözcüklerin daha hızlı öğrenilmesi ve kavranabilmesi için öğretim kurumlarında sözcükler, farklı sözcük öğretme teknikleriyle birlikte öğrencilere sunulmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı her sene sonunda ikinci kademe öğrencilerinin akademik başarılarını ölçmek amacıyla sınavlar (SBS, TEOG) yapmaktadır. Bu sınavlarda öğrencinin söz varlığını ölçmeye yönelik sorulara da yer verilmektedir.

Bu çalışma SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde söz varlığımıza yönelik sorulan soruların, 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızın zenginliğine yönelik kazanımlarla hangi düzeyde paralellik gösterdiğini ve bu programda tespit edilen kazanımları hangi düzeyde ölçtüğünü belirtmek amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmamı hazırlarken araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve desteğini esirgemeyerek çalışmamı tamamlamama katkıda bulunan danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Cem Şems TÜMER'e, değerli fikirleriyle beni yönlendiren Sayın Prof. Dr. Mukim SAĞIR'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Ruhi KARA'ya Sayın Yrd. Doç. Dr. H. Hüsnü BAHAR'a ve çalışmamın başından sonuna kadar maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olan eşim Ömer YILMAZ'a, aileme ve anketi cevaplayan Türkçe öğretmenlerine yürekten teşekkür ederim.

Gülten YILMAZ

Erzincan, 2014

**SBS VE TEOG SINAVINDAKİ SÖZ VARLIĞIMIZLA İLGİLİ TÜRKÇE
SORULARININ 2005 TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI'NDAKİ SÖZCÜK
VARLIĞIMIZLA İLGİLİ KAZANIMLARI ÖLÇME YETERLİLİK
DÜZEYİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

Gülten YILMAZ

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Eğitimi Bölümü Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2014

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Cem Şems TÜMER

ÖZET

İnsanın kendini ifade edebilmesi için söz varlığının zengin olması gerekmektedir. Söz varlığımızı zenginleştirme açısından sözcük öğretimi çalışmaları oldukça önemlidir.

Bu çalışmada; Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde sözcük varlığımızla ilgili soruların 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla hangi düzeyde paralellik gösterdiğini, bu programda tespit edilen kazanımları hangi düzeyde ölçtüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmada söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların hangi sözcük öğretme tekniğiyle ilgili olduğu belirtilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde; problem durumu, alt problemler, araştırmanın önemi, amacı ve sınırlılıkları yer almaktadır.

Kuramsal çerçevenin incelendiği ikinci bölümünde; söz varlığı ve sözcük öğretme teknikleri incelenmiştir. Ayrıca bu bölümde benzer araştırmalara da yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise yöntem ve araçlara yer verilmiş, çalışma grubu tanımlanmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlar tespit edilmiştir. Daha sonra SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde sözcük varlığımızla ilgili olan sorular belirlenerek, 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla tek tek karşılaştırılmıştır. Bu soruların programda hangi kazanımlarla hangi düzeyde örtüştüğü belirlenmiştir. Varılan sonuçların test edilmesi için halen görev yapmakta olan 105 Türkçe öğretmenin anket aracılığıyla görüşleri alınmıştır. Öğretmenler kendilerine sunulan anketlerde verilen bir kazanım ile o kazanımı ölçtüğü düşünülen soruyu incelemişler ve “Bu soru, bu kazanımı ölçmektedir.”, “Bu soru, bu kazanımı kısmen ölçmektedir.”, “Bu soru, bu kazanımı ölçmemektedir.”, seçeneklerinden birini işaretleyerek görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmen görüşleri tablolar yardımıyla analiz edilmiştir. SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde sözcük varlığımızla ilgili olan soruların hangi sözcük öğretme tekniğiyle hazırlandığı da tespit edilmiştir.

Çalışmanın son bölümünde ise araştırmada ulaşılan bulgular ışığında sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Dil, Söz Varlığı, Sözcük Öğretme Teknikleri, SBS, TEOG Sınavı, Söz Varlığını Zenginleştiren Kazanımlar.

**THE ASSESSMENT OF THE TURKISH LESSON VOCABULARY
QUESTIONS IN SBS AND TEOG EXAMINATIONS IN THE CONTEXT OF
THEIR MEASUREMENT CAPABILITY OF THE VOCABULARY
ATTAINMENTS OF 2005 TURKISH LESSON CURRICULUM ACCORDING
TO THE TEACHER OPINIONS**

Gülten YILMAZ

Erzincan University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Education, Thesis of Master of Arts, August 2014

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Cem Şems TÜMER

ABSTRACT

A rich vocabulary is needed to all those who wants to express his/herself as he/she desires. Therefore, vocabulary teaching studies are very important in vocabulary enrichment.

This study tries to determine to what extent the Turkish vocabulary questions in Level Determination Examination (*Seviye Belirleme Sınavı* - SBS) and Examination of Entrance to Secondary Education from Primary Education (*Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş* (TEOG) *Sınavı*) conform to the vocabulary enrichment attainments specified in 2005 Primary Education Second Level Turkish Lesson Curriculum and to which level they measure these attainments. In addition, it also tries to clarify which vocabulary teaching techniques are related to these vocabulary questions.

The first section is composed of the problem question, problem sentences, the importance and the aim of the study, as well as its limitations.

In the second section, where the theoretical framework is analyzed, vocabulary and vocabulary teaching techniques are given. In the third section, methods, universe and working group is explained.

In the fourth section of the study, the vocabulary questions in SBS and TEOG examinations are specified and these questions are compared with the vocabulary attainments of 2005 Primary Education Second Level Turkish Lesson Curriculum. The section also tries to clarify to what extent these questions are in conformation with these attainments. Besides, the section also tries to determine which vocabulary teaching techniques are used to prepare the vocabulary questions of SBS and TOEG examinations.

In order to test these findings, a survey was conducted among 105 active Turkish teachers. In this survey, the teachers are firstly asked to examine an attainment and the question, which is thought to measure that attainment. Afterwards they are asked to choose to what extent the questions measure the related attainment among the choices: “This question measures this attainment”, “This question partly measure this attainment” and “This question does not measure this attainment”. The teachers’ views are analyzed with tables.

Finally the last section of the study is composed of the conclusion and proposals derived from the findings of the study.

Keywords: Turkish, Language, Vocabulary, Vocabulary Teaching Techniques, Level Determination Examination, Examination of Entrance to Secondary Education from Primary Education, Vocabulary Enrichment Attainments.

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL TUTANAĞI.....	I
ÖNSÖZ	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Amacı.....	3
1.5. Araştırmanın Önemi	4
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Söz Varlığı Zenginliğinin Önemi	8
2.2.Sözcük Öğretme Teknikleri	12
2.2.1. Okuma Tekniği	12
2.2.2. Dinleme Tekniği	13
2.2.3. Sözlük Kullanma Tekniği	14
2.2.4. Serbest Çağırışım Tekniği.....	15
2.2.5. Bulmaca Tekniği.....	16
2.2.6. Sözcük Defteri Tekniği.....	17
2.2.7. Sözcük Listesi Tekniği.....	18
2.2.8. Otuz Sözcük Üzerine On Artı Tekniği	18
2.2.9. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma Tekniği	19
2.2.10. Dramatizasyon Tekniği.....	21
2.2.11. Dikte Tekniği.....	21
2.2.12. Şema Hazırlama ve Gruplandırma Tekniği	22

2.2.13. Cümle Tamamlama Tekniği	23
2.2.14. Cümle Kurma Tekniği	24
2.2.15. İnceleme Tekniği	24
2.2.16. Resimlerle Sözcük Öğretme Tekniği	25
2.2.17. Zıt Anımlı ve Eş Anımlı Sözcükleri Bulma Tekniği.....	26
2.2.18. Kasete Çekme Tekniği.....	27
2.2.19. Eşleştirme Tekniği	27
2.2.20.Gruplandırma Tekniği.....	29
2.2.21. Bağlam Tekniği.....	29
2.2.22.Müzikle Sözcük Öğretme Tekniği	30
2.2.23. Oyunla Sözcük Öğretme Tekniği	31
2.2.24. Farklı Olan Sözcüğü Bulma Tekniği	33
2.2.25. Türkçe Karşılık Bulma Tekniği	33
2.2.26.Anahtar Sözcükleri Bulma Tekniği	34
2.3. Benzer Araştırmalar	34
3. YÖNTEM	38
3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)	38
3.2. Çalışma Grubu	39
3.3. Veri Toplama Araçları	39
3.4. Verilerin Analizi	40
3.5. Varsayımlar.....	40
4. BULGULAR VE YORUMLAR	42
4.1. İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programında Yer Alan Söz Varlığımıza İlişkin Kazanımlar	42
4.1.1. Programda Doğrudan Belirlenmiş Kazanımlar.....	42
4.1.2. Programda Dolaylı Belirlenmiş Kazanımlar.....	43
4.2. Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe Testlerinde Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Tespit Edilen Sorular	44
4.3. Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Sorulan Soruların 2005 İlköğretim 2. Kademe Türkçe Öğretim Programındaki Hangi Kazanımla İlişkili Olduğu ve Bu Kazanımların Soruları Ölçmedeki Yeterliliği Konusundaki Uzman Görüşleri.....	45

4.3.1. Anketi Cevaplayan Uzman Kişilere Yönelik Kişisel Bilgiler:	45
4.3.1.1. Cinsiyet	45
4.3.1.2. Mezun Olduğu Okul	46
4.3.1.3. Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdem Süresi.....	46
4.3.1.4. Öğrenim Durumu	47
4.3.2. SBS ve TEOG Sınavlarında Türkçe Testlerinde Tespit Edilen Söz Varlığımızla İlgili Soru Sayıları ve Oranları.....	47
4.3.3. Sınavlarda İlgili Kazanımlardan Sorulan Soru Sayısı	50
4.3.4. Söz Varlığımızla İlgili Belirtilen Kazanımlardan Sınıf Bazında Sorulan Soru Sayısı.....	51
4.3.5. Anketi Cevaplayan Uzman Kişilere Yönelik SBS ve TEOG Sınavı Sorularının Söz Varlığı Kazanımlarını Ölçme Yeterliliği	52
4.3.6. Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerden Alınan Yazılı Cevaplar	82
4.3.6.1. Soru: Sözcük varlığımıza ilişkin görüşleriniz nelerdir?	82
4.3.6.2. Soru: SBS ve TEOG Sınavına ilişkin görüşleriniz nelerdir?	85
4.3.6.3. Soru: SBS ve TEOG Sınavında sorulan sözcük varlığımıza ilişkin soruların sözcük varlığımıza ilişkin kazanımları ölçme yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?.....	88
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	94
5.1. Sonuçlar	94
5.2. Öneriler	100
6. KAYNAKLAR	103
7. EK	111

KISALTMALAR

çev. : Çeviren

Dr. : Doktor

Edt : Editör

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

Prof. : Profesör

ss : Sayfa Sayısı

s : Sayfa

S : Sayı

SBS : Seviye Belirleme Sınavı

TDK : Türk Dil Kurumu

TEOG: Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (Sınavı)

vb. : Ve benzeri

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 5. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s. 100 (Türkiye Metni).	13
Şekil 2: 5.Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:29 (Arkadaşım Sarmaşık Dinleme Metni).....	14
Şekil 3: 6 Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:81(Orman Metni).	15
Şekil 4: 6.Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:82(Doğa ve Evren Metni).	16
Şekil 5: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:27(Simyacı Metni).	17
Şekil 6: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:137(Hoşgörüler Diyarı Mardin Metni).....	19
Şekil 7: 6. Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:170(Sevgi Metni).	20
Şekil 8: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:51 (Atatürk'ü Altınla Satın Almak İsteyen Mareşal).	21
Şekil 9: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:12(Hak ve Özgürlükler Metni). 22	
Şekil 10: 6. Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:92(Doğa ve Evren Metni).	22
Şekil 11: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:113(Nasrettin Hoca Metni).	23
Şekil 12: 6.Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:114 (Anne Metni).	24
Şekil 13: 6.Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:139 (İlaç Metni).	25
Şekil 14: 5. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:139(Dört Mevsimde Dört Güzellik: Abant).	26
Şekil 15: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:44(Atatürk'ün Fikir Dünyası Metni).....	27
Şekil 16: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:15 (Hiroşimalı Masahi Nii Metni).....	28
Şekil 17: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:107 (Nasrettin Hoca Metni).	28
Şekil 18: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:79(Anadolu Metni).	29

Şekil 19: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:92 (Meşe İle Saz Metni).....	30
Şekil 20: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:139 (İlaç Metni).....	31
Şekil 21: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:66 (Soylu Bilgi Ağacı Metni)...	33
Şekil 22: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:85 (Doğa ve Evren Metni).	33
Şekil 23: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:98 (Dijon'dan Trabzon'a Metni).	34

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Cinsiyetine Yönelik Frekans ve Yüzdesi.	45
Tablo 2: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Mezun Oldukları Okulun Frekans ve Yüzdesi.	46
Tablo 3: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdem Sürelerine Yönelik Frekans ve Yüzdesi.....	46
Tablo 4: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Öğretmenlik Öğrenim Durumuna Yönelik Frekans ve Yüzdesi.	47
Tablo 5: Türkçe Testindeki Soruların Sınıf ve Yıl Bazındaki Frekansları.	48
Tablo 6: Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Soruların Yıl ve Sınıf Bazındaki Frekansları.	49
Tablo 7: Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Soruların Türkçe Testi İçindeki Yıl ve Sınıf Bazındaki Yüzdesi.	49
Tablo 8: Söz Varlığımızla İlgili Kazanımlarla İlgili Sınavlarda Çıkan Soruların Frekans ve Yüzdesi.	51
Tablo 9: Söz Varlığımızla İlgili Kazanımlarla İlgili Sınavlarda Çıkan Soruların Sınıf Bazında Frekansı.....	52
Tablo 10: 2008 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	53
Tablo 11: 2008 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 7. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	54
Tablo 12: 2008 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	55
Tablo 13: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 4. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	56

Tablo 14: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 5. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	57
Tablo 15: 2009 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 12. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	58
Tablo 16: 2009 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	59
Tablo 17: 2010 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	60
Tablo 18: 2010 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	61
Tablo 19: 2010 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	62
Tablo 20: 2011 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	63
Tablo 21: 2013 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	64
Tablo 22: 2013-Kasım 8.Sınıf TEOG Türkçe Testindeki 1.Sorunun 1.Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	65
Tablo 23: 2008 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 5. Sorunun 2. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	66
Tablo 24: 2011 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 2. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	67
Tablo 25: 2010 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 7. Sorunun 3. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	68
Tablo 26: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	69

Tablo 27: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	70
Tablo 28: 2009 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	71
Tablo 29: 2009 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 8. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	72
Tablo 30: 2010 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	73
Tablo 31: 2011 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	74
Tablo 32: 2011 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	75
Tablo 33: 2012 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	76
Tablo 34: 2013 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	77
Tablo 35: 2009 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 5. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	78
Tablo 36: 2009 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 5. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	79
Tablo 37: 2013 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 5. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	80
Tablo 38: 2010 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 6. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.	81
Tablo 39: Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Tespit Edilen Söz Varlığını Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımlar.	94

Tablo 40: Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Tespit Edilen Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımların Tüm Kazanımlar İçindeki Oranı.	95
Tablo 41: Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Sorulan Sorulardaki Öğretmen Görüşü Oranları.	98
Tablo 42: SBS ve TEOG Sınavı Türkçe Testinde Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Soruların İlgili Olduğu Sözcük Öğretme Tekniği.	100

1. GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde, çalışmanın gerekçelerini ortaya koyan problem durumu, çalışmanın amacı, çalışmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, sınırlılıklar ve tanımlar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Yıllardır milletlerin ortak yaşam tecrübelerinden süzülerek ortaya çıkan dil, milletleri bir arada tutan, onları birbirine bağlayan en güçlü bağ olmuştur. “Dil, bir ulusun geçmişi, yaşayışı, kanıları, ülküsüyle kendisidir” (Göğüş, 1978:1). Aynı zamanda insanların kültürü yarınlar taşıdıkları en önemli araç dildir.

İnsanlar oluşturdukları ortak ses sistemleriyle iletişim kurar, sevinçlerini, hüznelerini dil vasıtasıyla paylaşırlar. Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir” (Ergin, 2000:3).

“Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülmemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur” (Aksan, 2000:11). Canlı bir varlık olan, yıllarca değişim ve gelişime maruz kalan diller, insanları daha iyi iletişim kurma, daha iyi anlaşma isteğiyle dilleri araştırmaya yöneltmiştir. Toplumda konuşulan sözcükler sayesinde toplumların inançları, gelenek-görenekleri, tarihi, yaşam felsefesi hakkında bilgi sahibi olmamız dilcilerin söz varlığına yönelik araştırmalarını arttırmıştır.

Düşüncenin somut hali olan sözcükler, o toplumun da düşünce zenginliğini gösteren en önemli göstergelerdir. XVIII. yüzyılda, Alman yazarı ve düşünürü Hamann, dili, aklın aynası ve görünmesi olarak kabul ediyor, "akıl dildir; dil olmasaydı akıl da olmazdı" demektedir (Akarsu, 2010:44). XX. yüzyılın başlarında Fransız bilgini A. Dauzat, Dil Felsefesi adlı kitabında “Dil, düşünmenin aracıdır”

diyerek söz varlığı ile düşünce arasındaki kuvvetli bağdan söz etmiştir (1948:9). “Söz varlığı, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir” (Aksan, 2000: 7).

Anlayan ve kendini anlatabilen bireylerin yetişebilmesi için sözcük varlığımızın zengin olması oldukça önemlidir. Düşüncelerimizin iletişimde doğru olarak yer alabilmesi için ifadenin gerçek değerini bulması ancak zengin söz varlığıyla mümkündür. Bu yüzden zengin etkinliklerle ve doğru kazanımlarla sözcük dağarcığımızı geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.

1.2. Problem Cümlesi

2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS)'nda ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı'nın I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde sorulan söz varlığımızla ilgili sorular 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirme yönelik kazanımlarınızı ölçmede yeterli midir?

1.3. Alt Problemler

1. 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlar nelerdir, bu kazanımların tüm kazanımlar içindeki oranı nedir?

2. 2008, 2009 ve 2010 yılında 6., 7., ve 8. sınıflara, 2011 yılında 7. ve 8. sınıflara, 2012 ve 2013 yılında 8. sınıflara yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ile 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde 8. sınıflara yapılan Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik hangi sorular sorulmuştur, sorulan bu sorular 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlardan hangisiyle ilgilidir?

3. 2008, 2009 ve 2010 yılında 6., 7. ve 8. sınıflara, 2011 yılında 7. ve 8. sınıflara, 2012 ve 2013 yılında 8. sınıflara yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ile 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde 8. sınıflara yapılan Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların sorular sözcük öğretme tekniklerinden hangisi ya da hangileri kullanılarak hazırlanmıştır?

4. 2008, 2009 ve 2010 yılında 6., 7., ve 8. sınıflara, 2011 yılında 7. ve 8. sınıflara, 2012 ve 2013 yılında 8. sınıflara yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ile 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde 8. sınıflara yapılan Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların bu sınavlarda belirtilen Türkçe testindeki tüm sorular içindeki oranı nedir?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testindeki soruların 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla ilişkili olanları belirlemek ve belirlenen bu soruların söz varlığımızla ilgili kazanımları ölçme konusundaki yeterlilik düzeyini öğretmen görüşlerine dayanarak ortaya koymaktır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı şu şekilde maddeleştirilebilir:

1. 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ve bu kazanımların tüm kazanımlar içindeki oranını belirlemek.
2. SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testindeki sorulardan söz varlığımızla ilgili olanları belirlemek.
3. SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testindeki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların ilgili oldukları kazanımları belirlemek.

4. SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testindeki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların hangi sözcük öğretme tekniğiyle ilgili olduğunu belirlemek.
5. 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer almasına rağmen SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde belirlenen sorularla örtüşmeyen kazanımları belirlemek.
6. Bu veriler ışığında SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testindeki sorulan söz varlığımızla ilgili sorular 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirme kazanımlarınızı ölçmedeki yeterlilik düzeyini ortaya koymak.

1.5. Araştırmanın Önemi

“Dil öğretiminin gerçekleşmesi kavramlar üzerine inşa edilen pek çok anlatım ve öğretimin sunduğu imkânla gerçekleştirilebilir. İnsanoğlu kavramlarla düşünür, kelimelerle de düşünceyi şekillendirir. Kavramlar, içi doldurulmuş, biçimlendirilmiş düşünce kalıplarıdır” (Kahraman, Kılınç, Şenol, 2004:18). Öğrenciler, tahsil hayatı içinde günbegün gelişen bir kelime dağarcığına sahip olmalıdırlar (Karakuş, 2005:134). “Dil öğrenme büyük ölçüde kelime öğrenme demektir. İnsanların dil seviyeleri daha çok bildikleri kelimelerle belirlenir. Bu yüzden dil derslerinde kelime öğretimi önemli bir yere sahiptir” (Adıgüzel, 2004:53-54). Öğrencilerin daha iyi anlamaları ve kendilerini ifade edebilmeleri için sözcük varlığının zengin olması ve aktif sözcük varlığının zenginleştirilmesi için farklı ve zengin sözcük öğretme tekniklerinden faydalanılması gerekmektedir.

2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda söz varlığımızla ilgili kazanımlar verilmeye çalışılmış; ancak bunların hangi sınıf düzeyinde olacağıyla ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Söz varlığımızla ilgili verilen kazanımların tüm kazanımlar içindeki oranıyla da yetersiz olması muhtemeldir. Bununla birlikte 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda verilmeye çalışılan söz varlığımızla ilgili kazanımlar öğrencilere farklı sözcük öğretme teknikleriyle verilmeye çalışılmaktadır.

2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS)'nda ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren her dönem yapılmaya başlanan Temel Eğitimden Orta Öğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde sorulan söz varlığımızla ilgili sorularla öğrencilerin söz varlığıyla ilgili başarısı ölçülmeye çalışılmaktadır.

Bu çalışmada SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testindeki sorular tek tek incelenerek bu soruların, 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlardan hangisiyle ilgili olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Programda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımların öğrenciye verildiği varsayılarak bunlardan hangisinin ölçüldüğü, kısmen ölçüldüğü ya da ölçülmediği SBS ve TEOG Sınavı Türkçe soruları üzerinden belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızla ilgili sorulan sorularla 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ne düzeyde ölçtüğünü ortaya koymasını ve bu konudaki tartışmalara bilimsel katkı sağlamasını bakımından önem arz etmektedir.

Çalışmamız; sınavlarda söz varlığıyla ilgili sorulan soruların tespit edilerek 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programındaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçme yeterliliğini öğretmen görüşlerine dayanarak belirtmesi yönüyle bir ilktir. Söz varlığımızla ilgili yapılan çalışmaların Yılmaz(1996) , Bilgen (1988), İpekçi(2005), Çiftçi(1991) daha çok ders kitaplarının taranmasıyla ya da öğrencilerin kullandıkları sözcüklerden tespit edilen sözcük listeleri oluşturmak olduğunu görülmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında yapılan SBS ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan TEOG Sınavı Türkçe testindeki söz varlığımızla ilgili sorularla, 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi

Öğretim Programında yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla ve 105 Türkçe öğretmenin görüşleriyle sınırlı tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

Kazanım: Öğretim sürecinde öğrencilerin edinecekleri bilgi, beceri ve alışkanlıkları kapsamaktadır (Türkçe Dersi Öğretim Programı; 2005, 8).

Seviye Belirleme Sınavı (SBS): İlköğretim kurumlarının 6, 7 ve 8. sınıflarında; Görsel Sanatlar, Teknoloji ve Tasarım, Müzik, Beden Eğitimi, Rehberlik/Sosyal Etkinlikler dersleri dışındaki zorunlu derslerin öğretim programlarından ders yılı sonunda yapılan merkezî sınavdır.

Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG) : İlköğretim kurumlarının 8. sınıflarında; Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Türkiye Cumhuriyeti ve İnkılap Tarihi, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olmak üzere altı dersten altı ayrı sınava girerek, ağırlıklandırılmış merkezi sınav puanına eklenmiş yıl sonu başarı puanları ile yılda iki defa yapılan, öğrencilerin liselere girecekleri sınavdır.

Amaç: Eğitim ve öğretimde varılmak istenen, ulaşılmak istenen sonuç; hedeflenen bilgi, beceri ve alışkanlıklar.

Teknik: 1.Bir sanat, bir bilim, bir meslek dalında kullanılan yöntemlerin hepsi (www. tdk.gov.tr).

Yöntem: Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol, usul, metot (Türkçe Sözlük, 1998:2467).

Öğretim: Belli bir amaçla belli bir plana göre yapılan öğrenme ve öğretme faaliyeti (Ertuğrul, 1998:5).

Söz Dağarcığı: Bir dilde kullanılan veya bir kimsenin bildiği, kullandığı sözlerin bütünü, söz varlığı, vokabüler, kelime hazinesi (Türkçe Sözlük, 1998: 2025).

Sözcük Öğretimi: Yeni dil malzemelerinin anlam, yazım ve seslendirme yönlerinden kazanılmasını sağlamak ve bu üç yöne uygun bir biçimde kullanılmasını gerçekleştirmektir (Cemiloğlu, 1994: 207-208).

Program: Ulaşılacak amaçları, bu amaçlara ulaşabilmek için seçilecek ve ilkelere göre düzenlenecek içeriği, uygulanacak yöntemleri, destekleyici araç ve gereçleri, amaçlara ne kadar ulaşılabildiğini gösteren değerlendirme ölçütleridir (Gözütok, 2003) .

2005 Türkçe Dersi Ğretim Programı: Genel amaçlar, temel beceriler, temel dil becerileri ile dil bilgisi ve bu becerilere yönelik belirlenmiş kazanımlar, etkinlik örnekleri ile açıklamalardan oluşmaktadır (MEB, 2006: 3).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Söz Varlığı Zenginliğinin Önemi

“Söz varlığı (*vocabulary*) kavramı, sözcüklerini, deyimlerini, atasözlerini ve bilim, teknik, sanat, zanaat alanlarıyla ilgili olan terimleri içine alan geniş bir çerçeve oluşturur” (Aksan, 2006:75). Daha doğduğu andan itibaren kelimelerle karşı karşıya kalan insan, seslerden sözcüklere söz varlığını kazanmaya, ileriki yaşamında ise söz varlığını zenginleştirmeye ve dili etkili kullanabilmeye devam eder. Dili etkili kullanabilme birey için olduğu kadar toplum için de gereklidir. Çünkü “Toplum bir anlamda bir iletişim ağı olarak görülebilir. Eğer bir toplumdaki bireyler, birbirinin ne demek istediklerini anlayamazlarsa, toplum yaşamı bir sağırlar diyaloguna dönüşür” (Ünalın, 1999:8). Bu yüzden de insanlar arasındaki iletişimin daha etkili olabilmesi için okuma, yazma, konuşma ve dinleme olarak belirtilen dört dilsel becerinin kazandırılması ile sözcük dağarcığı arasında sıkı bir ilişki vardır. Öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini anlamaları, sözcükleri doğru anlamlandırmalarına bağlıdır. Sözcük dağarcıkları zengin kişilerin konuşma ve yazma becerilerini daha etkili işletmeleri doğaldır (İlköğretim Okulu Türkçe Programı, 2002: 7).

Dili güzel ve doğru bir şekilde kullanan bir öğrencinin diğer derslerdeki başarısı da bununla bağlantılı olarak artacaktır. “Çünkü anadilinde yetkinliğe ulaştıkça düşünce yapısı, yorum gücü gelişen, duygu ve beğeni inceliği kazanan; ulusal ve evrensel kültür birikimini algılamaya başlayarak kimliğini geliştiren bir öğrenci, öteki dersleri de büyük ölçüde başaracaktır” (Sever, 2004: Önsöz). Bunların dışında dil, öğrencilerin “çevrelerindeki olayları sorgulayarak karar vermesine, farklı açılardan bakarak olayları değerlendirmesine, sosyalleşmesine ve çağdaşlaşmasına büyük katkı sağlamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin; dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu ile ilgili temel dil becerilerini kazanmaları gerekmektedir” (İlköğretim Türkçe Öğretim Programı ve Kılavuzu 1-5. Sınıflar, 2005:16).

Kelime servetinin zenginliği bir metni çabuk okumayı ve okunanları çabuk anlamayı sağlar. “Kelimeler, zihne bilgi taşıyan vasıtalar gibidir. Sayı bakımından ne kadar çok, renk bakımından ne kadar çeşitli ‘vasıtamız’ varsa o nispette... abuk bilgi sahibi oluruz” (Hacıeminoglu, 1966:18).

“İnsanın, bilgi, kültür ve düşüncesinin hududu bildiği kelimelerin sayısı ile çizilmiştir. Çünkü her şey, ilim, sanat, kültür ve düşünce dilin ‘kelime’ ve ‘kavramlarındadır. Nitekim bir insanın kelime, mefhum bilgisini sıfıra indirdiğiniz zaman, onda artık hiçbir zihn faaliyet tezahür etmez. Hayvan hayat başlar. Aksine, kelime ve mefhum hazinesi zengin kimse ise, çok bilen, çabuk anlayan ve geniş düşünen kimsedir” (Hacıeminoğlu, 1966:117).

Kelimelerin gücünü, kelime servetinin insan için önemini bilen bilim adamları çeşitli araştırmalar ve deneyler yapmışlardır. Bu araştırmalar ve deneylerle kelimelerin gücünü, kelime servetinin önemini örneklerle göstermişlerdir: “Amerikan liselerinden birinde iki sınıf üzerinde bir deneme yapılıyor. Bu iki sınıfa devam eden öğrencilerin yaşları ve muhitleri birbirinin tıpatıp aynı. Sınıflardan biri o okulda öğretilen normal dersleri alıyor. Öteki sınıf ilave olarak kelime ğretimi yapan özel bir kurs görüyor. Muayyen dönemin sonunda, ikinci bahsettiğimiz sınıf yalnız (İngilizce dersinde değil, matematik ve fen dersleri dâhil, bütün derlerde öteki sınıf öğrencilerinden daha yüksek notlar alıyor.

...

Kelime bilgisi fazla olan talebelerin hayatta da başarı kazandıklarına Amerika’da yapılan sayısız denemelerin sonuçları şahittir. Stevens Teknoloji Enstitüsü profesörlerinden Dr. Johnson O’ Connor, işletmecilik sahasında idare miri olmak üzere ders gören 100 gence vokabüler testi veriyor. Beş yıl sonra yapılan kontrolde test puanları yukarı yüzde ona dâhil gençlerin hepsinin - istisnasız – idare amirliklerine yükseldiğini, aşağı yüzde yirmi beşe dâhil gençlerden ise tek bir tanesinin bile idare miri olmadığını gösteriyor” (zdoğru, 1958:19-20).

Türkçe dersi anadilimizin temel becerilerini kazandırma sorumluluğundan dolayı önemli görevler üstlenmekte, öğrencilerde söz varlığının gelişmesi için birçok çalışmalarda bulunmaktadır; ancak ülkemizdeki aktif söz varlığının arttırılmasına yönelik çalışmalar ne yazık ki yeterli düzeye gelememiştir. “İngilizler ve Almanlar okul öncesi çocuklarına en az 5000 kelime öğretmeyi hedeflemektedir. Bir insanın günlük hayatında azami 3000 kelime kullandığını, kültürlü bir insanın kelime dağarcığında –yaklaşık olarak 22000-27000 kelime bulundurmasının ve kullanmasının gerektiğini, kendini yetiştirmiş bir insanın ise 40000 kelime bilmesi gerektiğini tespit etmişler ve eğitimde hedef göstermişlerdir” (Karakuş, 2005:135). Yapılan araştırmalara göre; gelişmiş, uygar bir toplum ölçüsü esas alındığında, ilkokulu (İlköğretim 5. sınıf) bitiren kız ya da erkek çocuğun iki bin sözcüğü kullanabilir duruma gelmesi gerektiği ancak ülkemizde ulaşılabilen en iyi ortalama sayı beş yüz sözcükle sınırlı olduğu Sever (2004:30) tarafından ifade edilmektedir. Bu çalışma ilköğretim düzeyinde çocukların kazanmaları gereken kelime sayısının 5000, ancak kullanılan kelime sayısının 500 kelime olduğunu göstermektedir.

Kelime dağarcığında bulundurulması gereken hedef kelime sayısı yaş gruplarına göre Karakuş tarafından şöyle tespit edilmiştir:

“0-6 Yaş Grubu:2000- 3000 kelime,

7-12 Yaş Grubu:5000 kelime,

13-18 Yaş Grubu:20000 kelime,

19-Artı Yaş Grubu:35000 kelime” (Karakuş, 2002:121-122).

“Kelime dağarcığının gelişip zenginleşmesi hayat boyunca sürer” (Türkçe Programı, 1999:46). Sözcük öğrenme hayat boyu devam eder ancak; insanların “kelime dağarcığı, asıl okulda zenginleşir ” (Türkçe Programı, 2002:29). “Kelimeler düşüncenin temel taşlarıdır” (Göker, 2001:27). Karakuş’a(2000:128) göre; insan bildiği kelime sayısı kadar düşünür. Kelime dağarcığı zengin olan kişi daha iyi ve salim düşünür. “Bir insan kaç kelime biliyorsa o derece zeki ve akıllıdır.

Çünkü kelimelerle düşünür, hisseder, kelimelerle kavramlar teşkil eder, fikir ve düşüncelerini, mesajlarını başkasına kelimelerle iletir” (Koçak,1999:14). “Bildiğimiz kelimeler kadar dinler, konuşur, okur ve yazarız” (Adıgüzel, 2004:54). “Düşünce sözcüklerle doğar. Düşünmeden yoksun bir sözcük ölü olduğu gibi, sözcüklerle somutlanmayan bir düşünce de gölge gibidir” (Vygotsky, 1962:54).

“Kelimelerin grup, öge, cümle ve metin içindeki diğer kelimelerle kurduğu bağlar, anlamın sağladığı bütünlük yoluyla gerçekleşir. Bu öyle bir sistemdir ki hem her parçanın kazandığı anlam, hem de bütünün anlamı kusursuz bir ahenk içindedir” (Akçataş, 2002:810).

Kelime tanımının ve anlama ilişkisi Thorndike’in (1973) 15 ülkede 100.000 çocuk üzerinde yaptığı araştırmaya göre şu verilerle ifade edilmektedir: “...kelime bilgisi ile anlama arasında yüksek korelasyon vardır. Birisinde yüksek puan alan, diğerinde de yüksek puan almaktadır. Bu bize anlamada kelime bilgisinin önemi konusunda bir fikir vermektedir. Diğer taraftan, May’e (1986:185) göre kelime bilgisi anlama yeteneğinin yüzde 50’sini oluşturur (Akyol, 2005:155). Kelime öğretiminde öğrenciye “ne kadar zengin bir yöntem ve organize ile kazandırılırsa zihinsel sözlüğe kelimeyi yerleştirme ve geri getirme de o kadar kolay olacaktır (Akyol, 2005:157).

“Dil öğrenme büyük ölçüde kelime öğrenme demektir. İnsanların dil seviyeleri daha çok bildikleri kelimelerle belirlenir. Bu yüzden dil derslerinde kelime öğretimi önemli bir yere sahiptir” (Adıgüzel, 2004:53-54).

Dale ve O’Rourke (1971) kelime öğrenmede dört aşama belirlemiştir:

“1.Çocuk kelimeyi hiç görmemiştir.

2.Kelimeyi duymuş fakat ne anlama geldiğiyle ilgili hiçbir bilgisi yoktur.

3.Metin ortamı içerisinde karşılığınca tanır, anlamı ve fonksiyonuyla ilgili açıklamalar yapar.

4.Kelimeyi tam ve doğru olarak bilir” (Akyol,2005:153). Bu ve bunun gibi birçok teknikle öğretim kurumlarında söz varlığımıza pek çok sözcük kazandırılmaya

çalışılmaktadır. Sözcük öğretiminde kullanılan tekniklerin çeşitli olması öğrenmeyi ve kavramayı hızlandırarak, sözcüklerin bireyin aktif sözcük dağarcığında kullanılmasını arttıracaktır.

2.2.Sözcük Öğretme Teknikleri

2.2.1. Okuma Tekniği

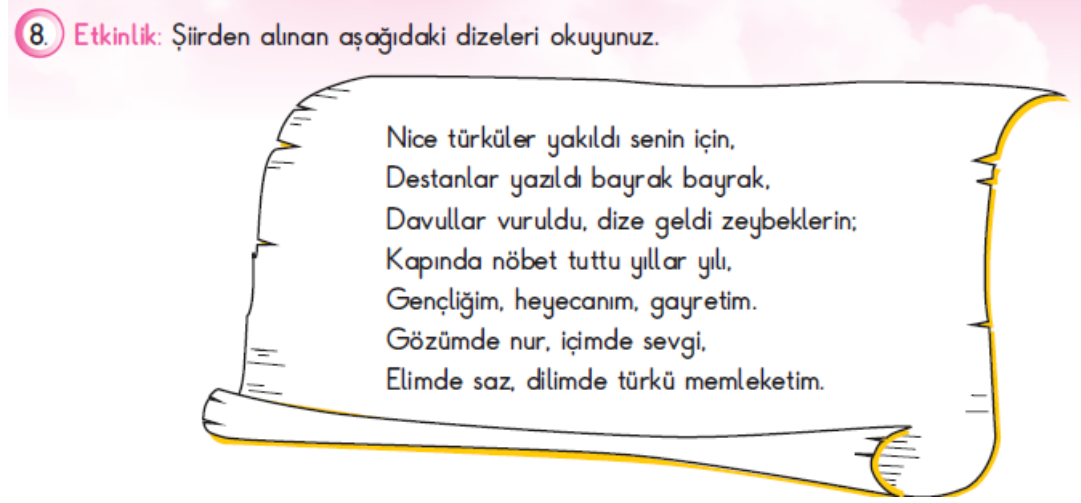
Sözcük öğretme tekniklerinden öğrencinin yeni sözcüklerle en fazla tanışmasını sağlayan tekniklerden biri okuma tekniğidir. “Okuma; sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılmasına, kavranmasına ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir” (Sever, 2004:12). “Kelime dağarcığını zenginleştirmede en önemli metot okumadır. İnsanlar arasında çok okuyanların, tahsil yapanların kelime dağarcıkları, az okuyan, tahsil yapmayanlarınkinden daha zengindir” (Karakuş, 2005:136).

İnsanlar vakit geçirmek, bir konuyu araştırmak vb. sebeplerden dolayı çeşitli metinleri okurlar. Bu okuma sırasında okudukları metinde bilmedikleri kelimelerle karşılaşır okudukları metni tam ve doğru anlamak için çeşitli yollarla bu kelimelerin anlamlarını öğrenirler. Anlamını öğrendikleri bu kelimeler onların kelime servetlerine dâhil olur. Artık bu kelimeleri ihtiyaç duydukları her yerde rahatlıkla kullanabilirler. Başka metinlerde bu kelimelerle karşılaşılırsa zorlanmadan o metni kavrayabilirler (Karakuş, 2000:129-130).

Öz (2003:195)’e göre programın amaçları arasında belirttiği hızlı, doğru ve anlamlı bir okumanın sağlanması ve okunanın anlaşılması için her şeyden önce kelime şekillerinin tanınmasında, kelime hazinesinin yaşa ve seviyeye göre zenginleşmesi önemli rol oynar.

Söz varlığını geliştirmek için sınıf içi ve sınıf dışı okuma çalışmalarına önem vermek gerekir. Büyüklüğü Türkiye’de ve dünyada kabul edilmiş yazarların, şairlerin eserlerini okumak kelime servetini zenginleştirmek için çok önemlidir. “Türkçeyi iyi kullanan sanatçılar çocuğa anadili sevgisi ve şuuru kazandırırken deyimleriyle, atasözleriyle, mecazlarıyla çok zengin olan Türkçemizi öğretir, kelime hazinesini zenginleştirir” (Koçak, 1999:16).

Sözcük öğretmede en fazla kullanılan teknik olan okuma tekniğinin, öğrenci çalışma kitaplarda farklı alan ve kazanımlara hitap eden birçok etkinlikle bağlantılı olarak verildiğini görmekteyiz.

Şekil 1: 5. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s. 100 (Türkiye Metni).

2.2.2. Dinleme Tekniği

Okulda, sokakta, evde dinleyici olarak da rol alan öğrenci, arkadaşları ve ailesiyle konuşurken, bir televizyon programını izlerken, kendisi için yeni olan anlamını bilmediği birçok sözcükle karşılaşır. Anlatılanları anlama ihtiyacı hisseden öğrenci bu sayede de birçok sözcüğün anlamını öğrenir. Sözcük öğrenme ve öğretmede şarkı, türkü gibi değişik etkinliklerden faydalanılarak öğrencinin söz varlığı daha da artırılabilir. “Öğretmen sınıfta öğrencinin dikkatini çekeceği ve kelime dağarcığına katılmasının lüzumuna inandığı kelimeleri (ders anlatırken, yeri geldiği zaman) kullanır. Bu kelimeleri –dersi kesmeden- tahtaya yazar; sonra bu kelimeler üzerinde çalışma yaptırarak öğrencilerin kelime hazinelerinin gelişmesine yardımcı olur” (Karakuş,2005:136).

2) Etkinlik: Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

- a. Metni dinlerken anlamını bilmediğiniz kelimeleri ve bu kelimelerin anlamlarına ilişkin tahminlerinizi yazınız.

Anlamını Bilmediğim Kelimeler	Tahmin Ettiğim Anlamları
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Şekil 2: 5.Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:29 (Arkadaşım Sarmaşık Dinleme Metni).

2.2.3. Sözlük Kullanma Tekniği

İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere ilköğretim ikinci sınıftan itibaren sözlük kullanma alışkanlığının kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Sözlük; dikkati sağlama, eş sözdizimsel beceri kazandırma, söz varlığını genişletme, aktif katılım ve canlılık sağlama, doğru ve yerinde kullanım örnekleri verme, kendi kendine öğrenme eğilimini geliştirme, öz güven geliştirme, bağlam verme, yardım isteğinde azalmayı sağlama gibi yararlar da sağlar. Eğitici bir sözlük sadece kelime tanımını vermekle kalmamalıdır. Eş, karşıt, katmansal, çağrışımsal anlam ve kullanımlarını da birlikte sunmalıdır (Budak, 2000: 23).

“Okuma anında çocuklar sözlük kullanmasalar bile, kelime dağarcığını geliştirmede başvurulabilecek etkin kaynaklardan birisi de sözlüklerdir” (Akyol, 2005:174). Öğrencilerin sözcüklerin anlamlarını öğrenmeleri kadar sözlük kullanımlarını da geliştirmek açısından önemli olan bu teknik, uygulamayla özellikle de uygulamanın sıklığıyla başarıya ulaşacaktır. “Öğrenciler birinci sınıftan başlayarak sözlüğün, ansiklopedinin ne olduğunu kavramalı, ikinci sınıftan başlayarak da sözlük ve ansiklopediden yararlanmaya başlamalıdır” (Öz, 2003:197). “Sözcükler değişik ve çeşitli anlamlar taşımaktadırlar. Bir sözcüğün hangi anlama geldiği ancak cümle ve metinden anlaşılır” (Aygün, 1999:15).

Bu yüzden sözlükten bulunan sözcük anlamlarının mutlaka metinlerdeki anlamına uygun olması gerekir.

4. ETKİNLİK Aşağıdaki kelimelerin anlamını kendisinden önceki ile sonraki kelimelerden ve içinde geçtiği dizeden hareketle tahmin ediniz. Daha sonra sözlüğe bakarak kontrol ediniz.

Kelime	Tahminim	Sözlük anlamı
zümrüt:	.....	.....
reçine:	.....	.....
çorak:	.....	.....
konak:	.....	.....
engin:	.....	.....
sağanak:	.....	.....

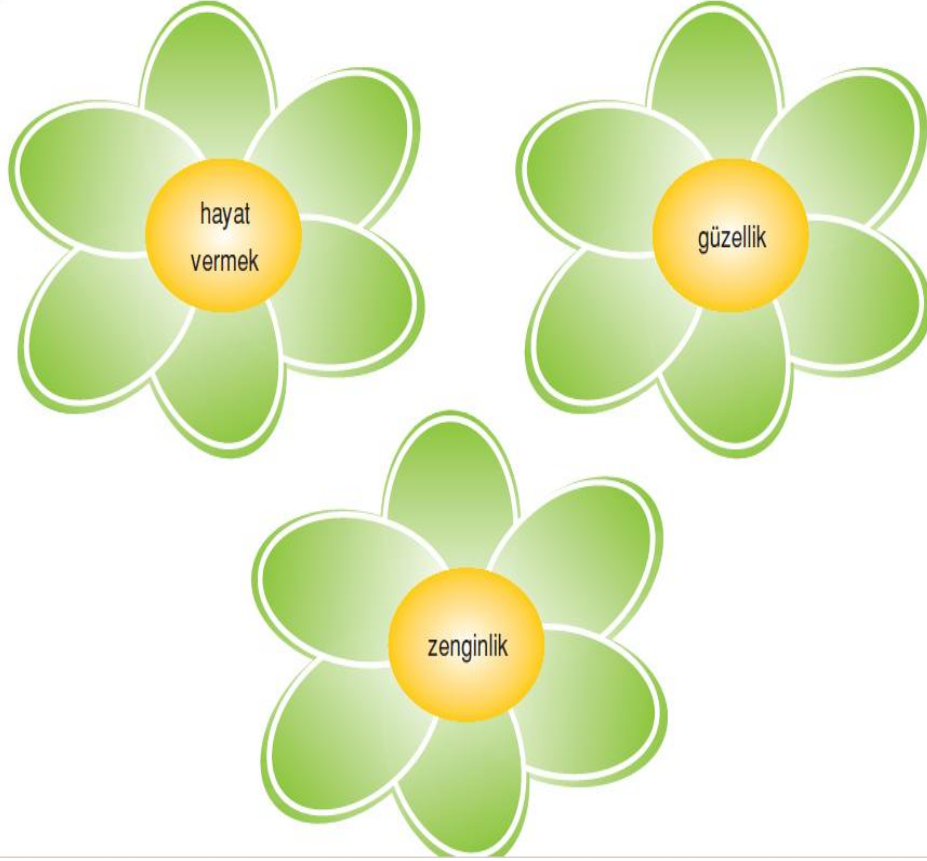
Şekil 3: 6 Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:81(Orman Metni).

2.2.4. Serbest Çağrışım Tekniği

Öğretilen sözcüklerin çağrıştırdığı anlamlarla ilgili öğrencilere sözcük buldurma çalışmasıdır. Mesela, öğrencilere “bardak” kelimesini verip bardakla ilgili sözcükleri (kum, silisyum, cam, su, saydamlık, şekil, fabrika, işçi, ateş gibi) bulmaları istenir. Bunun yanında camın işlevi ile ilgili sözcükleri bulmaları istenebilir (çay, şeker, su, süt, hacim, demlik, kaşık, ocak, tüp, ateş, kaynama, buhar, kaynak gibi...). Bu kelimeler tahtaya yazılır (Güleryüz, 2001:203).

Öğretmen sınıfa bir/birkaç resim, fotoğraf ya da nesne getirir, bunu/bunları öğrencilerin görebileceği bir yere koyar ve bu nesnenin/nesnelerin çağrıştırdığı duygu ve düşünceleri yazıya dökmelerini ister (Sever, Kaya, Aslan, 2006:62). Farklı sözcükler bulan öğrenciler ödüllendirilerek öğrenciler yeni sözcükler bulmaya teşvik edilir. Aynı zamanda öğrencinin aktif söz varlığı da daha iyi ortaya çıkar.

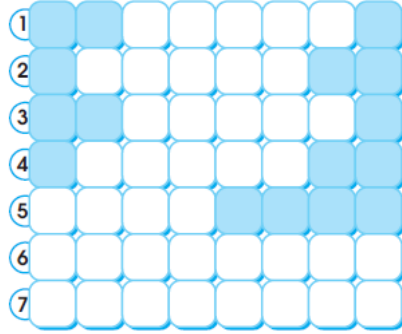
Şekil 4: 6.Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:82(Doğa ve Evren Metni).

2.2.5. Bulmaca Tekniği

Metinde kazandırılması hedeflenen sözcüklerin bulmaca tekniğiyle öğrencilere kazandırılması, etkinliğin daha eğlenceli ve etkili olmasını sağlamaktadır. Öğrenci, bulmacadaki kelimeleri bulmak için araştırma yapar, sözlük kullanılır, metni daha dikkatli okur. Bulmaca etkinliğiyle kelimeye ulaşmak için birçok kazanımı da edinir. Bununla birlikte yeni kelimeleri söz varlığına katar.

1. Etkinlik: Aşağıdaki anlamlara karşılık gelen kelimeleri bulmacaya yerleştiriniz.

1. Bir insanın ruhsal gücü.
2. Belgelik.
3. Alışverişte alıcının görmesi, seçmesi için dizilmiş şeylerin tümü ve bu nesnelerin serildiği yer.
4. Bir duygu, tasarım, güzellik vb. nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık.
5. Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse.
6. Bir şeyin olabilmesi durumu, olabilirlik, ihtimal.
7. Mesleği bilgi öğretmek olan kimse.

Şekil 5: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:27(Simyacı Metni).

2.2.6. Sözcük Defteri Tekniği

Öğrencilerin anlamını bilmedikleri sözcükleri alfabetik olarak hazırladıkları deftere yazmaları tekniğidir. Bu teknikte amaç, “Karşılaşılan yeni kelimeleri hafızaya yerleştirebilmektir” (Karakuş, 2005:139). Karakuş, tekniğin uygulamasını “Televizyon ve şahıslardan dinlenen; gazete, dergi ve kitaplardan okunan yeni bir kelimeyi öğrenmek için, içinde geçtiği cümleyi olduğu gibi kelime defterine kaydetmek (Karakuş, 2005:139) olarak ifade etmektedir.

Ağca’ya göre (1999:149) “Bu deftere karşılaşıp öğrendikleri her yeni kelimeyi, dört değişik anlamına göre kaydetmelidir. (Tabii bu dört ayrı anlam her kelime için söz konusu olmayabilir.) Hatta mümkünse bu deftere kelimelerin eş-zıt anlamları, eş sesli olanları da yazılabilir.” Böylece kelime defteri kullanma daha faydalı ve kullanışlı olur. Söz varlığındaki artış yıllara göre daha iyi takip edilebilir, söz varlığımızı zenginleştirmek için öğrenciye farklı sözcük öğretme ve kullanma hedefleri verilebilir.

2.2.7. Sözcük Listesi Tekniği

Eğitim ve öğretimde başarının ilk şartı plânlı olmak, ne yapıldığını ve ne yapılması gerektiğini bilmektir. “Kelime çözümleme çalışmaları döneminde de hangi kelimeleri hecelere ayırdığımızı ve hangilerini ayıracağımızı bilmek için bir kelime listesine ihtiyacımız olacaktır” (Ünalın, 2001:41). Sözcük listesi tekniğiyle öğrenciler sene başında öğrenilmesi hedeflenen sözcüklere ne kadar ulaşıp ulaşılmadığının farkında olurlar. Sözcük listesinden seçilen sözcüklerle yazma, konuşma çalışmaları yapılabilir.

2.2.8. Otuz Sözcük Üzerine On Artı Tekniği

Karakuş tarafından üzerinde önemle durulan bu teknik kademeli olarak öğrencideki kelime servetini arttırmayı hedefler. Bu kelimelerin öğretmenler tarafından konuşma ve yazma çalışmalarında planlı olarak yürütülmesi “otuz sözcük üzerine on artı tekniğinin” daha faydalı olmasını sağlayacaktır.

“Öğretmen 30 kelimeyi (seviyeye uygun) öğrencilere vererek, bu kelimelerle mektup, masal, hikâye, hatıra, haber vs. yazdırır. Bir kelime birkaç defa kullanılabilir. Her hafta kelime sayısı 10 tane artırılır. Her haftanın son gününde verilmesinde fayda vardır. Bu metodu TEGEM radyo ve televizyon aracılığıyla uygularsa dilde birlik de sağlanmış olur. Bu metot uygulandığı takdirde:

Okul öncesinde: 2000 kelime (en az)

İlköğretimde: 9000 kelime

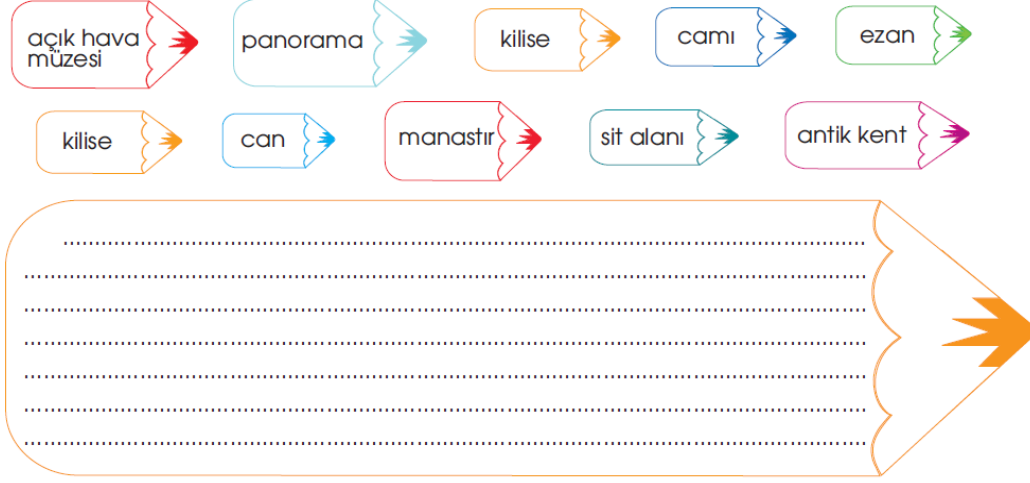
Lisede: 8400 kelime

Liseden mezun olurken: 19400 kelime

Yüksekokul: 15100 kelime

Öğrenci yüksekokuldan mezun olurken 34500 kelime ile konuşur ve yazar hâle gelmiş olacaktır” (Karakuş, 2000:131-132).

7. Etkinlik: Aşağıdaki kelimelerin içinde geçtiği bir paragraf yazınız.

Şekil 6: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:137(Hoşgörüler Diyarı Mardin Metni).

2.2.9. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma Tekniği

Gözlem ve yaşantıya dayanan şeyler daha hızlı öğrenilir ve daha kalıcı olur. “Görme engelli öğrencilerin kelime hazinesinin normal öğrencilere göre daha sınırlı olmasının sebebi de gözlemden yeteri kadar yararlanamıyor olmalarıdır”(İnce, 2006:97). Bundan dolayı eğitimde gösteri metoduna önem verilir. Söz varlığını geliştirme çalışmalarında da gösteri metodundan faydalanılabilir. Böylece öğretilen sözcüklerin öğrencilerin zihinlerinde uzun ömürlü olmaları sağlanır. “Kavramın temel özellikleri kendi resmi vb. üzerinde gösterilerek sunulmalıdır” (Yangın, 1999:7).

“Örneğin, ‘zebra ata benzeyen bir hayvandır’. Burada daha önce zebraı gören çocuk, zebraı görmeyen arkadaşlarına ders ortamında ipucu vermek amacıyla böyle bir cümle kullanabilir” (Akyol, 2005: 169).

“Yaşantıları kullanmanın bir başka yolu da bazı durumları birlikte tartışarak onlar üzerinde yazılı anlatım ya da sözlü anlatım çalışmaları yaptırmaktır. Örneğin, “aşırı ölçüde susadığınız” ya da “acıktığınız bir anı anlatınız” biçiminde bir konu ortaya atıp öğrencileri konuşmaya yönlendiririz. Diyelim ki, susuzluğu anlatıyorlar. Anlatım süresi içinde dudakları çatlamak, dili damağına yapışmak, ağzı kurumak gibi deyimleri kullananlar çıkacaktır” (Sezer,1991: 220-221).

Kelime servetini geliştirmek için kullanacağımız gösteri metodunda su araçları kullanabiliriz:

“a. Dergi, mecmua, gazete resimleri, duvar resimleri, flaşkart, poster, afis gibi araçlar kullanılır.

b. Tahtaya sekil, kroki, resim ya da resimler (p adamlar gibi) izilir.

c. Film şeritler, figürünler, dialar (slaytlar) ya da tepegöz saydamları kullanılır” (Demirel,1990:126).

10. ETKİNLİK Aşağıdaki okların ucuna kendi evinizde bulunmasını istediğiniz özellikleri örnekteki gibi yazınız.

Benim evim küçük olmalı.

Benim evim

şekil 7: 6. Sınıf Doku Yayınları alışma Kitabı s:170(Sevgi Metni).

2. Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını öğreniniz. Bunları günlük hayattaki bağlamını dikkate alarak cümle içinde kullanınız.

zabit: .....

yaver: .....

Şekil 8: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:51 (Atatürk'ü Altınla Satın Almak İsteyen Mareşal).

2.2.10. Dramatizasyon Tekniği

Drama, kuramsal boyutun oluşturulması gerekmektedir birlikte oyunlaştırma, canlandırma ve doğaçlama temelde olmak üzere atölye çalışmaları çerçevesinde yürütülen bir etkinliktir. Drama, çocukların spontane oyunlarında ortaya çıkan, katılımcıların sanatsal duyarlılığını, kendisi, başka insanlar ve dünya hakkındaki bilincini artıran ve hayal gücünü geliştiren bir öğrenme aracıdır (Köksal, 2003: 180).

Deneysel bir eğitim yöntemidir. Dikkatli dinleme yeteneğini geliştirmenin yanında kişinin kendine olan güvenini de artırır (Arslantaş,1999: 1030). Yaparak yaşayarak öğrenmeye dayanan dramatizasyon aynı zamanda öğrencinin sözcükleri daha iyi telaffuz etmesini sağlayarak, metni canlandırabilmek için anlamını bilmediği sözcüklere karşı öğrencide merak uyandırır ve sözcükleri heyecanla öğrenmesini sağlar.

2.2.11. Dikte Tekniği

Dikte; bir başkasına o anda söyleyerek yazdırmadır. “Söyleyerek yazdırma kelime öğretimini kolaylaştıran yollardan biridir. Ancak yazdırılacak metindeki kelimeler yazımı bilinen kelimelerden oluşmalı ya da bilinmeyen kelimeler önceden açıklanmalı ve tahtaya yazılmalıdır” (Türkçe Programı, 1999:37). Öğrencilere haftada iki gün onar dakika yaptırılacak dikte çalışmalarının, yazma, telaffuz, sözcük dağarcığı vb. alanlarda dikkate değer gelişim sağlamaktadır (Yangın 2002, 124).

Birçok derste kullanılan dikte tekniği kontrolden uzak olarak yapılırsa öğrencilerde bazı sözcüklerin yanlış yazılarak öğrenilmesine ve bunun alışkanlık haline gelmesine sebep olabilir.

6. Etkinlik: Öğretmeninizin okuyacağı cümleleri aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

Şekil 9: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:12(Hak ve Özgürlükler Metni).

2.2.12. Şema Hazırlama ve Gruplandırma Tekniği

Öğrencilerin kelimeleri değişik özelliklerine dikkat ederek gruplandırabilme yeteneği kelimenin anlamının öğrenilme yeterliliğiyle ilgili önemli ipuçları verir. Türkçede bulunan eş, zıt ve yakın anlamlı kelimelerle sesteş (eşsesli) kelimeler tespit edilerek bunlar için ayrı ayrı semalar yapılabilir. Bu semalar sınıfın duvarlarına asılır (Karakuş, 2000:133).

15.
ETKİNLİK

Aşağıdaki isimleri özelliklerine göre gruplayınız.

masa	takım	çanta	Bülent
Asya	su	ekip	Rusya
Akdeniz	millet	tomar	silgi
Ankara	biliç	Ortadoğu	

Özel isimler	Cins isimler	Topluluk isimleri
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

Şekil 10: 6. Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:92(Doğa ve Evren Metni).

2.2.13. Cümle Tamamlama Tekniği

Öğrenciler, kendilerine verilen metindeki boşlukları uygun sözcüklerle doldurmaya çalışırlar. Bu teknikte konuya uygun aynı anlama gelebilecek farklı sözcüklerin ortaya çıkması sağlanacak, öğrencide anlama metni anlama yeterliliğinin hızlanmasını sağlayacaktır. Sözcüklerin anlamlarının kullanıldıkları ortam içerisinde kazanılması çocuğun ileriki öğrenmelerine daha çok katkı sağlar (Akyol, 2005:168-169). Bunun sebebi “burada kazanılan anlam birden çok tekniğin ve bilgi kaynağının kullanımını gerektir”(Akyol, 2005:168-169).

NASRETTİN HOCA

Etkinlik: Aşağıdaki metinde boş bıraktığın yerleri bulutlardaki kelimelerle tamamla.

ne, onu, buraya, bunu, burada, beni, kim, onları, seni, ben

RÜZGÂRIN ATTIĞI ADAM

Hoca bir gün baş bir bastana dalar,
Yolar, temiciler, bastanda ..... varsa,
Marullar, patlıcanlar, salatalar,
Dakturun bir çuvala teka başa.
Tam yaka yaklınağı sırada
Çam yarması bir adam peyda olur.
"Adam, der, ne arıyorsun .....?"
Hoca bir düşünür, avabını bulur,
Der ki: "Dün bir rüzgâr çıkmıştı hari,
İste adın atan ..... beni."
"Demek ..... buraya atan, rüzgâr,
Peki, ya bu patlıcanlar, marullar?
..... da hep rüzgâr mı kopandı?"
"Evet! Biraz fazlaca esiyordu,
..... öteye benliğe saşundu,
Neşe uğradığına bilmedim,
Neşe tutundunsa elimde kaldı."
Bunun üzerine bastana kızar:
"Peki, çuvala koyan da mı rüzgâr?
İşte ..... daldırdı çuvala .....?"
Hoca takti takti kazar bunnunu,
İanna döner, der ki: "İlahi ağlum,
İste ..... de ..... düşünüyordum."

Şekil 11: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:113(Nasrettin Hoca Metni).

2.2.14. Cümle Kurma Tekniği

Öğrencilere verilen ya da metin üzerinde gösterilen sözcükleri cümle içinde kullandırmayı hedefleyen bir tekniktir. Bu etkinlikte sözcükler cümle içinde kullanıldıktan sonra öğrencilerin cümleyi verilen yere yazmaları istenilir. “Sözcük öğretiminde, öğrenciler öğrendikleri yeni sözcüğü tek başına defterlerine yazmamalı, tersine onu cümle içerisinde kullanmalıdırlar... ve öğretilen sözcükler uygun örnek cümlelerde kullanılarak öğrenme pekiştirilmelidir” (Aygün, 1999:15).

2. Etkinlik: Aşağıda anlamları verilen kelimelerin harfleri eksik bırakılmıştır. Eksik harfleri tamamlayınız. Bulduğunuz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

A K Gelinin başını, bazen de yüzünü örten dantel veya tülden örtü.

A K Ağız boşluğunun tavanı, tabanı.

A K Ağzın dışarıya doğru kıvrılan üst ve alt kenarlarından her biri.

A K Yeni doğmuş çocuğu sarıp sarmalamaya yarayan geniş bez.

A K Oynayıp eğlenmeye yarayan her şey.

Cümlelerim:

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Şekil 12: 6.Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:114 (Anne Metni).

2.2.15. İnceleme Tekniği

İnceleme tekniği; yazımında yanlışlık olan sözcüklerin olduğu metinlerin öğrencilere verilerek öğrenciden yazımı yanlış olarak verilen sözcüklerin bulunmasının istendiği, sözcüğün doğru yazımının öğrenciden istendiği bir tekniktir.

10.
ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde bazı kelimeler yanlış yazılmıştır. Bu kelimelerin doğru biçimini Yazım Kılavuzu'ndan yararlanarak bulutların içine yazınız.

Onun beni anlayabildiğini biliyorum.	
Herkez beni arıyor.	
Hiç bir insan mutsuz olmak istemez.	
Bu maşalı bir çoğuna anlatmalıyım.	
O da bizimle gelecekmış her hâlde	
Bu kitapta bir çok hikâye var.	
Eve bir kaç tane mum alalım.	
Bu konuda pekçok kitap okudum.	
Bu sene hiçkimse tatile gitmemiş.	
Evdeki herşeyi satmışlar.	

Şekil 13: 6.Sınıf Doku Yayınları Çalışma Kitabı s:139 (İlaç Metni).

2.2.16. Resimlerle Sözcük Öğretme Tekniği

Etkili bir resim kimi durumlarda yüzlerce kelime değerinde olabilmektedir. Bu yüzden de çocuk dünyasında resmin belirleyici bir özelliği ve önceliği vardır. Resimler, çocuğu içinde bulunduğu ortamdan çok daha zengin bir ortama taşıyarak ruh dünyasını, kelime hazinesini genişletmekte önemli rol oynarlar. Görme duyusunun kullanılması algılama açısından en etkili yöntemdir. Dil gelişiminde anlama oranları ise şöyledir: tatma %1, dokunma % 1. 5, koklama %3. 5, işitme%11, görme %83'dür (Kazan, 2000: 662).

Zihinsel semboller, hafızayı kuvvetlendirmeye yarayan unsurlardır. Zihinsel sembollerin en belirginleri ise görsel sembollerdir. Kelimeyi görsel bir sembole akılda tutmak kelime hazinesini genişletme çalışmalarının da en belirginlerinden biridir (Howe, 2001: 23–40). Ana dili öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de kelime öğretimi çalışmalarında resimle öğretim tekniği çokça başvurulan bir tekniktir. Resimler yoluyla kelime zihinde somutlaştırılırken, resim yoluyla farklı anlamları araştırması ve resim üzerinde konuşması sağlanır.

Özellikle resimlerle zenginleştirilmiş sözlüklerin ve ders kitaplarının kelime hazinesini genişletmede oldukça başarılı olduğu belirlenmiştir (Gönen ve Arı, 1989). Anlamı öğrenilmesi istenilen sözcüklerin doğrudan ya da dolaylı olarak bağlantılı olan resimlerle verilmesi öğrencide hatırlamayı hızlandıracağı için sözcüğü uygun yerlerde de daha sık kullanmasını sağlayacaktır.

7. **Etkinlik:** Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğraflarda gördüklerinizden yararlanarak örnekteki gibi kelime grupları türetiniz.

<i>dağ havası</i>	

Şekil 14: 5. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:139(Dört Mevsimde Dört Güzellik: Abant).

2.2.17. Zıt Anlamlı ve Eş Anlamlı Sözcükleri Bulma Tekniği

Zıt anlamlı ve eş anlamlı kelimeleri buldurmaya yönelik ve istenen bir cevabın belirli bir ilişki çerçevesi içinde bulunmasını gerektiren bir çalışmadır. Meselâ, “kuvvetli” kelimesi verilir. Bu kelimeyle zıt anlamlı ve biri “z” diğeri “g” harfi ile başlayan iki kelime buldurulur (zayıf – güçsüz) (Arık:1987:71).

2. Etkinlik:

a. Aşağıdaki kelimeleri eş anlamlıları ile eşleştiriniz.

Kelimeler	Eş Anlamlıları
◆ fikir adamı	◆ tümce
◆ imkân	◆ demek
◆ temel	◆ devrim
◆ özdeyiş	◆ yönetmek
◆ ülke	◆ düşünce
◆ önemli	◆ vecize
◆ fikir	◆ memleket
◆ cümle	◆ inceleme
◆ tefkik	◆ olanak
◆ cemiyet	◆ vatan
◆ inkılap	◆ düşünce insanı
◆ idare etmek	◆ mühim
	◆ esas

Şekil 15: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:44(Atatürk'ün Fikir Dünyası Metni).

2.2.18. Kasete Çekme Tekniği

Öğrenciler yaptıkları telaffuz hatalarının farkında olmayabilirler. Bu durumda telaffuz hatlarını düzeltmek için öğrenci konuşturulur. Öğrenci konuşurken konuşması kasete çekilir ve konuşma sonunda kaset öğrenciye dinletilir. Öğrenci bu sayede telaffuz hatalarının farkına varır (Demirel, 1999:46). Aynı zamanda öğrencinin bir konuyla ilgili söz varlığı da tespit edilebilir.

2.2.19. Eşleştirme Tekniği

Eşleştirme tekniği ile kelimelerin eş veya zıt anlamlılarıyla, sözlükteki anlamlarıyla, uygun resimlerle eşleştirilmeleri istenilir. Bu teknik, etkinliklerde “Kelimeleri eşleyebilir misiniz?” sorusu sorularak öğrencilerin kelime bilgilerinin ölçülmesinin hedeflendiği bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım, 2006:20). Eşleştirme tekniği İlköğretim Türkçe Çalışma kitaplarında en çok kullanılan ve en hızlı yapılabilen etkinliklerden biri olarak karşımıza çıkmakta bu da öğrencideki öğrenmeye karşı olan isteği arttırmaktadır.

1. Etkinlik: Aşağıdaki tablonun birinci sütununda *Hiroşimalı Masahi Nii* başlıklı metinde geçen bazı kelimeler yer almaktadır. Bunları ikinci sütunda karışık olarak verilen anlamlarıyla eşleştiriniz.

Kelime	Kelimenin Anlamı
( ) ıstırap	1. İki şey arasında ilgi, bağlantı, ilişki.
( ) dram	2. Aşırılıkta ileri gitme.
( ) ilinti	3. Üzüntü, dert, sıkıntı, keder.
( ) ihtilal	4. Acıklı olay.
( ) azgınlık	5. Kargaşalık, düzensizlik, karışıklık.

Şekil 16: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:15 (Hiroşimalı Masahi Nii Metni).

2. Etkinlik:

a. Aşağıda metinde geçen deyimler ve anlamları verilmiştir. Deyimlerle anlamlarını eşleştiriniz.

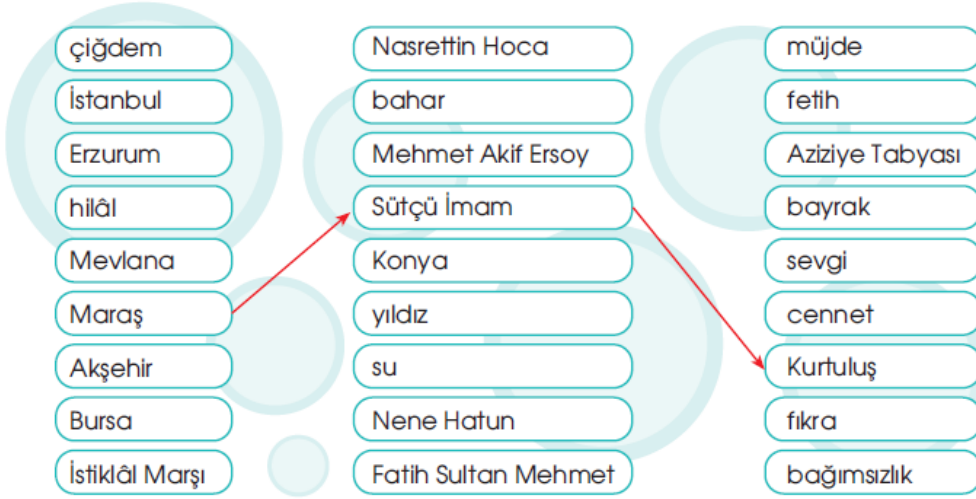
1. Sarmış dolaş olmak	a. Sonunda birinin söylediğini kabul etmek.
2. Helal olsun	b. Birine veya bir yere haber göndermek.
3. İmana gelmek	c. Birinin sıkışık ve çaresiz durumunda yardımına yetişmek.
4. Yazıklar olsun	ç. Çok kolay.
5. İftira atmak	d. Şimdiye değin görmediği şaşılacak yeni bir şeyle karşılaşmak.
6. Hızır gibi yetişmek	e. Yola çıkmak.
7. Sözüne gelmek	f. Üzüntü ve kınamanın çokluğunu anlatan bir söz.
8. Bir yaşına daha girmek	g. Karşılıklı gevezelik etmek, çok konuşmak.
9. Haber salmak	ğ. Sonradan bir şeyi kabul edip uymak.
10. Yola revan olmak	h. Birisine asılsız ve kasıtlı bir suç yüklemek.
11. İşten bile değil	ı. İç içe girmek, karman çorman olmak.
12. Çene yarıştırmak	i. "Hakkımı helal ediyorum" anlamında kullanılan bir söz.
	k. Büyük söz söylemek.

Şekil 17: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:107 (Nasrettin Hoca Metni).

2.2.20. Gruplandırma Tekniği

“Genel başlıklar verilir, kelimelerin karışık bir şekilde verildiği kelime kutusundan başlıkların altına uygun olanlar seçilerek yazılır. İkinci yöntemde ise kelimeler gruplandırılmış olarak verilir ve genel başlıklar buldurulur. Kelime gruplandırma özellikle teknik kelimelerle çalışmaya uygundur” (Akyol,2005:174). Öğrencide aynı kavram alanına ait sözcükleri ayırt edebilme ve seçebilme yeteneğini de geliştirir.

2. Etkinlik: Metnin bağlamı çerçevesinde aşağıdaki kelimeleri örnekteki gibi üçerli gruplar hâlinde eşleştiriniz.

Şekil 18: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:79(Anadolu Metni).

2.2.21. Bağlam Tekniği

Sözcüğün anlamını, verilen cümle ya da metin içinde tahmin ederek bulma tekniğidir. Pratik ve etkili bir tekniktir. Ders kitaplarındaki metinlerin okunuşunda vasat bir dördüncü sınıf öğrencisi kendisine yabancı olan üç kelimedenden birinin anlamını anlamak açısından bağlamdan yararlanmaktadır. Kolej öğrencilerinde ise iki yabancı kelimedenden birini öğrenirken bağlamdan yararlandıkları görülmektedir (Mc Kee, 1956: 59-62). Özellikle 1950’li yıllardan sonra düzvarım yönteminin ortaya çıkmasıyla yabancı dil öğretiminde de kelimelerin bir bağlam içinde öğretilmesine sıcak bakılmıştı (Demirel, 1990: 125).

Etkinlik:

a. Aşağıda metinde geçen bazı kelimelerin açıklamaları verilmiştir. Bu kelimeleri metnin bağlamından hareketle bularak noktalı yerlere yazınız.

- Genellikle arkasından yağmur getiren sert rüzgâr. (.....)
- Yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr. (.....)
- En tehlikeli ve yıkıcı fırtınalardan biri. (.....)
- Yazın karadan denize doğru esen mevsim rüzgârı. (.....)
- Kuzeybatıdan esen soğuk rüzgâr. (.....)
- Seher vakti esen yel. (.....)

Şekil 19: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:92 (Meşe İle Saz Metni).

2.2.22.Müzikle Sözcük Öğretme Tekniği

Küçük yaşlarda ninnilerle müziğe aşına olan öğrenciler müzikle beraber yürütülen kelime çalışmalarında derse ve öğrenmeye karşı oldukça istekli olmaktadır. Öğrencilerin dil gelişimine katkıda bulunan müziklerin derste kullanılabilmesi için öğretmenin müzikteki şu özelliklere dikkat etmesi gerekmektedir:

1. Konuya uygun bir parça seçmelidir.
2. Seçtiği müzik parçası, öğreteceği parçaya uygunluk arz etmelidir. Söz gelimi, geniş zamanı anlatıyorsa, öğrenciye sunacağı parça geniş zamanlı fillerin geçtiği bir parça olmalıdır.
3. Parça öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır.
4. Parça, öğrencinin anlayabileceği (kelimeleri yakalayabileceği) bir ritimde olup ne çok hareketli ne de çok yavaş olmalıdır.
5. Parçayı seslendiren şarkıcının diksiyonunun düzgün olmasına dikkat edilmelidir.
6. Müzik parçası anlaşılır olmalıdır.
7. Müzik parçasının amacına ulaşip ulaşmadığına dair değerlendirme sınavı yapılmalıdır” (Taşdemir ve diğerleri, 2003: 94).

Öğretmen tarafından konuyla ilgili seçilen şarkılar öğrencilere dinletilerek, onlardan sözcüklerin anlamları tahmin etmeleri istenir. Ezgisiyle beraber anlamını öğrendiği sözcükler öğrenci için oldukça etkili ve kalıcı olması açısından oldukça önemlidir.

9. ETKİNLİK

Aşağıya sevdiğiniz bir şarkının orijinal sözlerini, yandaki kutucuğa da şarkının ezgisine uygun yeni sözler yazınız.

Şarkının orijinal sözleri	Benim yazdığım sözler

Şekil 20: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:139 (İlaç Metni).

1. Örnek:

Gemilerde talim var, bahriyeli yârim var.

O da gitti sefere, ne talihsiz başım var.

2. Örnek:

Bütün gece ağladım, dalgalar kucağında

Geceler, ben ve deniz yalnızlar rıhtımında.

3. Örnek:

Lodosum tuttu, poyrazım soğuk

Mazeretim var, asabiyim ben.

2.2.23. Oyunla Sözcük Öğretme Tekniği

Söz varlığını geliştirmek için öğrencilere şu oyunlar oynatılabilir:

1. Oyunun başında öğrencilere bir kelime söylenir. Daha sonra, öğrencilerden söylenen her sözcüğün son harfiyle yeni sözcükler söylemeleri istenir. Oyunun kuralları vardır: En son söylenen kelimenin son harfiyle kelime söylemeyen / söyleyemeyen, kendisine verilen süreyi geçiren, daha önce söylenmiş bir kelimeyi söyleyen öğrenci oyun dışında bırakılır. Bu kurallar sayesinde öğrenci sayısı giderek azalır ve sonunda bir tek öğrenci kalır. O öğrenci de birinci olur (Kurudayıoğlu, 2003:304-305).

2. Öğretmen, sınıftaki öğrencilerden birine diğer öğrencilerin görmeyeceği şekilde bir kelime verir. Bu öğrenci tanımlar yaparak, kelimeyi bilmece biçimine sokarak öğretmenin kendisine verdiği kelimeyi arkadaşlarına anlatır. Ancak sadece konuşur. Bunun dışında mimik, şekil, çizim ve el hareketi kullanmaz (Özdemir,1987:190). Meselâ, “Üç Sağdan da okusanız, solda da okusanız aynı şeyim. Sizi besleyen, büyüten, yetiştirenim. Bilin bakalım ben neyim?” (ana) “Bir tür kitap. İçinde her türlü bilgi bulunur, tüm bilgiler alfabetik olarak sıralanmıştır.” (ansiklopedi) (Kurudayıoğlu,2003:305).

3. Öğretmen, öğrencilere bir harf söyler ve onlardan bu harfle başlayan kelimeler bulmalarını ister. Bu çalışmada verilen harf ile mümkün olduğu kadar çok kelime buldurulması faydalı olur (Arık, 1987:71).

4. Öğrenciden veya gruptan aynı harfle başlayıp aynı harfle biten kelimeler (sis, sus, tat, yay, kok, kök vb.) bulmaları istenebilir (Aygün, 1999:13).

5. Öğrencilere bilinen bir kelime verilir. Öğrencilerden bu kelimenin baş harfini değiştirerek yeni kelimeler bulmaları istenir. En çok sözcüğü bulan yarışmayı kazanır (Aygün,1999:2).

6. Dilimizde bulunan yabancı kelimelerin aynı ekle bitenlerinin (-graf: paragraf, fonograf, fotoğraf vb. veya -izm: feodalizm, realizm, kapitalizm vb.) arandığı bir oyun oynatılabilir (Özdemir,1987:189). Bunlar gibi söz varlığını zenginleştirmeye yönelik birçok oyun üretilebilir.

2.2.24. Farklı Olan Sözcüğü Bulma Tekniği

“Fark” sözcüğü öğrenciyi birçok anlamda düşünmeye iter. Sözcükler arasındaki hem ortak hem de farklı özelliklerden faydalanan öğrencinin muhakeme gücünü arttırmayı amaçlayan bir etkinliktir. Farklı olan sözcüğü bulma etkinliğiyle daha hızlı düşünmeye başlayan öğrenci günlük hayatta karşılaştığı problemlere de daha pratik çözümler üretebilir.

b) Aşağıdaki kelimelerden hangileri diğerlerinden farklıdır? Farklı olan kelimelerin olduğu halkaları boyayınız.

Şekil 21: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:66 (Soylu Bilgi Ağacı Metni).

2.2.25. Türkçe Karşılık Bulma Tekniği

Bu teknikteki amaç; öğrencinin zamanla fark etmeden kullandığı sözcüklerin dilimizdeki karşılığının olduğunu, aslında Türk dilinin çok zengin bir dil olduğunu farkına varmasını sağlamak ve ana dilini sevmesini ve kullanmaya özenmesini sağlamaktır.

4. Etkinlik: Yabancı Kelimelerin Türkçelerini Biliyorum

Aşağıdaki tabloda istenenleri yazınız.

Yabancı kelime	Kelimenin Türkçe karşılığı	Türkçe kelimenin kullanıldığı cümle
biyoloji		
biyolog		
zooloji		
jeoloji		
jeolog		
sosyoloji		
sosyolog		

Şekil 22: 7. Sınıf Pasifik Yayınları Çalışma Kitabı s:85 (Doğa ve Evren Metni).

2.2.26. Anahtar Sözcükleri Bulma Tekniği

Bir yazıda konuyu en açık biçimde yansıtan sözcük ya da sözcük grubuna anahtar kelime denir. Anahtar sözcük ya da sözcükler ele alınan metnin belirleyici özelliklerini taşırlar. Öğrencilerin ifadelerdeki ya da metinlerdeki anahtar sözcük ya da sözcükleri bulabilmeleri verilen ifadeyi ya da metni anladıklarını gösterir. Bu yüzden cümlelerden anahtar sözcüklere giden ya da anahtar sözcüklerden metne giden etkinlikler öğrencilerde kazandırılması istenen kazanım ve anlama açısından oldukça önemlidir.

1. Etkinlik: Okuduğunuz metnin anahtar kelimelerini kutulara yazınız.

Şekil 23: 6. Sınıf MEB Yayınları Çalışma Kitabı s:98 (Dijon'dan Trabzon'a Metni).

2.3. Benzer Araştırmalar

Söz varlığı ile dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, yazma, konuşma arasında sıkı bir ilişki olmasından dolayı söz varlığını geliştirmeye yönelik çalışmaların Türkiye'de oldukça yaygınlaştığı, sözcük öğretme teknikleriyle ilgili pek çok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu konuyla ilgili İpekçi(2005) tarafından “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma” adlı hazırlanan yüksek lisans tezinde, İpekçi ilköğretim 7.sınıf öğrencilerinin söz varlığını araştırmıştır. Araştırmanın amacının İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin aktif olarak kullandıkları sözcükleri belirlemek; söz varlığı ile sosyo-ekonomik durum ilişkisini ortaya koymak olduğu belirtilmiştir.

İpekçi'nin çalışmasını üç bölümde yürüttüğü gözlenmiştir. Birinci bölümde, kelime servetinin tanımı, kelime servetinin eğitim kademelerindeki göstergeleri, kelime servetinin önemi, kelime servetini geliştirici teknikler ve metotlar, problemin durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler,

sınırlılıklar, varsayımlar, tanımlar, araştırmanın yöntemi, evren, örneklem ve kelime serveti ile ilgili araştırmalar yer aldığı görülmüştür. İkinci bölümde, İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kaç çeşit kelime kullandıkları, ortalama kaç kelimelik cümleler kurdukları, ortalama kaç cümlelik kompozisyon metinleri yazdıkları ve en fazla kullandıkları kelimeler, çok anlamlı kelimeler tespit edildiği, öğrencilerin kelime servetleri ile sosyo-ekonomik durumları arasındaki ilişkiyi gösteren incelemenin sonuçlarına ve önerilere yer verildiği belirtilmiştir. Üçüncü bölümde, öğrencilerin yazdıkları kompozisyon metinlerinde kullandıkları kelime kadrosunun incelendiği, kullanılan kelimelerin kaç kişi tarafından ve hangi sıklıkla kullanıldığını gösteren temel kelime listesinin oluşturulduğu tespit edilmiştir.

Çiftçi (1991),“Bir Grup Yükseköğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması” adlı çalışmasında fakülte son sınıf öğrencilerinden 102 adet yazılı doküman toplamak ve bunlardaki kelimelerin frekanslarını tespit ederek “aktif kelime listesi” oluşturmuştur. Çiftçi, deneklerin toplam 60095 adet kelime kullandığını, bu kelimelerin çeşidinin 3916 olduğunu alfabetik bir listede frekanslarıyla göstererek tespit etmiştir

İnce(2006) tarafından hazırlanan “Türkçede Kelime Öğretimi” adlı yüksek lisans tezinde söz varlığı çalışmalarını dil, dil yetisi-söz-dil, dile ait ilk bilgiler, dil gelişimi, psikolengüistik kuram, öğrenme kuramı, davranışçı kuram, bilişsel kuram, dil öncesi dönemin gelişim özellikleri, dil gelişiminde kelime öğrenme aşamaları, dil gelişimine etki eden faktörler, Stern’in dil gelişimi kuramı, Piaget’in dil gelişimi kuramı, Vygotsky’nin dil gelişimi kuramı, Türk dilinin gelişimi-sorunları, ana dili, dünyada ve Türkiye’de ana dili eğitimi konuları yönünden incelediği belirtilmiştir. Aynı zamanda İnce’nin tezinde kelime ve kelimenin öğretimi, kelime tanıma ve ayırt etme, yapı bakımından kelimeler, anlam bakımından kelimeler, telâffuzları bakımından kelimeler, yazılışları bakımından kelimeler, kelime türleri, isimlerin öğretimi, fiillerin öğretimi, sıfatların öğretimi, deyimlerin öğretimi ve terimlerin öğretimi gibi konulara yer verdiği görülmüştür.

Aynı konuyla ilgili Yıldırım(2006) tarafından” İlköğretim İkinci Sınıf Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Kelime Öğretme Teknikleri Üzerine Bir İnceleme” adlı yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Bu araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından İlköğretim kurumlarında 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren 5 yıl süreyle ders kitabı olarak okutulması kabul edilen ve 2574 sayılı Tebliğler Dergisi’nde yayınlanan İlköğretim 2. Sınıf Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki etkinliklerde; kullanılan kelime öğretim tekniklerini, bu tekniklerin uygulanma sayılarını, öğretilmesi hedeflenen kelimeleri ve bu kelimelerin sayılarını tespit etmek ve değerlendirmek amaçlandığı ifade edilmiştir.

Araştırmada tarama modeli kullanan ve ilgili kitapları tarayan Yıldırım; ilgili kitaplarda kelime öğretimini hedefleyen etkinliklerde yaygın olarak kullanılan kelime öğretim tekniklerinin; bulmaca ile kelime öğretimi, cümle ve metin ortamındaki ipuçlarını kullanma, cümle kurma, cümlede kullanma, çağrışım ile kelime öğretimi, eşleştirme ile kelime öğretimi, gruplandırma ile kelime öğretimi, metin yazma, resimle kelime öğretimi, sözlük kullanma olduğunu belirtmiştir. Kitaplarda kelime öğretimini hedefleyen etkinlikler bu tekniklere göre incelemiş ve elde edilen bulguları yine bu başlıklar altında vermiştir. İncelediği kitaplar sonunda ulaştığı sonuçları tezinde ayrıntılı olarak belirtmiştir.

Yılmaz(1996), “İlkokul Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Kelime ve Cümle Kadrosu” çalışmasında ders kitaplarını söz varlığı ve cümle kadrosu bakımından incelemiştir.

Pehlivan (2003: 84-93), “Türkçe Kitaplarında Sözcük Dağarcığını Geliştirme Sorunu Ve Çözüm Yolları ”adlı makalesinde literatür taraması yaparak, 2003-2004 öğretim yılında Tebliğler Dergisi'nde okutulması önerilen değişik yayınevleri ve yazarlara ait, *random* örnekleme yoluyla seçilen toplam 6 Türkçe ders kitabını öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştirme yönünden incelenmiş, bu kitaplardan elde edilen verileri ortaya konmaya çalışmıştır. Pehlivan, kitapları incelediğinde, yapı ve tür çalışmaları yanında sözcük dağarcığını geliştirmek için genelde parçalardan sonra tanım verildiği ve bu sözcüklerin bir cümlede kullanımının

istendiğini; ancak az sayıda da olsa tanımlarda eksik ve yanlışlar olabildiğini belirterek, Türkçe için yaş ve düzeye göre hangi sözcüklerin ne sıklıkla öğretileceği ile ilgili çalışmaların noksanlığından kitaplarda öğretilmek için seçilen sözcükler yazarların kişisel deneyimlerine kaldığı, kitaplarda sözcük dağarcığını geliştirmeyle ilgili tekrar ve pekiştirme alıştırmalarının yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kitapların ders kitabı yazma alanında uzmanlaşmış, bu alanda ilerlemiş ülkelerin kaynaklarını bilen eğitim bilimcilerle deneyimli öğretmenlerden ve dilbilimcilerden oluşan bir komisyon tarafından hazırlanması gerektiğini belirtmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli (Deseni)

Bu araştırmanın betimsel yöntem kullanılarak yapılan tarama modelinde olması planlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olan şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlamaya çalışılır (Karasar, 1998:77).

Çalışmada, şuna kadar ilköğretim 5., 6., 7. ve 8. sınıf çalışma kitaplarında kullanılan sözcük öğretme teknikleri belirlenerek örneklerle bir araya toplanmıştır. Çalışmamıza konu olan 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında yapılan SBS ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan TEOG Sınavı Türkçe testinde sorulan söz varlığımızla ilgili soruların ilgili oldukları sözcük öğretme teknikleri belirlenmiştir.

SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testindeki sorulan söz varlığımızla ilgili sorular, 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla tek tek karşılaştırılarak bu soruların söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla ne düzeyde örtüştüğü belirlenmeye çalışılmıştır. Hiçbir soruyla örtüşmeyen kazanımlar da bu yöntemle belirlenmiştir. Varılan sonuçların test edilmesi amacıyla rastgele (*random*) yöntemiyle seçilen, hâlen ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 105 Türkçe öğretmenin görüşlerine anket aracılığı ile başvurulmuştur. Bu anketlerden elde edilen sonuçlar değerlendirilerek SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde sorulan söz varlığımızla ilgili soruların 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçme konusundaki yeterlilik düzeyi belirlenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının bahar döneminde Türkiye'nin değişik okullarında görev yapmakta olan 105 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

SBS ve TEOG Sınavı Türkçe sorularının söz varlığını ölçmeye yönelik sorularının incelenmesi ve 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla eşleştirilmesi sonucunda elde edilen sonuçların çalışmamız için en gerekli verileri oluşturduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman grubu 105 Türkçe öğretmeninden oluşmuştur. Bu öğretmenler, Türkiye'nin değişik ilköğretim okullarında görev yapmakta olan Türkçe öğretmenleri arasından rastgele (*random*) yöntemi ile seçilmiştir.

Uzmanların görüşlerini almak için kullanılacak anket formları düzenlenmiştir. Ankette cevaplanması istenen soruların yanında SBS ve TEOG Sınavında çıkan sorular da verildiği için yaklaşık her bir anketör için cevaplanması istenen sorular yaklaşık 16 sayfa sürdüğü için hem kâğıt israfını engellemek hem de verilerin daha hızlı değerlendirilmesi için anket anketörlere internet üzerinden sunulmuştur¹. Ayrıca anketi cevaplayan uzman öğretmenlerin cinsiyeti, öğrenim durumu, mezun olduğu okul ve öğretmenlik mesleğindeki kıdem süresi gibi kişisel bilgilerin yanında anketin sonunda söz varlığına ilişkin düşüncelerine, SBS ve TEOG Sınavına ilişkin görüşlerine ve bu sınavlarda sorulan söz varlığına ilişkin soruların söz varlığına ilişkin kazanımları ölçme yeterliliğine ilişkin görüşleri yazılı olarak ifade etmeleri istenmiştir. İnternette hazırlanan formla anketin cevaplanma gün ve saati de anket yanında yer almıştır.

---

¹SBS ve TEOG Sınavlarındaki Türkçe Sorularının Söz Varlığı Kazanımlarını Ölçme Düzeyi Anketi isimli anket 21.03.2014 ile 02.06.2014 tarihleri arasında

<https://docs.google.com/forms/d/1S2sUkyepKtWqFyMTuzEJMV7OTyyOHag7aek5-upvW7Q/viewform> adresinden anketörlere sunulmuş, son tarih itibarıyla de kapatılmıştır.

SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızla ilgili çıkmış her Türkçe sorusunun ölçtüğü kazanım belirlenmiştir. Bu soruların her biri örtüştüğü düşünülen kazanımla birlikte anket formuna yerleştirilmiştir. Aynı sayfada uzmanların görüşlerini almak için uygun sorular sorulmuştur. Böylece SBS ve TEOG Sınavı Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçme konusundaki yeterlilik düzeyi hakkında uzman görüşlerinin alınması sağlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Elde edilen tüm verilerden hareketle araştırmada kullanılacak olan söz varlığımızla ilgili SBS ve TEOG Sınavı Türkçe soruları söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımlara göre tasnif edilmiştir. Uzman Türkçe öğretmenleri tarafından doldurulan anketlerde uzmanların “Bu soru, bu kazanımı ölçmektedir”, “Bu soru, bu kazanımı kısmen ölçmektedir”, “Bu soru, bu kazanımı ölçmemektedir” seçeneklerinden birini işaretleyerek belirttikleri görüşleri yüzde ve frekans olarak ifade edilmiştir. Tüm bu verilerden SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızla ilgili olan sorular belirlenerek 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçüp ölçmediği değerlendirilmeye çalışılmıştır.

3.5. Varsayımlar

1. 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımların öğrencilere kazandırıldığı varsayılmıştır.

2. 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 yıllarında yapılan SBS ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. döneminde yapılan TEOG Sınavı Türkçe testindeki soruların söz varlığımızla ilgili soruların hazırlanmasında 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımların dikkate alındığı varsayılmıştır.

3. Anket sorularını cevaplayan öğretmenlerin 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları bilen, uygulayan, programın felsefesini kavramış, mesleklerinde uzman kişiler oldukları varsayılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programında Yer Alan Söz Varlığımıza İlişkin Kazanımlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı; okuma, dinleme/izleme, konuşma, yazma öğrenme alanları ile dil bilgisinden oluşmaktadır. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında söz varlığımıza ilişkin kazanımlar da yukarıdaki başlıklar içerisinde verilmiştir. Genel amaçlar içerisinde okuduğu dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri şeklinde söz varlığımızla ilgili sadece bir kazanım belirtilmiştir. Söz varlığımızla ilgili kazanımlar, dinleme/izleme ve okuma kazanımları içinde söz varlığını zenginleştirme alt başlığı altında verilmesine rağmen konuşma, yazma, dil bilgisi kazanımları içerisinde alt başlık olarak ifade edilmemiştir.

4.1.1. Programda Doğrudan Belirlenmiş Kazanımlar

2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanları içinde yer alan alt başlık olarak verilen söz varlığımıza ilişkin kazanımlar şu şekildedir:

Öğrenme Alanı: Dinleme/İzleme (Söz varlığını zenginleştirme)

1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.

3. Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.

4. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.

5. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

Öğrenme Alanı: Okuma (Söz varlığını zenginleştirme)

1.Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

2.Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.

3.Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

4.Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.

4.1.2. Programda Dolaylı Belirlenmiş Kazanımlar

2005 İlköğretim II. kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanları içinde alt başlık olarak verilmeyip diğer öğrenme alanları içindeki söz varlığımıza ilişkin kazanımlar şu şekildedir:

Öğrenme Alanı: Dinleme/İzleme (Dinlenenin/İzlenenin anlamı ve çözümleme)

1.Dinlenenin/İzlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

2.Dinlediklerindeki/İzlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder.

Öğrenme Alanı: Konuşma(Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma)

1.Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

Öğrenme Alanı: Okuma (Okuduğu metni anlamı ve çözümleme)

1.Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

2.Metindeki anahtar kelimeleri belirler.

Öğrenme Alanı: Yazma (Yazma kurallarını uygulama)

1.Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.

Öğrenme Alanı: Yazma(Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma)

1. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

4.2. Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe Testlerinde Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Tespit Edilen Sorular

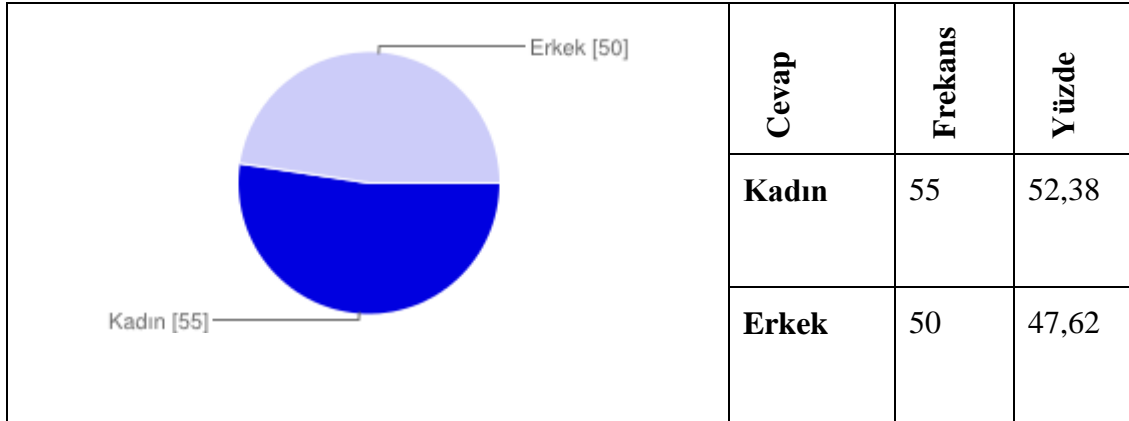
2007-2008 Eğitim-Öğretim yılının sonuna kadar öğrencilerin yıl sonundaki akademik başarılarını ölçmek ve gidecekleri ortaöğretim kurumlarını belirlemek amacıyla 8. Sınıfın sonunda OKS (Ortaöğretim Kurumları Sınavı) adı verilen sınav yapılmaktaydı. Öğrencileri sekiz yıllık birikiminin 180 dakikada ölçülemeyeceği gibi eleştirilerin ortaya atılmasıyla başta 6., 7. ve 8. sınıflara olmak üzere zamanla ise sadece 8. sınıflara olmak üzere yine ders yılının sonunda Seviye Belirleme Sınavı yapılmaya başlandı. Daha sonra ise öğrencideki sınav kaygısının önüne geçmek ve okuldaki derslerin etkili olduğunu göstermek amacıyla bir eğitim-öğretim yılında iki defa olmak üzere 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılından itibaren TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) Sınavı yapılmaya başlandı. Ancak son sınavların uygulanmasında da yanlışların olduğunu söylemek mümkündür. Bu bakımdan çalışmamızın konusuna kaynaklık eden SBS ve TEOG Türkçe testinde söz varlığımızla ilgili sorularda ne tür olumsuzlukların olduğunu tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmak, bundan sonraki sınavların güvenilir ve geçerli olması bakımından önem arz etmektedir.

4.3. Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Sorulan Soruların 2005 İlköğretim 2. Kademe Türkçe Öğretim Programındaki Hangi Kazanımla İlişkili Olduğu ve Bu Kazanımların Soruları Ölçmedeki Yeterliliği Konusundaki Uzman Görüşleri

Anketi cevaplayan öğretmenlere yönelik cinsiyeti, öğrenim durumu, mezun olduğu okul ve öğretmenlik mesleğindeki kıdem süreleriyle ilgili kişisel bilgilere ve sözcük varlığımıza ilişkin düşüncelerine, SBS ve TEOG Sınavına ilişkin görüşlerine ve bu sınavlarda sorulan söz varlığımıza ilişkin soruların söz varlığımıza ilişkin kazanımları ölçme yeterliliğine ilişkin görüşlerine yazılı olarak ulaşılmıştır.

4.3.1. Anketi Cevaplayan Uzman Kişilere Yönelik Kişisel Bilgiler:

4.3.1.1. Cinsiyet

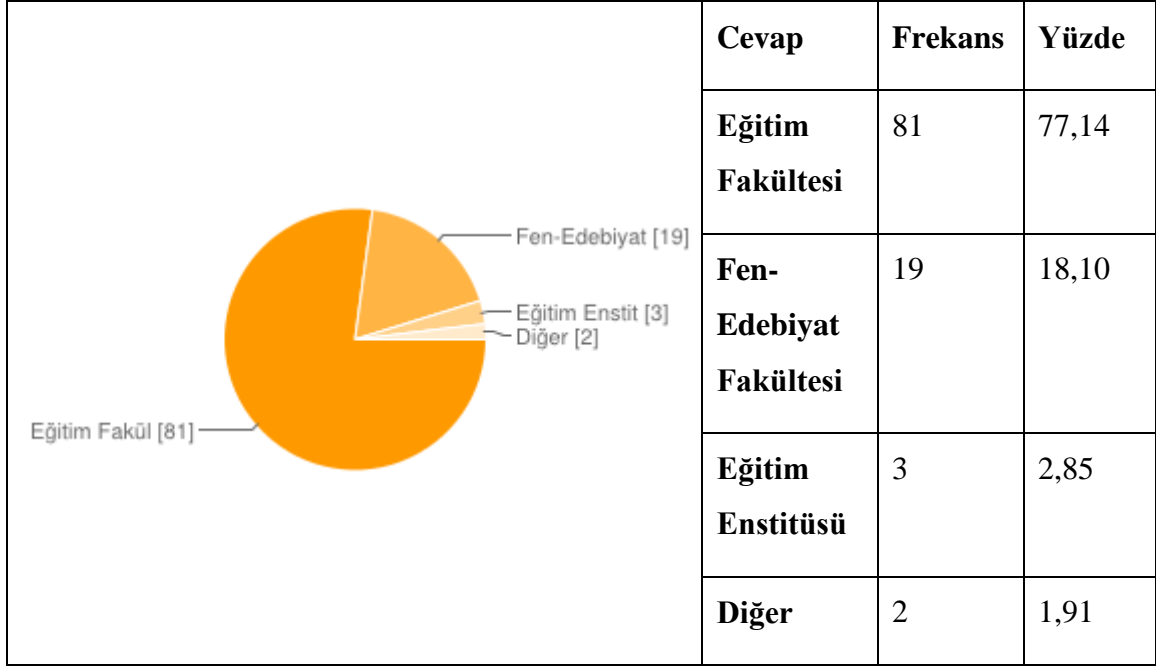

Tablo 1: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Cinsiyetine Yönelik Frekans ve Yüzdesi.

Tablo 1'e göre; anketi 55 kadın ve 50 erkek olmak üzere toplam 105 alanında uzman öğretmen cevaplandırmıştır.

Anketi cevaplayan öğretmenlerin %52,38'i kadın, %47,62'si erkektir. Anketi cevaplayan kadın ve erkek sayılarının birbirine oldukça yakın olduğunu görmekteyiz.

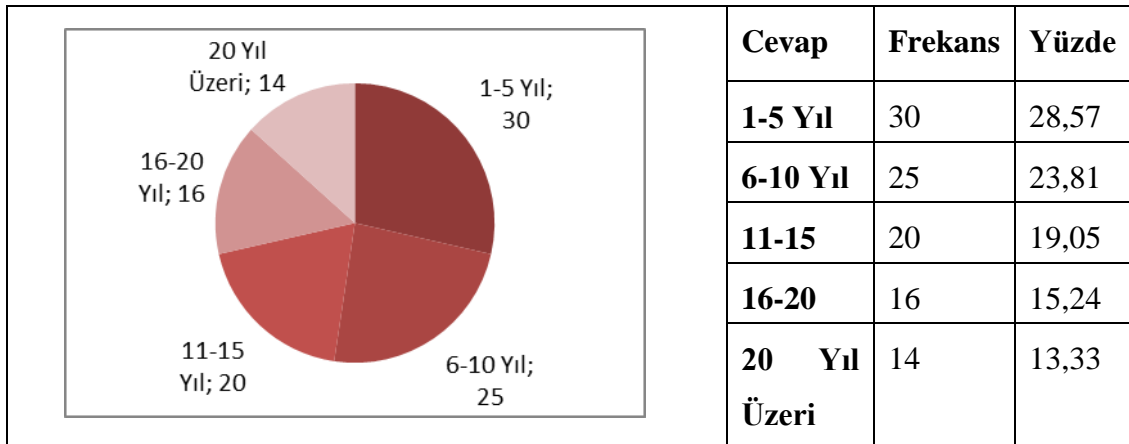
4.3.1.2. Mezun Olduğu Okul

Tablo 2: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Mezun Oldukları Okulun Frekans ve Yüzdesi.

Tablo 2'ye göre; anketi cevaplayan 105 öğretmenin 81'i Eğitim Fakültesi, 19'u Fen-Edebiyat Fakültesi, 3'ü Eğitim Enstitüsü, 2'si ise diğer okullardan mezun olmuştur. Anketi cevaplayan öğretmenlerden Eğitim Fakültesi mezunlarının oranı oldukça yüksekken(%77,14), Eğitim Enstitüsü(%2,85) ve Diğer(%1,91) okullardan mezun olanların oranları birbirine oldukça yakındır.

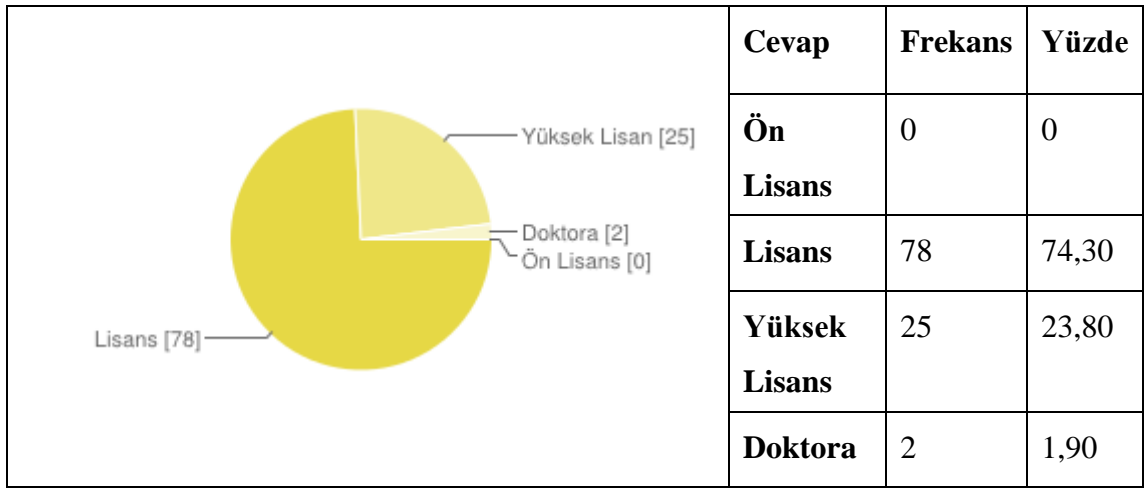
4.3.1.3. Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdem Süresi

Tablo 3: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdem Sürelerine Yönelik Frekans ve Yüzdesi.

Tablo 3'e göre; anketi cevaplayan öğretmenlerin %13,33'ü 20 yıl ve üzeri çalışmışken, %15,24'ü 15-20 yıl arası, % 19,05'i 11-15 yıl arası, %23,81'i 6-10 yıl arası, % 28,57'si ise 1-5 yıl arasında kıdem süresine sahiptir. Anketi cevaplayan öğretmenlerin kıdem süreleri oranlarının birbirine yakın olduğunu görmekteyiz. Anketi cevaplayan 105 öğretmenin çoğunluğu yani 30'u 1-5 yıl arası kıdem süresin sahiptir.

4.3.1.4. Öğrenim Durumu

Tablo 4: Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerin Öğretmenlik Öğrenim Durumuna Yönelik Frekans ve Yüzdesi.

Tablo 4'e göre; anketi cevaplayan öğretmenlerden 78 tanesi lisans mezunu iken 25 tanesi yüksek lisans mezunu, 2 tanesi ise doktora mezunudur. Anketörlerin %1,90'ı doktora, %23,80'i yüksek lisans, %74,30'u ise lisans mezunudur.

4.3.2. SBS ve TEOG Sınavlarında Türkçe Testlerinde Tespit Edilen Söz Varlığımızla İlgili Soru Sayıları ve Oranları

2008 yılından itibaren yapılmaya başlanan Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ile 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde değişik yıllarda değişik sınav bazında yapılan sınavlarda toplam 301 sorunun 29 tanesinin söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik olduğu uzman görüşlerine dayanarak belirlenmiştir.

SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde 2008 yılından itibaren tüm sınıflardaki soru sayısı aşağıdaki gibidir:

Sınıflar	Sınavın Yapıldığı Yıl							Toplam
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
6.sınıf	19	19 soru	19 soru					57 soru
7.sınıf	21 soru	21 soru	21 soru	21 soru				84 soru
8. sınıf	25 soru	23 soru	23 soru	23 soru	23 soru	23 soru	20 soru	160 soru
Toplam	65 soru	63 soru	63 soru	44 soru	23 soru	23 soru	20 soru	301soru

Tablo 5: Türkçe Testindeki Soruların Sınıf ve Yıl Bazındaki Frekansları.

Tablo 5'e göre; 2008 yılından 2014 yılının I. döneminde yapılan TEOG sınavına kadar Türkçe testinde toplam 301 soru sorulmuştur. Belirlenen yıllarda 6. sınıflara toplam 57 soru, 7. sınıflara 84 soru 8. sınıflara ise 160 soru sorulmuştur. Tabloya göre soru sayısı sınıflar büyüdükçe artış gösterirken 2009 yılından itibaren 8. sınıflarda Türkçe testindeki soru sayısında azalma olduğu gözlemlenmektedir. Bunun nedeni araştırıldığında 2009 yılından itibaren sınavlara dâhil edilen İngilizce dersi soruları iken 2014 yılında değişen sınav sistemidir.

SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde 2008 yılından itibaren söz varlığımıza yönelik 29 sorunun sorulduğu uzman görüşlerine başvurularak tespit edilmiştir. Bu soruların yıllara ve sınıflara göre 2008 yılından itibaren belirtilen sınavlardaki tüm sorular içindeki frekansı ve şu şekildedir:

Sınıflar	Sınavın Yapıldığı Yıl							Toplam
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
6.sınıf	3 soru	3 soru	2soru					8 soru
7.sınıf	1 soru	2 soru	2 soru	2 soru				7 soru
8. sınıf	4 soru	1 soru	2 soru	2 soru	1 soru	3 soru	1 soru	14 soru
Toplam	8 soru	6 soru	6soru	4 soru	1 soru	3 soru	1 soru	29 soru

Tablo 6: Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Soruların Yıl ve Sınıf Bazındaki Frekansları.

Tablo 6'ya göre; 2008, 2009 ve 2010 yılında 6., 7. ve 8. sınıflara ayrı ayrı sınav yapılırken 2011 yılında 7. ve 8. sınıflara diğer yıllarda ise sadece 8. sınıflara sınav uygulanmıştır.2008 yılından 2014 yılının I. döneminde yapılan TEOG sınavına kadar söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik toplam 29 soru sorulmuştur. Belirlenen yıllarda 6. sınıflara toplam 8 soru, 7. sınıflara 7 soru 8. sınıflara ise 14 soru sorulmuştur. Tabloya göre söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soru yıl bazında en fazla 2008 yılında 6. sınıflara sorulmuştur.

Sınıflar	Sınavın Yapıldığı Yıllar							Toplam
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
6.sınıf	% 15,78	% 15,78	% 10,52					% 14,03
7.sınıf	%4,76	%9,52	%9,52	%9,52				%8,33
8. sınıf	% 16	%4,34	%8,63	%8,63	%4,34	% 13,04	%5	%8,75
Toplam Soru İçinde : %9,63								

Tablo 7: Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Soruların Türkçe Testi İçindeki Yıl ve Sınıf Bazındaki Yüzdesi.

Tablo 7'ye göre; 2008 yılından 2014 yılının I. döneminde yapılan TEOG sınavına kadar Türkçe testinde toplam soruların %9,63'ü söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. 6. sınıflara 2008 ve 2009 yılında aynı oranda soru sorulmasına rağmen 2010 yılında söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soru oranında azalma gözlemlenmektedir. 8. sınıflarda ise tüm yıllarda Türkçe sorularının %8,75'i söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır bu oranın 7. sınıflara sorulan soru yüzdesiyle(%8,33) yakın olduğu gözlemlenmektedir.

4.3.3. Sınavlarda İlgili Kazanımlardan Sorulan Soru Sayısı

Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ile 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik sorulan 29 sorunun İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığını zenginleştirmeye yönelik aşağıdaki kazanımlardan hangisiyle ilgili olduğu belirlenmiştir. Bu kazanımlardan hangisinden kaç soru sorulduğu ve oranları tespit edilmiştir.

Kazanım 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.

Kazanım 2: Aynı kavram alanına giren kelimeleri anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.

Kazanım 3: Yeni öğrendiği kelime, kavram ve atasözlerini kullanır.

Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.

Kazanım 5: Metindeki anahtar kelimeleri belirler.

Kazanım 6: Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.

	Kazanım 1	Kazanım 2	Kazanım 3	Kazanım 4	Kazanım 5	Kazanım 6
Frekans	13	2	1	9	3	1
Yüzde	%44,82	%6,89	%3,44	%39,13	%10,34	%3,44

Tablo 8: Söz Varlığımızla İlgili Kazanımlarla İlgili Sınavlarda Çıkan Soruların Frekans ve Yüzdesi.

Tablo 8'e göre; 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımlardan 6 tanesine yönelik soruların SBS ve TEOG Sınavı Türkçe testinde yer aldığını görmekteyiz. Yukarıdaki tabloya göre; sınavlarda en fazla (13) "Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir" kazanıma yönelik soru sorulmuştur. Bu sayı sorulan söz varlığımızla ilgili soruların %44,82'sini oluşturmaktadır. Soruların %39,13'ü "Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.", kazanımıyla ilgili olarak sorulmuştur. "Yeni öğrendiği kelime, kavram ve atasözlerini kullanır ve Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.", kazanımlarıyla ilgili 1'er soru sorulmuştur.

4.3.4. Söz Varlığımızla İlgili Belirtilen Kazanımlardan Sınıf Bazında Sorulan Soru Sayısı

Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ile 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik sorulan 29 sorudan söz varlığımızla ilgili yukarıda belirtilen kazanımlardan hangi sınıfa kaç soru sorulduğu tespit edilmiştir.

	Kazanım	Kazanım	Kazanım	Kazanım	Kazanım	Kazanım
	1	2	3	4	5	6
6.sınıf	4	1	-	2	1	-
7.sınıf	4	-	1	2	1	-
8.sınıf	5	1	-	5	1	1

Tablo 9: Söz Varlığımızla İlgili Kazanımlarla İlgili Sınavlarda Çıkan Soruların Sınıf Bazında Frekansı.

Tablo 9'a göre; söz varlığımızla ilgili ilgili "Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.", kazanımına ait en fazla 8. sınıflara soru sorulmuş. "Yeni öğrendiği kelime, kavram ve atasözlerini kullanır." kazanımıyla ilgili 7. sınıflara 1 soru sorulurken 6. ve 8. sınıflara hiç soru sorulmamış. "Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır." kazanımıyla ilgili de sorulan 1 soru 8. sınıflara sorulmuş. Genel olarak kazanımlara yönelik sorulan soruların oldukça yetersiz sayıda olduğunu ifade edebiliriz.

4.3.5. Anketi Cevaplayan Uzman Kişilere Yönelik SBS ve TEOG Sınavı Sorularının Söz Varlığı Kazanımlarını Ölçme Yeterliliği

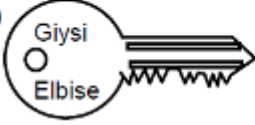

Aşağıdaki tablolarla 2008 yılından 2014 yılına kadar değişik sınıf bazında yapılan Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik sorular uzman görüşü alınarak yıl ve sınıf bazında belirlenmiştir. Sorular ilgili yıllarda çıkan A Kitapçığındaki soru sırası yerleriyle gösterilmiştir. Sorular İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'nda söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımlarla tek tek eşleştirilmiştir.

Bu sorular ve ilgili oldukları kazanımlarla ilgili “**Bu soru bu kazanımı ölçüyor, Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor. Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.**” gibi sorular uzman kişilere yöneltilerek soruların ilgili oldukları kazanımları ölçme yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 1 (2008 SBS 6. Sınıflar 2. Soru)		<p>Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili ifade “gerçeği söylemek gerekirse” anlamında kullanılmıştır?</p> <p>A) <u>Açık</u> kapının önünde birkaç dakika konuştuk. B) Ona <u>açıktan açığa</u> çıkışmaya cesaret edemiyordu. C) <u>Açıkçası</u>, havuzda yüzmekten pek hoşlanmıyorum. D) Bu iki örnek <u>açık seçik</u> haklılığımızı ispatlıyor.</p>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		33	31,43	33	31,43	39	37,14

Tablo 10: 2008 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 10’a göre; anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmeninden 33’ü, 2008 yılında 6. Sınıf SBS’de çıkan 2. sorunun kazanımı ölçtüğü, 33’ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğü, 39 tanesi ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında “Bu soru bu kazanımı ölçüyor ve bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, diyen Türkçe öğretmenlerinin frekansı eşit olmakla birlikte % 31,43’er olmak üzere toplam oranın %62,84’ünü oluşturmaktadır. “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor” diyenler ise 105 Türkçe öğretmenin %37,14’ünü oluşturmaktadır.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.				
Soru 2 (2008 SBS 6. Sınıflar 7. Soru)	<p>Erdem, kütüphanede kitap okumak istemektedir. Fakat kapı kilitlidir. Kilidi, üzerinde "eş anlamlı" kelimelerin yazılı olduğu anahtar açmaktadır. Buna göre Erdem, aşağıdaki anahtarlardan hangisini kullanmalıdır?</p> <p>A) B) </p> <p>C) D) </p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	90	85,71	12	11,43	3	2,86

Tablo 11: 2008 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 7. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 11'e göre; SBS Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmeye çalışmak için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin 90'ı bu sorunun kazanımı ölçtüğünü, 12'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 3'ü ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin çoğunluğu yani %85,71'i sorunun 1. kazanımı ölçtüğünü, %11,43'ü kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece %2,86'sı ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.				
Soru 3 (2008 SBS 7. Sınıflar 1. Soru)	<div style="text-align: center;"> </div> <p>Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisinin eş anlamlısı bu bulmacada <u>yoktur</u>?</p> <p>A) Yine güler yüzle <u>konuklarını</u> ağırlıyorlar. B) Bu <u>hatırayı</u> anlatırken gözleri yaşarmıştı. C) İri <u>siyah</u> gözleriyle bana bakıyordu. D) Zamanı istediğimiz gibi kullanma <u>olanağımız</u> var.</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	77	73,34	22	20,95	6	5,71

Tablo 12: 2008 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 12’ye göre; 2008 yılı 7. Sınıf SBS Türkçe testindeki 1. sorunun kazanımı ölçmekte olduğunu düşünen öğretmenler anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin çoğunluğunu oluşturmakla birlikte 77, sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü düşünen Türkçe öğretmeni 22, sorunun kazanımı ölçmediğini düşünen ise 6 kişidir. Aynı tabloya göre 105 Türkçe öğretmenin %73,34’ü “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.”, %20,95’i “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.” , % 5,71’i ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşündedir.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 4 (2008 SBS 8. Sınıflar 4. Soru)		<p>Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?</p> <p>A) Dostluktan saygıyı kaldıran onun en büyük süsünü kaldırmış olur.</p> <p>B) Gündüz kandilini hazırlamayan, gece karanlığa razı demektir.</p> <p>C) Mutluluk varacağımız bir istasyon değil, bir yolculuk şeklidir.</p> <p>D) Talihsizlik sırasında bile talih, açık bir kapı bırakır.</p>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		93	88,57	10	9,52	2	1,90

Tablo 13: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 4. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 13'e göre; anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin büyük çoğunluğu yani 93'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 10'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 2'si ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında Türkçe öğretmenlerinin %88,57'sinin "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %9,52'sinin "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 1,90'nının ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor." görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 5 (2008 SBS 8. Sınıflar 5. Soru)		<p>Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “oyun” kelimesi diğerlerinden farklı bir anlamda kullanılmıştır?</p> <p>A) Küçüklüğümde en çok körebe oyunu eğlendirirdi beni.</p> <p>B) Bu oyunun kurallarını yeni yeni öğreniyorum.</p> <p>C) Sahneleyeceğimiz oyun büyük bir şair tarafından yazılmış.</p> <p>D) Parkta oyun oynayan çocukların mutluluğuna diyecek yoktu.</p>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		31	29,52	22	20,95	52	49,52

Tablo 14: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 5. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 14'e göre; 105 Türkçe öğretmenin yarısına yakını yani 52'si sorunun kazanımı ölçmediğini, 31'i sorunun kazanımı ölçtüğünü, 22'si ise sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü düşünmektedir. Aynı tabloya göre bu sayılar toplam frekansa oranlığında 105 Türkçe öğretmenin %29,52'si sorunun kazanımı ölçtüğünü, %20,95'i sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %49,52'si ise sorunun 1. kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 6 (2009 SBS 6. Sınıflar 12. Soru)	<p>“Ağır” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “hafif” sözcüğünün karşıt anlamı olarak kullanılmıştır?</p> <p>A) Adam ağır adımlarla gelip masanın başına geçti. B) Denizcilik tarihinin en ağır sorumluluklarından birini üzerine alıyordu. C) Kızmıştım, ona söyleyecek ağır bir söz arıyordum. D) Gecenin bir yarısı, kapının ağır tokmağı telaşla vuruldu.</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	67	63,81	33	31,43	5	4,76

Tablo 15: 2009 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 12. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 15'e göre; 2009 yılı 6. Sınıf Türkçe testindeki 12. Sorunun 1. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin 67'si sorunun kazanımı ölçtüğü, 33'ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğü, en azı yani 5'i sorunun kazanımı ölçmediği görüşünü bildirmiştir. Aynı tabloya baktığımızda 105 Türkçe öğretmenin %63,81'inin “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.”, %31,43'ünün “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, % 4,76'sının ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.																																																									
Soru 7 (2009 SBS 8. Sınıflar 3. Soru)	<p>Aşağıda bazı kelimelerin anlamları ve bu kelimelerin bu anlamda kullanıldıkları cümleler verilmiştir. Bu kelimeleri cümlelerin içinden bularak bulmacanın satırlarına yazınız.</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td></td> <td>1</td> <td>2</td> <td>3</td> <td>4</td> <td>5</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="background-color: #cccccc;"></td> <td style="background-color: #cccccc;"></td> </tr> <tr> <td>2</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td style="background-color: #cccccc;"></td> <td style="background-color: #cccccc;"></td> <td style="background-color: #cccccc;"></td> </tr> <tr> <td>3</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>ANLAMLAR</p> <p>Soldan Sağa</p> <ol style="list-style-type: none"> Bir işi sağlamak veya bozmak için girişilen gizli çalışma. Bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi. Önemli, yararlı, değerli şey. <p>CÜMLELER</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <ul style="list-style-type: none"> Devlet; tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlar. Hiçbir zaman onların oyununa kanmış değildir. Bu yazıda çoğu türküde rastladığımız basmakalıp sözler vardır. </div> <p>Buna göre bulmacanın 3. sütununda yer alan harfler aşağıdakilerden hangisidir?</p> <table style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td>A)</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Z</td> <td>B)</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">B</td> <td>C)</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">U</td> <td>D)</td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">L</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">R</td> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">S</td> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">Z</td> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">K</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">L</td> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">V</td> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">R</td> <td></td> <td style="border: 1px solid black; padding: 2px;">B</td> </tr> </table>							1	2	3	4	5	6	1							2							3							A)	Z	B)	B	C)	U	D)	L		R		S		Z		K		L		V		R		B
		1	2	3	4	5	6																																																			
1																																																										
2																																																										
3																																																										
A)	Z	B)	B	C)	U	D)	L																																																			
	R		S		Z		K																																																			
	L		V		R		B																																																			
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>																																																					
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde																																																				
	33	31,43	28	26,67	44	41,90																																																				

Tablo 16: 2009 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 16'ya göre; anketi cevaplayanların 33'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 28'i sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü ve 44'ü sorunun kazanımı ölçmediğini

olmak üzere toplam 105 Türkçe öğretmeni görüş bildirmiştir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında öğretmenlerin %31,43'ünün “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.” %26,67'sinin “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, % 41,90'nının ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu görülmektedir.

Sözcük Varlığı Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.																									
Soru 8 (2010 SBS 6. Sınıflar 2. Soru)	<p>• 1 ve 2. kelimeler arasında eş anlamlılık ilişkisi vardır.</p> <p>• 1 ve 3. kelimeler arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.</p> <p>Aşağıdakilerden hangisi bu bilgilere göre düzenlenmiştir?</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th></th> <th>1. kelime</th> <th>2. kelime</th> <th>3. kelime</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A)</td> <td>Büyük</td> <td>Kocaman</td> <td>İri</td> </tr> <tr> <td>B)</td> <td>Genç</td> <td>Yaşlı</td> <td>İhtiyar</td> </tr> <tr> <td>C)</td> <td>Kötü</td> <td>Fena</td> <td>İyi</td> </tr> <tr> <td>D)</td> <td>Soğuk</td> <td>Sıcak</td> <td>Serin</td> </tr> </tbody> </table>							1. kelime	2. kelime	3. kelime	A)	Büyük	Kocaman	İri	B)	Genç	Yaşlı	İhtiyar	C)	Kötü	Fena	İyi	D)	Soğuk	Sıcak	Serin
	1. kelime	2. kelime	3. kelime																							
A)	Büyük	Kocaman	İri																							
B)	Genç	Yaşlı	İhtiyar																							
C)	Kötü	Fena	İyi																							
D)	Soğuk	Sıcak	Serin																							
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.																					
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde																				
	95	90,48	9	8,57	1	0,95																				

Tablo 17: 2010 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 17'ye göre; 105 Türkçe öğretmenin büyük çoğunluğu yani 95'i 2. sorunun 1. kazanımı ölçtüğünü, 9'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 1'i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa

oranlandığında öğretmenlerin %90,48'inin “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.” %8,57'sinin “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, % 0,95'inin ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu görülmektedir.

Sözcük Varlığı Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 9 (2010 SBS 7. Sınıflar 1. Soru)	<p style="text-align: center;">CÜMLE KUTUSU</p> <p style="text-align: center;">× Buraya gelmesine herhangi bir mânî yoktu. × Akşam yemeği çağrımıza cevap bekliyoruz. × Sanatçı, bu eserile büyük bir üne kavuşmuştu. × Yarışmanın son turunda başarılı oldu.</p> <p style="text-align: center;">Aşağıdakilerden hangisi, cümle kutusunda ki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısı olarak kullanılamaz?</p> <p>A) Yapıt B) Davet C) Engel D) Ünlü</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	75	71,43	29	27,62	1	0,95

Tablo 18: 2010 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 18'e göre; 2010 yılı 7. Sınıf Türkçe testindeki 1. sorunun 1. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 75'i sorunun kazanımı ölçtüğü, 29'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğü, sadece 1'i sorunun kazanımı ölçmediği görüşünü bildirmiştir.

Aynı tabloya baktığımızda 105 Türkçe öğretmenin %71,43'ünün “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.”, %27,62'sinin “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, %0,95'inin ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 10 (2010 SBS 8. Sınıflar 3. Soru)	<p>- Kitap okuyor musun? - O kadar hızlı değil. Okumam hızlılsın, annemin bana okuduğu kitapları bir de kendim okuyacağım. - Hangi kitabı <u>söz gelimi</u>? - “Kırmızı Balon”u.</p> <p>Bu parçadaki altı çizili söz grubunun eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) yani C) doğrusu</p> <p>B) sözün kıyası D) örneğin</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	64	60,95	29	27,62	12	11,43

Tablo 19: 2010 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 19'a göre; SBS Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmek için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin 64'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 29'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 12'si ise kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin yani %60,95'i sorunun 1. kazanımı ölçtüğünü, %27,62'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %11,43'ü ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 11 (2011 SBS 7. Sınıflar 1. Soru)	<p>“İnce” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde, “Çobanın elinde kalın bir değnek vardı.” cümlesindeki “kalın” sözcüğünün karşıt anlamlısı olarak kullanılmıştır?</p> <p>A) Bu makineler, ince hesapların ve birbirini tamamlayan bilgilerin ürünüdür. B) Onun sözlerinde herkesin seçemeyeceği ince bir alay gizliydi. C) Hiçbir hareketi, bu gülüşü kadar belirsiz ve ince değildi. D) Alt katın pencereleri ince, sık demir parmaklıklarla örtülüydü.</p>						
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.		
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	
	62	59,05	40	38,10	3	2,85	

Tablo 20: 2011 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 20’ye göre; 2011 yılı 7. Sınıf Türkçe testindeki 1. sorunun 1. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin 62’si sorunun kazanımı ölçtüğü, 40’ı sorunun kazanımı kısmen ölçtüğü, sadece 3’ü ise sorunun kazanımı ölçmediği görüşünü bildirmiştir. Aynı tabloya baktığımızda 105 Türkçe öğretmenin %59,05’inin “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.”, %38,10’unun “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, % 2,85’inin ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı Kazanımı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.					
Soru 12 (2013 SBS 8. Sınıflar 3. Soru)	<p>“Oraların sert havasına katlanmak zordu.” cümlesindeki “sert” sözcüğünün karşıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?</p> <p>A) Şehrimizin iklimi yumuşaktır, ne yazın bunaldırsınız ne de kışın donarsınız. B) Bana her zamanki yumuşak, tatlı ve sonsuz şefkatiyle bakıyordu. C) Yaş dallar yumuşak olur, kolaylıkla bükülür. D) Uzun gagasını yumuşak topraklara sokar, otların kökündeki yaşlığı emerek yaşarmış.</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	60	57,14	44	41,90	1	0,95

Tablo 21: 2013 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 1. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 21’e göre; SBS Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı’ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmek için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin 60’ı sorunun kazanımı ölçtüğünü, 44’ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 1’i sorunun ise kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin %57,14’ü sorunun 1. kazanımı ölçtüğünü, %41,90’nı sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %0,95’i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir.				
Soru 13 (2013 Kasım TEOG 8. Sınıflar 1. Soru)		<p>1. “Sivrilmek” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “başkalarını geride bırakıp yükselmek veya ün kazanmak” anlamında kullanılmıştır?</p> <p>A) Çenesine doğru sivrilen ince bir yüzü vardı. B) Köpeğimin sivrilen dişleri çok keskin görünüyordu. C) Dönemin yazarları arasından bir tek o sivrilmişti. D) Uzun bir uğraştan sonra kalemimin ucu iyice sivrilmişti.</p>				
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	46	43,81	37	35,24	22	20,95

Tablo 22: 2013-Kasım 8.Sınıf TEOG Türkçe Testindeki 1.Sorunun 1.Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 22’ye göre; Kasım ayı 8. Sınıf TEOG Türkçe sorularının 2005 Türkçe Öğretim Programı’ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmek için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin 46’sı sorunun kazanımı ölçtüğünü, 37’si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 22’si ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin öğretmenin %43,81’i “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.”, %35,24’ü “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, % 20,95’i ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı Kazanımı	2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.					
Soru 14 (2008 SBS 6. Sınıflar 5. Soru)	<p>Aşağıdakilerden hangisi kullanılış amacına göre diğerlerinden farklıdır?</p> <p>A) Defter</p> <p>B) Kitap</p> <p>C) Dergi</p> <p>D) Gazete</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	72	68,57	28	26,67	5	4,76

Tablo 23: 2008 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 5. Sorunun 2. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 23'e göre; 2008 yılı 6. Sınıf Türkçe testindeki 5. sorunun 2. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 72'si sorunun kazanımı ölçtüğünü, 28'i sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 5'i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %68,57'si "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %26,67'sinin "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 4,76'sının ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.", görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.				
Soru 15 (2011 SBS 8. Sınıflar 2. Soru)	<p>2. Aşağıdakilerin hangisinde “orta” sözcüğü, cümlede kazandığı anlamla eşleştirilmiştir?</p> <p>A) Bağın tam ortasına geldikleri zaman komşu köylüleri gördüler. → Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.</p> <p>B) Kumaşı ortasından kesip ikiye böldüler. → Bir olayın içinde gerçekleştiği yer.</p> <p>C) İnadının ve aşırı ataklığının nedeni ortadadır. → İyi ile kötü arasındaki durum, vasat.</p> <p>D) Görevli, orta bölmeyi açmak üzere koştu. → Topluluk içinde, arasında.</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	51	48,57	36	34,29	18	17,14

Tablo 24: 2011 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 2. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 24’e göre; anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin 51’i sorunun kazanımı ölçtüğünü, 36’sı sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 18’i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin %48,57’si sorunun 2. kazanımı ölçtüğünü, %34,29’u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %17,14’ü ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

<p>Sözcük Varlığı Kazanımı</p>	<p>3. Yeni öğrendiği kelime, kavram ve atasözlerini kullanır.</p>					
<p>Soru 16 (2010 SBS 7. Sınıflar 7. Soru)</p>	<p>Aşağıdaki kartın arka yüzünde bir deyim açıklaması verilmiştir. Açıklaması verilen bu deyim, kartın ön yüzüne yazılacaktır.</p> <p>Buna göre kartın ön yüzüne, aşağıda cümle içinde kullanılmış altı çizili deyimlerden hangisi yazılmalıdır?</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px; text-align: center;"> <p>Kartın ön yüzü</p> </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 10px;"> <p>Davranışlarıyla çevresindeki insanların sevgisini, beğenisini ve güvenini kazanmak</p> <p>Kartın arka yüzü</p> </div> </div> <p>A) Kullandığı renklerden dolayı tabloları <u>göz alıyordu</u>.</p> <p>B) Süslü cümleleri <u>göz boyamaya</u> yetmedi.</p> <p>C) Her türlü zorluğu <u>göze alarak</u> mücadelesine devam ediyordu.</p> <p>D) Özverili çalışmalarıyla <u>göze girmeyi</u> başardı.</p>					
<p>Öğretmen Görüşü</p>	<p>Bu soru bu kazanımı ölçüyor.</p>		<p>Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.</p>		<p>Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.</p>	
	<p>Frekans</p>	<p>Yüzde</p>	<p>Frekans</p>	<p>Yüzde</p>	<p>Frekans</p>	<p>Yüzde</p>
	<p>44</p>	<p>41,90</p>	<p>39</p>	<p>37,14</p>	<p>22</p>	<p>20,95</p>

Tablo 25: 2010 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 7. Sorunun 3. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 25'e göre; 2010 yılı 7. Sınıf Türkçe testindeki 7. sorunun 3. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin 44'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 39'u

sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 22'si sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Aynı tabloya baktığımızda anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %41,90'ı "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %37,14'ü "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 20,95'i ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor." görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.					
Soru 17 (2008 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)		<p>"Kabarmak" sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde "şişmek, genişlemek" anlamında kullanılmıştır?</p> <p>A) Bu olayı duyunca delikanlının yüreği acıma duygusuyla kabardı.</p> <p>B) İhtiyarın damarları kabarmış zayıf elleri, dizlerinin üstündeydi.</p> <p>C) Kendisini alkışlayan halka başıyla selam vererek kabarıyordu.</p> <p>D) İhtiyaçlar dışında alışveriş yaptığı için masraf kabardı.</p>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		33	31,43	29	27,62	43	40,95

Tablo 26: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 26'ya göre; anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmeninden 33'ü 1. sorunun kazanımı ölçtüğü, 29'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 43'ü ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa

oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin %31,43'ü sorunun 4. kazanımı ölçtüğünü, %27,62'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %40,95'i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.					
Kazanımı	<p>“Yol” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “Bu yolda rahatlarını ve servetlerini feda ederek ülkeye hizmet ettiler.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?</p> <p>A) Hedefe ulaşmanın birden fazla yolu olabilir. B) Duyguların eğitimi sanat yoluyla olur, derdi. C) Bizim köyü ilçeye taşlı bir yol bağlıyordu. D) Üniversiteyi kazanma yolunda çok emek harcadı.</p>					
Soru 18 (2008 SBS 8. Sınıflar 2. Soru)						
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	86	81,90	13	12,38	6	5,71

Tablo 27: 2008 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 27'ye göre; 2008 yılı 8. Sınıf Türkçe testindeki 2. sorunun 4. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 86'sı sorunun kazanımı ölçtüğünü, 13'ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 6'sı sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %81,90'ı “Bu soru bu kazanımı

ölçüyor.”, %12,38’inin “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.” , % 5,71’inin ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı Kazanımı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.					
Soru 19 (2009 SBS 6. Sınıflar 1. Soru)	<p>Eskiden bu köyde insanları horozlar uyan-dırırdı. Şimdiyse, serçeler ve diğer kuşlar gibi horozlar da <u>bir köşeye çekilerek ses-sizce hayatlarını sürdürüyorlar.</u></p> <p>Bu paragraftaki altı çizili deyim anlamı aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Kimsenin görmeyeceği bir yere saklanmak B) Hiçbir işe karışmadan yaşamak C) Bir yere yerleşmek, oturmak D) Rahatına bakmak</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	96	91,43	8	7,62	1	0,95

Tablo 28: 2009 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 28’e göre; SBS Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı’ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmek için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin büyük çoğunluğu yani 96’sı sorunun kazanımı ölçtüğünü, 8’i sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 1’i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü ve ölçmediğini düşünen Türkçe öğretmeni sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin %91,43’ü sorunun

4. kazanımı ölçtüğünü, %7,62'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %0,95'i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.				
Soru 20 (2009 SBS 7. Sınıflar 8. Soru)		<p>Bütün insanları dostun bil, kardeşin bil kızım Sevincin ürünüdür insan, nefretin değil kızım Zulmün önünde dimdik tut onurunu Sevginin önünde eğil kızım Ataol Behramoğlu</p> <p>“Kızım” sözcüğünün bu şiire katkısı aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Konuşma sanatı oluşturması B) Ana duyguyu yansıtması C) İçtenlik kazandırması D) Anlaşılabilirliği güçlendirmesi</p>				
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.	Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.		
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	50	47,62	43	40,95	12	11,43

Tablo 29: 2009 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 8. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 29'a göre; 2009 yılı 7. Sınıf Türkçe testindeki 8. sorunun 4. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin 50'si sorunun kazanımı ölçtüğünü, 43'ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 12'si sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Tablo 20'de sorunun kazanımı ölçtüğünü ve kısmen ölçtüğünü

düşünen öğretmen sayısının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Aynı tabloya baktığımızda anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %47,62'sinin “Bu soru bu kazanımı ölçüyor.”, %40,95'inin “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.”, % 11,43'ünün ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.					
Soru 21 (2010 SBS 6. Sınıflar 1. Soru)		<p>Londra'dan Paris'e döndükten sonra yine günlüklerini yazmaya devam eder. Yalnızlık anlarında, günlükleri onun sığınağıdır. Rahatça konuşabildiği tek yer bu defterin sayfalarıdır.</p> <p>Bu parçaya göre “rahatça konuşabilmek” aşağıdakilerden hangisini ifade eder?</p> <p>A) Akıcı bir biçimde yazabilmek B) İçinden geçenleri açıkça anlatabilmek C) Fikirlerini başkalarıyla paylaşabilmek D) İnsanlarla çekinmeden sohbet edebilmek</p>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		98	93,33	7	6,67	0	0

Tablo 30: 2010 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 30'a göre; 2010 yılı 6. Sınıf Türkçe testindeki 1. sorunun 4. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 98'si sorunun kazanımı ölçtüğünü, 7'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü düşünürken anketi cevaplayan öğretmenlerden hiçbiri sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmemektedir.

ölçtüğünü, %7,62'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %3,81'i ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.				
Soru 23 (2011 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)		<p>İlerideki uçurumun kıyısına kadar yürüdüler.</p> <p>“Kıyı” sözcüğünün bu cümledeki anlamı, aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde vardır?</p> <p>A) Paltosunun <u>yakasını</u> kaldırıp caddeye doğru yürümeye başladı.</p> <p>B) Duvarın <u>kenarında</u> tek başına uzun bir süre bekledi.</p> <p>C) Genç adam <u>etrafına</u> meraklı gözlerle bakıyordu.</p> <p>D) Komşuluk ilişkilerinin çok iyi olduğu bir <u>çevrede</u> yetişti.</p>				
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.	Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.		
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	73	69,52	29	27,62	3	2,86

Tablo 32: 2011 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 32'ye göre; SBS Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmek için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin 73'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 29'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 3'ü ise kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin %69,52'sinin sorunun 4. kazanımı ölçtüğünü, %27,62'sinin sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %2,86'sı ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı	Kazanımı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.					
Soru 24 (2012 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)		<p>Karagöz : Geçenlerde bir beslenme uzmanına gittim.</p> <p>Hacivat : Eee, ne dedi?</p> <p>Karagöz : Ekmeği <u>kesmen</u> lazım, dedi.</p> <p>Hacivat : Sen ne yaptın peki?</p> <p>Karagöz : Ekmeği <u>keserek</u> yemeye başladım tabii ki. Fakat tam üç ay oldu bir gram bile zayıflayamadım. Bir tuhaflik var ama, dur bakalım!</p> <p>Hacivat : İlahi Karagöz'üm, gel sana şuradan bir ekmeğe daha alalım!</p> <p>Bu diyalogda “kesmek” sözcükleri hangi anlamlarda kullanılmıştır?</p> <p>A) Kararlaştırmak – Bölerek ayırmak B) Yoksun bırakmak – Parçalara ayırmak C) Geçiş önlemek – Makaslamak D) Son vermek – Dibinden ayırmak</p>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı <u>ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>kısmen ölçüyor.</u>		Bu soru bu kazanımı <u>ölçmüyor.</u>	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		90	85,71	13	12,38	2	1,90

Tablo 33: 2012 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 33'e göre; 2012 yılı 8. Sınıf Türkçe testindeki 1. sorunun 4. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 90'ı sorunun kazanımı ölçtüğünü, 13'ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü düşünürken anketi cevaplayan öğretmenlerin sadece 2'si sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmemektedir. Aynı tabloya baktığımızda anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %85,71'i “Bu soru bu kazanımı ölçüyor”, %12,38'inin “Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. %1,90'nının ise “Bu soru bu kazanımı ölçmüyor” görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	4. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.				
Soru 25 (2013 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)		<p>1. Ülkemizi üç tarafı denizlerle çevrili diye tarif etmemize rağmen denizlere hep <u>sırtımızı dönerek</u> yaşamışız. Bu yüzden denizlerimizden yeterince yararlanmak amacıyla çocuklarımıza denizdeki canlılar ve ekosistem hakkında daha çok bilgi vermemiz gerekiyor.</p> <p>Bu parçada geçen altı çizili ifadenin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Bir şeye önem vermemek B) Etkisi olmamak, işe yaramamak C) Bir şeye güvenip ondan güç almak D) Geçimini onun üzerinden sağlamak</p>				
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	93	88,57	10	9,52	2	1,90

Tablo 34: 2013Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 4. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 34'e göre; anketi cevaplayan Türkçe öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 93'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 10'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 2'si sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %88,57'sinin "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %9,52'sinin "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 1,90'nın ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor." görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

<p>Sözcük Varlığı Kazanımı</p>	<p>5. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.</p>					
<p>Soru 26 (2009 SBS 6. Sınıflar 2. Soru)</p>	<div style="border: 1px solid black; padding: 10px; margin-bottom: 10px;"> <p>Şunu bilin ki, hayatımızda en yüce, en güçlü ve faydalı dayanağımız, ana baba evinden kalma hatıralarımızdır. Size sık sık terbiyenizden söz açılır; dediğim gibi, güzel, üstüne titrenilen çocukluğunuzdan kalma bir hatıra, terbiyenin en iyisidir. Böyle hatıralardan dağarcığına çokça toplayarak hayat yoluna çıkan insan, bütün ömrüne güvenle bakabilir. Kalbimizde kalan tek bir iyi hatıranın bile bir gün faydasını görebiliriz.</p> </div> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Hasan, okuduğu bu metnin anahtar kelimelerini “hatıra, terbiye, çocukluk” olarak belirlemiştir. Bu kelimeleri belirlerken Hasan ne düşünmüştür?</p> <p>A) Paragrafın anlamına en büyük ipucunu bunlar veriyor. B) Günlük hayatta sıkça karşılaştığım kelimeler. C) Bunlarla ilgili araştırma yapmam gerekiyor. D) Bu kelimelerin birden çok anlamı var.</p>					
<p>Öğretmen Görüşü</p>	<p>Bu soru bu kazanımı ölçüyor.</p>		<p>Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.</p>		<p>Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.</p>	
	<p>Frekans</p>	<p>Yüzde</p>	<p>Frekans</p>	<p>Yüzde</p>	<p>Frekans</p>	<p>Yüzde</p>
	<p>42</p>	<p>40</p>	<p>25</p>	<p>23,81</p>	<p>38</p>	<p>36,19</p>

Tablo 35: 2009 Yılı 6. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 5. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 35'e göre; 2009 yılı 6. Sınıf Türkçe testindeki 2. sorunun 5. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, 105 öğretmenin 42'si sorunun kazanımı ölçtüğünü, 25'i sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 38'i sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Aynı tabloya baktığımızda anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %40'ının "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %23,81'inin "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 36,19'unun ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor." görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Varlığı Kazanımı	5. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.					
Soru 27 (2009 SBS 7. Sınıflar 3. Soru)	<p>Ayşe bir öpücük yolladı parmaklarının ucuyla buluta. Ayşe'nin öpücüğü buluta ulaşınca, bulut şöyle bir şaşırды. Ama sonra toparlandı, koskocaman bir gül biçimini aldı. Gökyüzü gökyüzü olalı, bu mavi atlasa böylesine güzel, böylesine ak bir gül açmadı. Ayşe bu ak gülü hayran hayran seyretti. Lafı fazla uzatmayalım. O günden sonra bulut Ayşe'den hiç ayrılmadı.</p> <p>Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu metnin anahtar kelimeleri birlikte kullanılmıştır?</p> <p>A) Sevdalı bulut, küçük kızdan bir daha hiç ayrılmadı. B) Ayşe'nin gökyüzüne gönderdiği öpücük, bulutu güle çevirdi. C) Gökyüzü daha önce hiç bu kadar güzel olmamıştı. D) Şaşkınlık geçiren Ayşe, bir süre sonra kendini topladı.</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	88	83,81	9	8,57	8	7,62

Tablo 36: 2009 Yılı 7. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 3. Sorunun 5. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 36'ya göre; SBS Türkçe sorularının 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'ndaki kazanımları ölçme yeterliliğini ölçmek için anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin büyük çoğunluğu yani 88'i sorunun kazanımı ölçtüğünü, 9'u sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 8'i sorunun ise kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü ve ölçmediğini düşünen Türkçe öğretmeni sayılarının az ve birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu sayılar toplam frekansa oranlandığında anketi cevaplayan öğretmenlerin %83,81'i sorunun 5. kazanımı ölçtüğünü, %8,57'si sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, %7,62'si ise sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir.

Sözcük Varlığı Kazanımı	5. Metindeki anahtar kelimeleri belirler.					
Soru 28 (2013 SBS 8. Sınıflar 2. Soru)	<p>Yaz dostluktur, belki kısa süren ama unutulmaz, derin dostluklar yazın kurulmuştur. Dostluğa çağrıdır o; gittiğimiz yaylalarda, köpüklü kıyılarda, çay bahçelerinde kavgasız insanların neşesini bulursunuz. Hâl hatır sormalar, selam vermeler daha bir coşkuludur.</p> <p>Mehmet, bu parçanın anahtar kelimelerini “dostluk” ve “yaz” olarak belirlemiştir. Bu kelimeleri belirlerken gerekçesi ne olmuştur?</p> <p>A) Parçada gerçek anlamlarıyla kullanılmış olmaları B) Günlük hayatta sıkça kullanılmaları C) Her insanda farklı duygular oluşturmaları D) Parçada yansıtılmak istenen anlama en iyi ipucunu vermeleri</p>					
Öğretmen Görüşü	Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
	64	60,95	34	32,38	7	6,67

Tablo 37: 2013 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 2. Sorunun 5. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 37'ye göre; 2013 yılı 8. Sınıf Türkçe testindeki 2. sorunun 5. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu yani 64'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 34'ü sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, sadece 7'si sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Aynı tabloya baktığımızda anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %60,95'inin "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %32,38'inin "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 6,67'sinin ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor." görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

Sözcük Kazanımı	Varlığı	6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.					
Soru 29 (2010 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)		<div style="text-align: center;"> <p>TÜRKÇESİ VARKEN...</p> <p>Bu afişin vermek istediği öncelikli mesaj, aşağıdakilerden hangisidir?</p> <p>A) Dili korumak için yabancı sözcüklerin yerine Türkçe karşılıkları kullanılmalıdır. B) Dilin zenginleştirilmesi için kelime türetme çalışmaları hızlandırılmalıdır. C) Dili yabancı sözcüklerden arındırma konusunda okullara görev verilmelidir. D) Yabancı dillerden, Türkçenin kurallarına uygun olan sözcükler alınmalıdır.</p> </div>					
Öğretmen Görüşü		Bu soru bu kazanımı ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.		Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.	
		Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
		65	61,90	31	29,52	9	8,57

Tablo 38: 2010 Yılı 8. Sınıf SBS Türkçe Testindeki 1. Sorunun 6. Kazanımı Ölçme Yeterliliği.

Tablo 38'e göre; 2010 yılı 8. Sınıf Türkçe testindeki 1. sorunun 6. kazanımı ölçme yeterliliği hakkında, öğretmenlerin 64'ü sorunun kazanımı ölçtüğünü, 31'i sorunun kazanımı kısmen ölçtüğünü, 9'u sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Bu sayıların toplam frekanstaki yüzdesine baktığımızda anketi cevaplayan 105 Türkçe öğretmenin %61,90'nının "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", %29,52'sinin "Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.", % 8,57'sinin ise "Bu soru bu kazanımı ölçmüyor." görüşünde olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.6. Anketi Cevaplayan Uzman Kişilerden Alınan Yazılı Cevaplar

SBS ve TEOG Sınavı Türkçe Testinde tespit edilen söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'nda tespit edilen söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçme yeterliliğini tespit etmek amacıyla hazırladığımız anketin altına anketi cevaplayan öğretmenlerin görüşlerinin faydalı olabileceğini düşündüğümüz sorulardaki yazılı cevapları şu şekildedir:

4.3.6.1. Soru: Sözcük varlığınıza ilişkin görüşleriniz nelerdir?

1. İletişimde ve bireyin kendini ifade etmede en önemli etkin aynı zamanda karşıdaki kişinin de anlaması önemli. Bol bol kitap okunmalı.
2. Zengin sözcük varlığımız olsa da kullandıklarımız oldukça az.
3. Aktif sözcük varlığımızı zenginleştirmek için okunmalı, yazmalı ve kullanmalıyız öğrendiklerimizi.
4. Okuma, konuşma ve yazmayı öğrencilerimize sevdirecek sözcük varlığımızın zenginliğini ortaya çıkarabiliriz.
5. Genel anlamda bakarsak sözcük varlığı olarak çok zenginiz; fakat okuma oranının düşüklüğü kullanılan sözcük sayısını oldukça azaltıyor.
6. Dilimizi sevdirecek öğretirecek, eğlenceli etkinlikler kullanırsak sözcük varlığımızın zenginleştirilmesinde önemli adımlar atabiliriz.
7. Bol bol kitap okunmalı ve okutulmalıyız.

8. Eski Türkçemizdeki sözcükleri de sevdirmeliyiz.
9. Bol bol öğrencileri yeni kelimelerle karşı karşıya getirmeliyiz.
10. Dilimizdeki yabancı sözcüklerin yerine dilimizdeki öz Türkçe sözcükleri gün ışığına çıkarabiliriz.
11. Söz varlığımız zengin olmasına rağmen kullandığımız sözcük sayısı oldukça yetersiz.
12. Sözcük varlığımız batı dillerine göre oldukça az. B u yüzden sürekli aynı kelimeleri kullanıyoruz. İletişimimiz de oldukça yavan kalıyor.
13. Ölmeye yüz tutan kelimeleri yaşatma çabası içinde olmalıyız.
14. Söz varlığımız zengin olmasına rağmen okuma alışkanlığımız olmadığı için kullandığımız sözcük sayısı da yetersiz.
15. Kullandığımız sözcük sayısını arttırmalıyız.
16. Her sınıf için öğretilmesi gereken sözcükler sene başında kazanım ve tekniklerle belirtilirse daha iyi olur.
17. Var olan sözcük varlığımızı korumak ve geliştirmek görevimizdir.
18. Ne yazık ki kısa geçmişimizde yazılan romanları bile anlayamıyoruz.
19. Hangi sınıfta hangi kazanımları hangi kelimeleri öğreteceğimiz tam olarak belirtilmemiş.
20. Var olan sözcüklerimize sahip çıkmazsak birbirini anlayamayan insan yığını bizi bekliyor.
21. Sözcüklerimiz gittikçe unutuluyor.
22. Yabancı sözcüklerin yaygın Türkçe kullanımları konusunda öğrencilerimizi özendirmeliyiz.
23. Sözcük varlığımız batı dillerine göre oldukça az. Öğrencilerimizi kitap okumaya teşvik etmeliyiz.
24. Okumayı ve yazmayı farklı tekniklerle öğrencilerimize sevdirmeliyiz.

25. Dil insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan bir örgüdür. Günümüzde günlük hayatta kullandığımız sözcük sayısı ne yazık ki çok yetersiz. Gittikçe kelime tasarrufu yapacağız diye sanırım yakında birbirimizi hiç anlayamayacağız.
26. Dilimizdeki sözcük varlığımız yıllardır uygulanan yanlış dil politikaları yüzünden iyice zayıflamıştır.
27. Söz varlığımız zengin ancak kelime hazinemiz zayıf.
28. Dilimiz İngilizcenin baskısı altında. Öğrencilerimizi okumaya teşvik etmeliyiz.
29. Kullandığımız sözcük sayısı ne yazık ki çok yetersiz ve gittikçe de azalıyor böyle devam ederse derdimizi anlatamaz hale geleceğiz.
30. Anlama ve anlatmadaki en önemli etkenlerden biridir.
31. Gittikçe söz varlığını yitiren bir dilimiz var. Daha on yıl öncesinin eserlerini anlayamıyoruz.
32. Kendimizi ifade ettiğimiz sözcük sayısı oldukça az.
33. Özellikle sözcük varlığımızın zenginleştirilmesinde önemli yere sahip olan metinler sınıf düzeyine ve seviyesine göre ayarlanamıyor.
34. Dilimizin kıymetini bilmeliyiz.
35. Öncelikle günlük hayatta kendini ifade edebileceği sözcükler üzerinde durulmalıdır.
36. Yetişen nesillere özellikle kitap okumayı sevdirmeliyiz.
37. Ne yazık ki söz varlığımız her geçen gün azalıyor.
38. Hep aynı kelimeleri kullanıyoruz.
39. Meramımızı anlatacak kelime varlığımızın giderek azalması endişe verici.
40. Okullarda özel olarak yurtdışında olduğu gibi kelime bilgisi dersleri olmalı.

41. Günlük hayatta kullandığımız kelime sayısı ne yazık ki çok az.
42. Kitap okumayı sevdirirsek kelime varlığımız da zenginleşir.
43. Eş sesli sözcüklerin ve mecazların anlam özelliklerine dikkat etmeliyiz.
44. Yakın tarihimizde yazılan kitapları da okumayı özendirmeliyiz.
45. Öğrencilerimize kitap okumayı sevdirmeliyiz.
46. Sözcük varlığımız zengin olmakla birlikte ne yazık ki bizlerin söz varlığı çok az. Kelimeleri genel bilsek de anlam ayrımını bilmiyoruz.

4.3.6.2. Soru: SBS ve TEOG Sınavına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

1. Sınav sistemi her sene değişmekle beraber sınavların kapsam değerliliği oldukça düşüktür. Sınavlarda konuşma, yazma, dinleme becerilerine yönelik hiçbir etkinliğin olmaması kendini ifade etmekte bile zorlanan çocukların yetişmesine sebep olmaktadır. İki aşamalı olarak yapılan TEOG'da öğrenci kaygısının azalması olumlu bir değişim olarak değerlendirilebilir.
2. Özellikle TEOG sınavının erken tarihlerde yapılması öğrencide derse karşı verimsizliğe sebep olmaktadır.
3. Sözcüğün anlamını ve okuduğunu anlayabilme yeteneğini ölçekli nitelikte...
4. Devamlı değişmesi sıkıntı oluyor uygulamalarında birçok problem yaşıyor genel olarak olumlu buluyorum.
5. "TEOG sınavı öğrencilere hem iki kez sınav şansı vermekte hem de sınava ayrılan süre bakımından da olumlu özellikler taşımaktadır."
6. TEOG sınavı daha başarılı bir uygulama ama tatilin yoğun olduğu bir dönemde yapıldığı için ikinci sınavda zamanlama hatası olduğunu düşünüyorum
7. Bu sınavın yapıldığı zaman daha uygun daha motive edici.

8. Sıklıkla değişen sınav sistemleri yüzünden öğrencilerin de bizim de aklımız karışıyor. Sistem henüz oturmuşken başka bir sisteme geçiliyor. En güzeli yaz dönemi tek sınava girmek. Tıpkı eski OKS'lerde olduğu gibi.
9. SBS, TEOG Sınavına nazaran daha zor bir sınavdı. Özellikle anlam bilgisi soruları... SBS'de paragraf soruları oldukça uzundu ve yorumlanması da TEOG Sınavındaki sorulara nazaran daha güçtü. Sözcük ve söz öbeklerinde anlam soruları da aynı şekilde daha karışık, daha uzundu.
10. Değerlendirmelerin nesnel olması açısından bir ölçüt ama yeterli değil.
11. Bir öğrencinin başarısı ve geleceği bir iki sınav ile değil, öğrenim hayatı boyunca gösterdiği performansa göre değerlendirilmelidir.
12. SBS ve TEOG Sınavı soruları kazanıma yönelik daha geliştirilmiş sorular içermelidir diye düşünüyorum. Ama öğrenciye verileni istemek şartıyla.
13. Öğrenciyi düşündürecek, ailesinde okul çevresinde karşılaştığı veya kullandığı kelimeleri isteyecek sorular sorulmalı. Öğrencinin seviyesini ölçerek bir üst seviyeye hazır olup olmadığını belirleyebilecek seviyede olmalı. Ezbere dayalı sorulardan kaçınılmalı. Öğrenci soruları bilerek ve yaşayarak çözmeli.
14. Nesnel bir ölçüt olması açısından iyi.
15. Öğrencilerde çalışmaya motive etmeyle beraber stresi de beraberinde getiriyor.
16. Öğrenciye verilen istenmeli.
17. Türkçe adına kazanımları tam ölçemeyen bir sınav.
18. Öğrenciyi çalışmaya güdüyor ama aslında sadece belli derslere önem veriliyor.
19. TEOG sistemi SBS'ye nazaran çok daha iyi. Yalnız TEOG Sınavındaki soruların çok basit olduğunu ve seçici olmadığını düşünüyorum.

20. Kazanımları ölçmede yetersiz kalan sadece çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir sınav.
21. Öğrenci başarısının tek bir sınava bağlanmaması açısından TEOG güzel bir sınav.
22. Seviyeyi tam ölçüyor demek zor. Kazanımların çoğunu ölçen soru sorulmuyor.
23. Erken yapılan bir sınav TEOG.
24. Öğrenci seviyelerini ölçmeye çalışan sınavlar. Gittikçe daha iyi olacağına inanıyorum.
25. Soru teknikleri kazanıma uygun olarak hazırlanabilmeli.
26. Olması gereken bir sınav.
27. Sadece test sorusu olması ve tüm dersleri kapsamaması öğrenci için olumsuz bir durum.
28. Kazanımları ölçmeye çalışan bir sınav.
29. TEOG sınavının iki aşamalı olması öğrenci heyecanı için oldukça iyi oldu. Sınavların gittikçe daha iyi hale geldiğine inanıyorum.
30. Daha ölçücü sınavlar olabilir.
31. Öğrencilerin derse daha çok konsantre olmasını sağlayan sınavlar.
32. Müzik, Beden Eğitimi ve Resim gibi derslere ilgisi olan öğrencilerin ne yazık ki unutulduğu bir sınav sistemi.
33. Öğrenci başarısını ölçmeye çalışan bir sınav ne yazık ki çok eksikleri var.
34. Sanırım daha çok değişir.
35. Kazanımlarla örtüşmeyen sorular oldukça fazla.
36. Seviye ölçmede çok eksikleri olan bir sınav.
37. Objektif değerlendirmenin yapılmaya çalışıldığı sınav ancak zorluk derecesi hiç de dengeli değil.

38. TEOG sınavında önemli olan birçok kazanımla ilgili soru yoktu.
39. Türkçe dersine yönelik sorular tek düzelikten çıkartılmalı.
40. İçinde koşulların iyi ve objektif olduğu konuşma ve yazmaya yönelik sınavlar da olmalı.
41. Sürekli değişen bir sınav sistemiyle karşı karşıyayız.
42. Öğrencideki kaygı düzeyini azaltması olumlu bir gelişmedir.
43. Soru zorluk düzeyi her ders bazında değişmektedir. Ama soruların ezberden çıkarılması oldukça güzel.
44. Bu seneki TEOG Türkçe soruları seviye altındaydı.
45. Farklı sınıflarda farklı ölçme araçları kullanılabilir.
46. Kazanımları ölçmeye çalışan bir sınav.
47. Bu sene TEOG Sınavı Türkçe dersi soruları oldukça kolaydı. Bu yüzden ölçücü değildi.
48. Öğrenci başarısını ölçmeye çalışan bir sınav sistemi.
49. Türkçe sorularının bazı yıllar çok zor bazı yıllar ise çok kolay olması pek ölçücü değil.
50. Soru dağılımı Türkçe için daha seçici olabilir.

4.3.6.3. Soru: SBS ve TEOG Sınavında sorulan sözcük varlığımıza ilişkin soruların sözcük varlığımıza ilişkin kazanımları ölçme yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

1. Çoğunlukla ölçmekle beraber, esas sorulması amaçlanandan çıkıp çocuğun algı ve başka yeterliklerini de ölçmeye çalışan şematik sorularda hedeften uzaklaşıyor.
2. SBS ve TEOG sınavında sorulan sorular sözcük varlığımızla ilgili kazanımları ölçmede oldukça sınırlı kalmaktadır. Türkçe öğretim programında sözcük varlığımıza ilişkin kazanımların sadece altı tanesi ölçmeye yönelik sorular hazırlanmıştır.

Tüm yıllar içinde sadece 29 sorunun sorulması ise öğrencilerin söz varlığını ölçmede oldukça yetersiz olduğunu düşünüyorum.

3. Sınavların sözcük varlığına ilişkin soru sayısının oldukça az olduğunu ve yeterince ölçemediğini düşünüyorum.

4. Yedi yıllık bir dönemi kapsayan araştırmada sözcük varlığı ile ilgili bu kadar az soru sorulmasını yadırgadım.

5. Bu sınavların hiç biri tam anlamıyla kazanımlarımızı ölçemez. Nitekim çocuk o kelimeyi veya deyimini veya kelimenin Türkçe karşılığını kullanıyor mu? Asıl önemli olan kullanımdır. Bizler dahi yangın çıkış yerlerine '*exit*' yazıyorsak. 'Merkez' gibi bir Arapça kelimeyi Türkçe diye sınavda soruyorsak. İş yerlerinin isimlerini yabancı yazıyorsak. Yazım kılavuzunu hiç kullanmıyorsak. Türkçe de olmayan No (Nu) gibi bir kısaltma kullanıyorsak. 'Kazanımlar doğru mu?

6. Sınavların sözcük varlığımızı ölçmede oldukça yetersiz olduğunu ve soru çeşitliliğinin az olduğunu düşünüyorum.

7. Yüzde yüz yeterli demek yanlış olur..

8. Kesinlikle etkili ve yeterli.

9. TEOG sınavı bu anlamda daha başarılıdır

10. Genelde Türkçe soruları kazanımlara uygun hazırlanıyor fakat bazı sorular öğrencileri çok zorlayabiliyor. İlk bakışta soruyu anlayamıyorlar, soruyu anlamak için harcadıkları zaman cevaba ayırdıklarından çok daha fazla. Türkçede sorular açısından bir iki istisna dışında pek sorun yok.

11. Özellikle kazanım 1'e ilişkin sorular, arzu edilen kazanımı ölçmekten daha çok mantıki kurgulama üzerine inşa edilmiş. Öğrenciler için sorulardaki mantık ilişkisini veya bulmacayı çözmek birbirleriyle anlamca ilişkili kelimeleri tespit etmekten veya kelimeler arasında anlamca bir ilişki olup olmadığını belirlemekten daha zor olacaktır.

Mantık kurgulamalarının bu tip sınavlarda eğitim öğretim programlarında arzu edilen kazanımların ölçümünün önüne geçmemesi gerektiğini düşünüyorum.

12. SBS ve TEOG sorularının kaliteli olduğu düşüncesindeyim. Zaman zaman sınavlarda hangi kazanımı ölçtüğünü kestiremediğim sorularla karşılaşsam da MEB'in soru hazırlama konusunda başarılı olduğuna inanıyorum. Hazırladıkları soruların çoğu, piyasada bulunan kitaplara da ilham kaynağı oldu bence. Çünkü MEB SBS'de ne sorduysa bir sonraki yıl soru bankalarında benzer sorulara rastladık.

13. Başarılı bir çalışma

14. Sadece çoktan seçmeli sorularla bunları ölçebilmek yeterli değil.

15. Yapılan sınavlarda sadece zor olması amacıyla saçma sorular sormak yerine öğrencinin sözcük dağarcığını genişletecek, sözcüklere anlam yükletebilecek, yabancı kelimelerden ziyade Türkçe kullanımı teşvik edecek sorular sorulmalıdır. Dolayısıyla sınav sistemlerimizin sözcük varlığımıza yönelik kazanımların sağlanmasında yeterli olduğunu düşünmüyorum.

16. Sözcük varlığı kazanmaya yönelik soruları ölçme yeterliliği genellikle ölçmeye yönelik yönde olduğunu görüyorum

17. Yeterli değil. Öğrenci günlük hayatta hiç kullanmadığı sadece ezberinde olan kelimelerle soruları çözüyor. Belki de ilk defa duyduğu kelimeler ile tahmini cevaplar veriyor.

18. Oldukça sınırlı kalacağını düşünüyorum

19. Hep aynı soru tipleri kullanılmış.

20. Genel olarak somut bir gösterge değil. Çünkü konuşmaya yönelik ölçütler de olmalı.

21. Genel olarak ölçemez öğrenci daha önce hiç duymamış olsa bile metnin bağlamından yapabilir.

22. Söz varlığı çoktan seçmeli sorularla değil de konuşma ve yazma çalışmalarlarıyla daha iyi ölçülür.
23. Tam ölçebileceğini düşünmüyorum çünkü sorulan sözcük varlığıyla ilgili sorular çok düşük düzeyde.
24. Kazanımları ölçmede oldukça sınırlı kalmakta.
25. Hep aynı tipte sorular sorulmuş. Öğrencinin sadece o anda okuyup yapabileceği ve seviyesinden düşük sorular sorulmuş. Yani yeterince ölçebileceğini düşünmüyorum.
26. Sözcük varlığımızla ilgili kazanımları ölçmeye çalışırken soru tipleri hep aynı.
27. Sözcük varlığı zenginliğini sadece çoktan seçmeli sorularla ölçmek zor.
28. Kazanımların hepsiyle ilgili soru yok.
29. Yeterince çözebileceğine inanmıyorum.
30. Hiçbir sınavın sözcük varlığımızla ilgili kazanımları yeterince ölçebileceğine inanmıyorum.
31. Hep aynı soru tiplerinin sorulmuş olması öğrenciyi düşündürmekten uzak. Sorular o anda okununca da çözülebilecek nitelikte. Bu yüzden yeterince ölçtüğünü düşünmüyorum.
32. Daha iyi olabilir.
33. Çok yönlü bir sınav olmadığı için ölçme yeterliliğinin çok iyi olduğunu düşünmüyorum
34. Ölçmeye çalışan bir sınav.
35. Sınavların sözcük varlığımızı ölçmede yetersiz olduğunu düşünüyorum.
36. Ölçmeye çalışan bir sınav fakat soru teknikleri çeşitlendirilmeli.
37. Hep aynı tip soruların sorulmuş.

38. Sözcük varlığımızla ilgili kazanımların ölçülmesi dört temel dil becerisine yönelik olmalı.
39. Kelimeleri bilmese de çözülebilecek sorular.
40. Sadece test sorularıyla bunları ölçmek oldukça zor.
41. Özellikle TEOG sınavı Türkçe dersi soruları çok kolaydı, ölçücü ve ayırıcı bir sınav değildi.
42. Öğretim programının sözcük varlığına ilişkin kazanımları çok az ve belirsiz.
43. Yıl bazında soru sayısının az olduğunu düşünüyorum.
44. Öğrenci sözcükleri bilmese de metnin bağlamından bulabilir bu yüzden gerçekten ölçtüğünü düşünmüyorum.
45. Sözcük varlığımızla ilgili kazanımlar oldukça az ve bu kazanımlar sınıf bazında ne yazık ki belirtilmemiş.
46. Yukarıda verilen kazanımlarla soruların büyük çoğunluğu örtüşse de söz varlığının sadece bir sınavla ölçülebileceğini düşünmüyorum.
47. Sözcük varlığı bireyin testlerle değil de konuşarak ve yazarak ölçülebileceği bir değer.
48. Sınav sisteminin söz varlığını ölçmede yeterli olacağını düşünmüyorum.
49. Aynı soru tipleri olmakla birlikte çok ölçülebileceğine inanmıyorum.
50. Ne yazık ki iki üç sorunun tüm sözcük varlığını ölçebilmesi imkânsız gibi.
51. Kazanımların tüm sınıflarda aynı olması kazanımların kazandırılmamasına neden olabilir.
52. Sınavlardaki söz varlığımızla ilgili soruların çok kolay olduğunu düşünüyorum.
53. Kazanım ve kazanımlara yönelik soruların yetersiz olmasından dolayı yeterince ölçtüğünü düşünmüyorum.

54. "Söz varlığını kazanma uzun bir süreç olduğu için tek sınavla ölçmek pek mümkün gözüküyor."
55. Türkçe Öğretim Programında yetersiz kalan kazanımların bu kadar az sayıdaki sorularla ölçülmesi de zor gibi.
56. Sınavlarda farklı sözcüklere değinilmesi oldukça güzel.
57. Sözcük varlığımıza ilişkin soruları oldukça az olduğunu düşünüyorum.
58. Sınavların kazanımları tam olarak ölçebileceğine inanmıyorum
59. Daha çeşitli ve daha fazla soru olabilir.
60. Hep aynı tip sorular bütün sınıf bazında aynı şekilde sorulması hiç ölçücü değil.
61. Her ne kadar güzel sorular içinde olsa da ipuçlarıyla soruyu bulmaya çalışan öğrenci için sözcük ve anlamının bir değeri kalmıyor.
62. Soru sayısı arttırılabilirse daha iyi olur.
63. Bir insanın söz varlığının sadece bir sınavla ölçülebilmesinin zor olacağını düşünüyorum.
64. Farklı kazanımların olmaması eğitimi sınırlandırıyor.
65. Tüm sınıflarda aynı soru tipinin aynı zorlukta olması pek ölçücü değil.
66. Objektif olarak yapılan konuşmaya dayalı sınavlar olduğunda daha etkili olacağına inanıyorum.
67. Daha farklı ve anlam ayrımı olan sözcüklere yer verilebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan bulgular doğrultusunda sonuçlar ve öneriler sunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmada; 2008 yılından 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Dönemine kadar yapılan Seviye Belirleme Sınavı (SBS) ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe sorularının 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçme konusundaki yeterlilik düzeyi öğretmen görüşlerine dayanılarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme aşamasında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Bu çalışmada 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımların sayısı tespit edilerek bu kazanımların diğer kazanımlar içindeki oranı belirlenmiştir.

Öğrenme Alanı	Programdaki Tüm Kazanımlar	Söz Varlığıyla Doğrudan İlgili Kazanımlar	Söz Varlığıyla Dolaylı Olarak İlgili Olan Kazanımlar	TOPLAM
Dinleme/İzleme	42	6	2	8
Okuma	51	4	2	6
Konuşma	42	-	1	1
Yazma	42	-	2	2
Dil Bilgisi	16	-	-	-
TOPLAM	193	10	7	17

Tablo 39: Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Tespit Edilen Söz Varlığını Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımlar.

Tablo 39'a göre; 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dinleme/izleme, okuma, konuşma, yazma ve dil bilgisi öğrenme alanlarında toplam 193 kazanım yer almaktadır. Dinleme/izleme öğrenme alanı içindeki 6 kazanım, okuma becerisi içindeki 4 kazanım doğrudan söz varlığımızla ilgili kazanımlardır. Konuşma, yazma ve dil bilgisi öğrenme alanları içinde ise söz varlığımızla ilgili doğrudan ilgili olan bir kazanım bulunmamaktadır. Söz varlığımızla dolaylı olarak ilgili olan toplam 7 kazanım yer almaktadır. Dinleme/izleme öğrenme alanı içinde 2, okuma öğrenme alanı içinde 2, konuşma öğrenme alanı içinde 1, yazma öğrenme alanı içinde 2, dil bilgisi öğrenme alanı içinde ise söz varlığımızla dolaylı olarak ilgili olan kazanım yer almamaktadır. İlköğretim Okulu Türkçe Öğretim Programı'na göre (2002: 7); insanlar arasındaki iletişimin etkili olabilmesi için okuma, yazma, konuşma ve dinleme olarak belirtilen dört dilsel becerinin kazandırılması ile sözcük dağarcığı arasında sıkı bir ilişki vardır. Böyle önemli bir kazanımın tüm dilsel becerilerdeki kazanımlar içerisinde doğrudan yer almalı ve programı etkili öğretmesi düşünülen öğretmenlere rehberlik etmelidir.

Öğrenme Alanı	Programdaki Tüm Kazanımlar	Söz Varlığıyla Doğrudan İlgili Kazanımlar	Söz Varlığıyla Dolaylı Olarak İlgili Olan Kazanımlar	TOPLAM
Dinleme/İzleme	42	%14,28	%4,76	%10,04
Okuma	51	%7,84	%3,92	%11,76
Konuşma	42	-	%2,38	%2,38
Yazma	42	-	%4,76	%4,76
Dil Bilgisi	16	-	-	-
TOPLAM	193	%5,18	%3,62	%8,80

Tablo 40: Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Tespit Edilen Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımların Tüm Kazanımlar İçindeki Oranı.

Tablo 40'a göre; dinleme/izleme öğrenme alanı içindeki kazanımların %14,28'i söz varlığımızla doğrudan ilgili, %4,76'sı ise söz varlığımızla dolaylı olarak ilgili olan kazanımlardır. Okuma öğrenme alanı içindeki kazanımların %7,84'ü doğrudan ilgili iken, %3,92'si dolaylı olarak ilgilidir. 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda tüm kazanımların sadece %5,18'i söz varlığımızla doğrudan ilgili olan kazanımlardan oluşmaktadır.

2. 2008 yılından 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Dönemine kadar yapılan Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe sorularının 2005 İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik kazanımları ölçme konusundaki yeterlilik düzeyi öğretmen görüşlerine dayanılarak değerlendirilirken şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Soru Numaraları	“Bu soru bu kazanımı ölçüyor.” görüşüne katılan öğretmenlerin oranı	“Bu soru bu kazanımı kısmen ölçüyor.” görüşüne katılan öğretmenlerin oranı	“Bu soru bu kazanımı ölçmüyor.” görüşüne katılan öğretmenlerin oranı
1. soru	%31,43	%31,43	%37,14
2. soru	%85,71	%11,43	%2,86
3. soru	%73,34	%20,95	%5,71
4. soru	%88,57	%9,52	%1,90
5. soru	%29,52	%20,95	%49,52

6. soru	%63,81	%31,43	%4,76
7. soru	%31,43	%26,67	%41,90
8. soru	%90,48	%8,57	%0,95
9. soru	%71,43	%27,62	%0,95
10. soru	%60,95	%27,62	%11,43
11. soru	%59,05	%38,10	%2,85
12. soru	%57,14	%41,90	%0,95
13. soru	%43,81	%35,24	%20,95
14. soru	%68,57	%26,67	%4,76
15. soru	%48,57	%34,29	%17,14
16. soru	%41,90	%37,14	%20,95
17. soru	%31,43	%27,62	%40,95
18. soru	%81,90	%12,38	%5,71
19. soru	%91,43	%7,62	%0,95
20. soru	%47,62	%40,95	%11,43
21. soru	%93,33	%6,67	%0
22. soru	%88,57	%7,62	%3,81
23. soru	%69,52	%27,62	%2,86
24. soru	%85,71	%12,38	%1,90

25. soru	%88,57	%9,52	%1,90
26. soru	%40	%23,81	%36,19
27. soru	%83,81	%8,57	%7,62
28.soru	%60,95	%32,38	%6,67
29. soru	%61,90	%29,52	%8,57

Tablo 41: Söz Varlığını Zenginleştirmeye Yönelik Sorulan Sorulardaki Öğretmen Görüşü Oranları.
(Yukarıdaki soru numaraları öğretmen görüşlerinden oluşturulan tablolardaki soruların numaraları dikkate alınarak hazırlanmıştır.)

Tablo 41'e göre; 8. ve 19. soruda öğretmen görüşlerinde %90,48 ve %91,43 gibi yüksek oranda "Bu soru bu kazanımı ölçüyor.", görüşüne katılım varken 5.soruda %29,52 oranında bu görüşe katılım vardır. 5. soruda öğretmenlerin yarısına yakını sorunun kazanımı ölçmediğini düşünmektedir. Genel olarak öğretmenlerin cevaplarının oranlarına baktığımızda ankette verilen soruların genelinde soruların kazanımı ölçtüğünü düşünen öğretmenlerin oranı %50'nin üzerindedir. Yazılı cevaplarda ise öğretmenlerin çoğu sınavların söz varlığı kazanımlarını ölçemeyeceğini düşünmektedir. Soruların kazanımları ölçme yeterlilik düzeyleri dikkate alındığında "Bu soru bu kazanımı ölçüyor ." ifadelerinin yüzde yüzü bulamamasının nedenleri araştırılmalı ve soruların daha kazanımları daha iyi ölçer nitelikte hazırlanması için gerekli önlemler alınmalıdır.

3. 2008 yılından 2013 yılına kadar yapılan Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde belirlenen söz varlığını zenginleştirmeye yönelik soruların belirlenen ve çalışmamızda ismi geçen 26 sözcük öğretme tekniğinden hangisiyle ilgili olduğu tespit edilmiştir.

1.Okuma Tekniği	Tüm sorular
2.Dinleme Tekniği	-
3.Sözlük Kullanma Tekniği	15., 16., 19. ve 24. sorular
4.Serbest Çağrışım Tekniği	-
5.Bulmaca Tekniği	3. ve 7. soru
6.Kelime Defteri Tekniği	-
7.Kelime Listesi Tekniği	-
8.Otuz Kelime Üzerine On Artı Tekniği	-
9.Gözlem, Yaşantılardan Yararlanma T.	-
10.Dramatizasyon Tekniği	-
11.Dikte Tekniği	-
12.şema Hazırlama ve Gruplandırma T.	-
13.Cümle Tamamlama Tekniği	-
14.Cümle Kurma Tekniği	-
15.İnceleme Tekniği	-
16.Resimlerle Kelime Öğretme Tekniği	-
17.Zıt ve Eşanlımlı Kelimeleri Bulma T.	2., 6., 8., 9., 10. ve 12. sorular
18.Kasete Çekme Tekniği	-
19.Eşleştirme Tekniği	15. soru
20.Gruplandırma Tekniği	14. soru
21.Bağlam Tekniği	1., 5., 11., 13., 17., 18., 20., 21., 22., 23.ve 25. sorular
22.Müzikle Sözcük Öğretme Tekniği	-

23.Oyunla Sözcük Öğretme Tekniği	-
24.Farklı Olan Sözcüğü Bulma Tekniği	14. soru
25.Türkçe Karşılık Bulma Tekniği	29. soru
26.Anahtar Sözcük Bulma Tekniği	26., 27., ve 28. sorular

Tablo 42: SBS ve TEOG Sınavı Türkçe Testinde Söz Varlığımızı Zenginleştirmeye Yönelik Soruların İlgili Olduğu Sözcük Öğretme Tekniği.

(Yukarıdaki tablodaki soru numaraları öğretmen görüşlerine dayanılarak yapılan tablolardaki sorular dikkate alınarak numaralandırılmıştır.)

Yukarıdaki tabloya göre; 2008 yılından 2013 yılına kadar yapılan Seviye Belirleme Sınavı(SBS) ve 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılının I. Döneminde yapılan Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) Sınavı Türkçe testinde belirlenen söz varlığımızı zenginleştirmeye yönelik soruların belirlenen ve çalışmamızda ismi geçen 26 sözcük öğretme tekniğinden sadece 10 tanesiyle bağlantılı olarak soru sorulabildiği görülmektedir. 29 soruda en fazla bağlam tekniğinden faydalandığı görülmektedir; ancak Mc Kee (1956: 59-62)'ye göre" vasat bir öğrenci bile kendisine yabancı olan üç kelimedenden birinin anlamını anlamak açısından bağlam tekniğinden faydalandığı" için bağlam tekniğiyle sorulan sorularda öğrencinin verilen sözcüğün anlamını gerçekten bilip bilmediğini ölçmek oldukça zorlaşır. Aynı zamanda aynı soruda birçok sözcük öğretme tekniğinden yararlanma olasılığı varken sadece birine yönelik soruların sorulduğu görülmektedir. Hâlbuki Akyol(2005: 157)'a göre; kelime öğretiminde öğrenciye "ne kadar zengin bir yöntem ve organize ile kazandırılırsa zihinsel sözlüğe kelimeyi yerleştirme ve geri getirme de o kadar kolay olacaktır. Dolayısıyla sorular hazırlanırken birden fazla teknik bir arada kullanılmalıdır.

5.2. Öneriler

1.Türkçe öğretiminde sözcük öğretmek, kazandırılması hedeflenen kazanımların kazandırılması için atılan ilk adımdır. Sözcük öğretmek; sadece konuya ilişkin birkaç sözcüğün verilerek tanımının istenmesi, sonra da o sözcüğün cümle içinde kullanılmasının istenmesi gibi basit bir etkinlik olarak algılanmamalıdır. Türkçe için yaş ve düzeye göre hangi sözcüklerin ne sıklıkla öğretileceği ile ilgili

çalışmaların noksanlığından kitaplarda öğretilmek için seçilen sözcükler yazarların kişisel deneyimlerine kalmamalıdır. Sözcük öğretimi öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilen, öğrencinin birçok duyusuna hitap ederek öğrenmenin kalıcı olacağı şekilde uzman kişiler tarafından hazırlanan etkinliklerden oluşmalıdır.

2. 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'nda söz varlığımızla ilgili kazanımlar programdaki tüm kazanımların sadece %5,18'ini oluşturmaktadır. 17 kazanımın sadece 6'sına yönelik soru SBS ve TEOG Sınavında sorulmuştur. Sınavlarda Öğretim Programında öğrenciye kazandırılması hedeflenen tüm becerilerin ölçülmesi hedeflenmeli ve sınavlar buna göre düzenlenmelidir.

3. Öğrencilerin söz varlığını ölçmeye yönelik kazanımlar sadece çoktan seçmeli sorularla sınırlı kalmamalı, SBS ve TEOG Sınavı tüm dil becerilerine yönelik sorulara göre yeniden düzenlenmelidir. Sınavlarda dinleme/izleme, konuşma öğrenme alanları içindeki söz varlığımızla ilgili kazanımları ölçebilecek nitelikte de sorular hazırlanmalı.

4. Söz varlığı zengin olan öğrencilerin diğer derslerde de başarılı olduklarını dikkate alırsak SBS ve TEOG Sınavında 2008 yılından itibaren Türkçe testinde yer alan 301 sorunun %9,63'ü kadar olan söz varlığımızla ilgili soru sayısı arttırılmalıdır.

5. Sözcük varlığımızı zenginleştirmeye yönelik hazırlanan sorular birden çok teknik kullanılarak hazırlanmalı, öğrencinin birçok öğrenme alanına hitap edebilir nitelikte olmalıdır.

6. Öğretilen sözcüklerin birden çok anlamı olabileceği göz önünde bulundurulmalı, sözcükler cümle ve metin içinde öğrenciye sunulmalıdır.

7. 2005 İlköğretim II. Kademe Türkçe Öğretim Programı'nda hedeflenen kazanımların tüm sınıflar (5, 6, 7, 8) için ortak olması öğretmenlerde de belirsizliğe sebep olmaktadır. Söz varlığımızla ilgili kazanımlar sınıf ve öğrenci seviyeleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

8. Söz varlığımızı zenginleştirmek için her sınıf ve yaşa uygun öğrencilere öğretilmesi hedeflenen sözcük listeleri oluşturulmalı, temaya uygun olarak hazırlana bu sözcük listeleri Öğrenci Çalışma Kitaplarında da her tema başında yer almalıdır.

9. Sözcük dağarcığımızı geliştirmeye yönelik çalışmalara sadece Türkçe öğretmenleri tarafından değil tüm ders öğretmenleri tarafından önem verilmeli, öğretilen sözcüklerin kalıcılığı değişik aralıklarla yapılan pekiştirme çalışmalarıyla kontrol edilmelidir.

10. Öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırılmalı, anlamayı sağlamak için bilmediği sözcüklere karşı öğrencide öğrenmeye karşı merak uyandırılmalıdır. Öğrenciye sözcüğün anlamını direkt söylemek yerine cümle içinde tahmin etme ya da araştırma gibi alışkanlıkların öğrencide kazanılmasına çaba sarf edilmelidir.

11. Sözcük öğretme teknikleriyle ilgili yurt dışında yapılan çalışmalar araştırılmalıdır. Yeni ve faydalı sözcük öğretme teknikleri geliştirilerek öğretmenler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

12. Sadece öğretmenler değil veliler de sözcük hazinemizin zenginliği konusunda bilinçli olmalı, okullarda uzman kişiler tarafından bu konuyla ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.

6. KAYNAKLAR

ADIGÜZEL, M.Sani; *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Yeryüzü Yayınevi. 2004.

AĞCA, Hüseyin; *Sözlü Anlatım*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 1999.

AKARSU, Bedia; *Wilhelm von Humbolt'ta Dil-Kültür Bağlantısı*.İstanbul:İnkılap Yayınevi, 2010.

AKÇATAŞ, Ahmet; “Türkçede Kelimelere Anlam Yükleme Seviyeleri Üzerine Bir İnceleme”. Türk Dili. S.810. Ekim 2002.

AKYOL, Hayati; *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005.

AKSAN, Doğan; *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.2000.

AKSAN, Doğan; *Dil, Şu Büyülü Düzen*. Ankara: Bilgi Yayınları.2006.

ALTAN ve diğerleri; *İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı*. Edt.: Murat ÖZBAY. 5. Baskı. Ankara: Pasifik Yayınları.2011.

ARIK, Alev; *Yaratıcılık*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.1987.

ARSLANTAŞ, Gazanfer; “Türkçe Öğretim Yöntem ve Teknikleri”. Türk Dili. Sayı. 576. Aralık 1999.

AYGÜN, Mehmet; “Yabancı Dil Dersinde Sözcük Dağarcığını Geliştirme Teknikleri”, Dil Dergisi, Sayı: 78, 1999, ss.5-16.

BAŞAR Sema ve KÖKEN Seda Zeybek; *İlköğretim 5. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı*, Edt.: Prof. Dr. Hayati Akyol. 3. Baskı. Ankara. MEB Yayınları.2012.

BUDAK, Yusuf; “Sözcük Öğretimi ve Sözlüğün İşlevi”, Dil Dergisi, Sayı: 92, 2000, ss. 19-26.

ÇİFTÇİ, Musa; “Bir Grup Yüksek Öğrenim Öğrencisi Üzerinde Kelime Serveti Araştırması.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.

DALE, E.& O’Rourke, J. (1971). *Techniques of Teaching Vocabulary*. Chicago: Field. Aktaran AKYOL, Hayati; Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi, 4. Baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, Ekim 2005.

DAUZAT, Albert; *Philosophie du Langage*, Paris: Flammarion.1948.

DEMİREL, Özcan; *Yabancı Dil Öğretimi (İlkeler, Yöntemler, Teknikler)*, Ankara: Usem Yayınları,1990.

DEMİREL, Özcan; *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1999.

ERGİN, Muharrem; *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları: 2000.

GÖĞÜŞ, Beşir; *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi, 1978.

GÖKER, Osman; *Uygulamalı Türkçe Bilgileri 1*. Ankara: MEB Yayınları, 2001.

GÖNEN, Mübeccel ve ARI, Meziyet; “Anaokuluna Giden Dört-Beş Yaş Çocuklarına Resimli Kitaplarla Yapılan Eğitimin Dil Gelişimine Etkisinin İncelenmesi” Eğitim ve Bilim. Nisan 1989, cilt 13, sayı:72.

GÜLERYÜZ, Hasan; *Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme*. Ankara: Pegem Yayınları, 2001.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin; “Milli Eğitim Bakanlığının Dil Politikası”, Türk Dili İçin-1, Ankara: TKAE Yay. 1966.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin; “Okullardaki Millî Kültür Ve Millî Dil”, Türk Dili İçin- 2. Ankara: TKAE Yay. 1966.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin; “Dil Üzerine Düşünceler” Türk Dili İçin -3, Ankara: TKAE Yay. 1966.

HOWE, J. A. Michael; *Öğrenme Psikolojisi*. (Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: Alfa Yayınları. 2001.

İNCE, Halide Gamze; “Türkçede Kelime Öğretimi .” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim ,2006.

İPEKÇİ, Ali; “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Serveti Üzerine Bir Araştırma.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim ,2005.

KAHRAMAN, Mehmet KILINÇ, Aziz ve ŞENOL, Musa; *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anadolu Yayıncılık, 2004.

KARAKUŞ, İdris; *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi (Öğretmen El Kitabı)*, Ankara: Sistem Ofset Yayınları, 2000.

KARAKUŞ, İdris; *Türkçe Türk Dili ve Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anıttepe Yayıncılık, 2002.

KARAKUŞ, İdris; *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. 3.Baskı. Ankara: Can Reklamevi Basın Yayın Ltd.Şti., 2005.

KAZAN, Şevkiye; “İlköğretim Ders Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından Gözlem Yoluyla Anlama Tekniğini Geliştirme Yeterliliği”. 1.Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları. (Haz. Sedat Sever). Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Yay.

KOÇAK, Hikmet; “Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Kelime Hazinesi İle İlgili Bir Araştırma”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1999.

KÖKSAL, Akyol Aysel; “*Drama ve Dramanın Önemi*”. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. S.2. 2003.

KURUDAYIOĞLU, Mehmet; “Konuşma Eğitimi ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler”, Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı, Sayı:13, 2003, ss. 287-309.

MAY, F.B. (1986) ; Reading as Communication: An Interactive Approach. (Second Edition). Merrill Publishing Company. Aktaran AKYOL, Hayati; Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi. 4.baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, Ekim 2005.

MC KEE, Paul; *İlkokulda Okuma Öğretimi*. İstanbul: Maarif Basımevi. 1956.

MEB; *İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Öğretim Programı*, Tebliğler Dergisi: c.62. S: 2504. İstanbul: MEB Yayınları.1999.

MEB; *İlköğretim Okulu Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. İstanbul: MEB Yayınları. 2002.

MEB; *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5.Sınıflar)*, Tebliğler Dergisi. S: 2574. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi .Ankara. 2005.

MEB; *İlköğretim 6. Sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı*, Edt.: Kemalettin Yıldız. 1. Baskı.
MEB Yayınları. Ankara. 2012.

ÖZ, M. Feyzi; *Uygulamalı Türkçe Öğretimi*. 2.Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık 2003.

ÖZDEMİR, Emin; *İlkokul Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretim Kılavuzu*. İstanbul:
İnkılâp Kitabevi, 1987.

ÖZDOĞRU, Nüvit; *Türkçemiz*. İstanbul: Gün Matbaası. 1958.

ÖZTAŞ, Yaşar ve BIYIKLI Hatice; *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Çalışma Kitabı*
Edt.:Alper Bayındır).Ankara: Doku Yayınları,2005.

PEHLİVAN, Ahmet; *Türkçe Kitaplarında Sözcük Dağarcığını Geliştirme Sorunu ve*
Çözüm Yolları. Dil Dergisi.S.122.ss.84-93. 2003.

SEVER, Sedat; *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık, 2003.

SEVER, Sedat; *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. 4. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık,
2004.

SEVER, Sedat ve KAYA, Zekeriya ve ASLAN, Canan; *Etkinliklerle Türkçe*
Öğretimi. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları. 2006.

SEZER, Ayhan ve diğlerleri; *Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. 1991.

TAŞDEMİR, Ercan ve diğlerleri; *Pratik Türkçe Öğretim Teknikleri*. İzmir: Dilset Yayınları. 2003.

Türk Dil Kurumu, Teknik Kelimesinin Anlamı, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.53f63917d0b1b4.19749551. (02.05.2014 tarihli çevrim içi erişim).

THORNDİKE, R.L.; Reading Comprehension Education in Fifteen Countries. New York: Wiley, 1973. Aktaran AKYOL, Hayati. Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi. 4.baskı. Ankara: Pegem A Yayıncılık, Ekim 2005.

ÜNALAN, Şükrü; *Türkçe Öğretimi*. Çanakkale: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, 1999.

VYGOTSKY, Lev Semenovich; Thought and Language. Ed-trans. HANFMANN, Eugenia ve VAKAR, Gertrude, Cambridge, Massachusetts: The Massachusetts Institute of Technology, 1962. Aktaran SEVER, Sedat. Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. 4. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık. 2004.

YANGIN, Banu; *İlköğretimde Türkçe Öğretimi*. Ankara: MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı, 1999.

YANGIN, Banu; *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*, Mersin: Dersal Yayıncılık. 2002.

YILDIRIM, Ali Fuat; “İlköğretim İkinci Sınıf Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarında Kelime Öğretme Teknikleri Üzerine Bir Araştırma”.
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, 2006.

YILMAZ, Hayati;” İlkokul Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Kelime ve Cümle Kadrosu.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

7. EK

SBS ve TEOG Türkçe Sorularının Söz Varlığı Kazanımlarını Ölçme Düzeyi Anketi

Aşağıdaki ankette İlk Öğretim 2005 Türkçe Öğretim Programında yer alan ve söz varlığı ile ilgili olduğu tespit edilen kazanımların, 2008 ile 2014 yılları arasında düzenlenmiş Seviye Belirleme Sınavlarında (SBS) ve Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavlarında çıkmış, söz varlığını geliştirmeye yönelik sorularla ne kadar ölçüldüğüne dair uzman görüşleri alınacaktır.

Anketteki her sorunun başında ölçülmesi istenilen SBS ya da TEOG Sınavı sorusunun hangi yılda hangi sınıfa yönelik sorulduğu ve A kitapçığına göre kaçınıcı soru olduğu belirtilmiştir.

Her soruda değerlendirilmesinin istenildiği kazanım yazılmıştır.

Aşağıda istatistiki çalışmalara kaynaklık edebileceği düşünülen kişisel bilgilerden size uygun olanı seçtikten sonra her soruda verilen “Ölçüyor – Kısmen ölçüyor – Ölçmüyor” seçeneklerinden size uygun olanı seçmeniz rica olunur. Cevaplayacağınız anket için teşekkür ederiz.

* Required

Cinsiyetiniz *

Kadın

Erkek

Mezun Olduğunuz Okul *

Eğitim Fakültesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Eğitim Enstitüsü

Diğer

Öğretmenlik Mesleğindeki Kıdem Süreniz *

- 1 - 5 yıl
- 6 - 10 yıl
- 11 - 15 yıl
- 15 - 20 yıl
- 20 yıl üzeri

Öğrenim Durumunuz *

- Ön Lisans
- Lisans
- Yüksek Lisans
- Doktora

Soru 1 (2008 SBS 6. Sınıflar 2. Soru)

Aşağıdakilerin hangisinde altı çizili ifade "gerçeği söylemek gerekirse" anlamında kullanılmıştır?

- A) Açık kapının önünde birkaç dakika konuştuk.
- B) Ona açıktan açığa çıkışmaya cesaret edemiyordu.
- C) Açıkçası, havuzda yüzmekten pek hoşlanmıyorum.
- D) Bu iki örnek açık seçik haklılığımızı ispatlıyor.

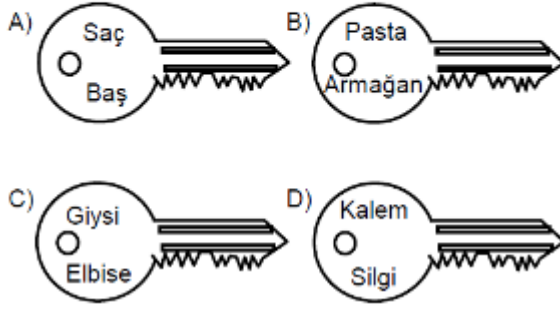
Soru 1 KAZANIM 1:Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 2 (2008 SBS 6. Sınıflar 7. Soru)

Erdem, kütüphanede kitap okumak istemektedir. Fakat kapı kilitlidir. Kilidi, üzerinde "eş anlamlı" kelimelerin yazılı olduğu anahtar açmaktadır. Buna göre Erdem, aşağıdaki anahtarlardan hangisini kullanmalıdır?

Soru 2.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 3 (2008 SBS 7. Sınıflar 1. Soru)

	B	E	Y	A	Z	A	K
	A	R	O	L	A	T	A
	M	İ	S	A	F	İ	R
	Y	K	U	N	E	K	A
	A	Ü	N	İ	R	A	F

Aşağıdaki altı çizili kelimelerden hangisinin eş anlamlısı bu bulmacada yoktur?

- A) Yine güler yüzle konuklarını ağırlıyorlar.
- B) Bu hatırayı anlatırken gözleri yaşarmıştı.
- C) İri siyah gözleriyle bana bakıyordu.
- D) Zamanı istediğimiz gibi kullanma olanağımız var.

Soru 3.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 4 (2008 SBS 8. Sınıflar 4. Soru)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Dostluktan saygıyı kaldıran onun en büyük süsünü kaldırmış olur.
- B) Gündüz kandilini hazırlamayan, gece karanlığa razı demektir.
- C) Mutluluk varacağımız bir istasyon değil, bir yolculuk şeklidir.
- D) Talihsizlik sırasında bile talih, açık bir kapı bırakır.

Soru 4.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 5 (2008 SBS 8. Sınıflar 5. Soru)

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "oyun" kelimesi diğerlerinden farklı bir anlamda kullanılmıştır?

- A) Küçüklüğümde en çok körebe oyunu eğlendirirdi beni.
- B) Bu oyunun kurallarını yeni yeni öğreniyorum.
- C) Sahneleyeceğimiz oyun büyük bir şair tarafından yazılmış.
- D) Parkta oyun oynayan çocukların mutluluğuna diyecek yoktu.

Soru 5.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 6 (2009 SBS 6. Sınıflar 12. Soru)

"Ağır" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde "hafif" sözcüğünün karşıt anlamlısı olarak kullanılmıştır?

- A) Adam ağır adımlarla gelip masanın başına geçti.
- B) Denizcilik tarihinin en ağır sorumluluklarından birini üzerine alıyordu.
- C) Kızmıştım, ona söyleyecek ağır bir söz arıyordum.
- D) Gecenin bir yarısı, kapının ağır tokmağı telaşla vuruldu.

Soru 6.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 7 (2009 SBS 8. Sınıflar 3. Soru)

Aşağıda bazı kelimelerin anlamları ve bu kelimelerin bu anlamda kullanıldıkları cümleler verilmiştir. Bu kelimeleri cümlelerin içinden bularak bulmacanın satırlarına yazınız.

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						

ANLAMLAR

Soldan Sağa

1. Bir işi sağlamak veya bozmak için girişilen gizli çalışma.
2. Bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi.
3. Önemli, yararlı, değerli şey.

CÜMLELER

- Devlet; tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlar.
- Hiçbir zaman onların oyununa kanmış değildir.
- Bu yazıda çoğu türküde rastladığımız basmakalıp sözler vardır.

Buna göre bulmacanın 3. sütununda yer alan harfler aşağıdakilerden hangisidir?

- A)

Z
R
L

      B)

B
S
V

      C)

U
Z
R

      D)

L
K
B

Soru 7.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 8 (2010 SBS 6. Sınıflar 2. Soru)

- 1 ve 2. kelimeler arasında eş anlamlılık ilişkisi vardır.
- 1 ve 3. kelimeler arasında zıt anlamlılık ilişkisi vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu bilgilere göre düzenlenmiştir?

	1. kelime	2. kelime	3. kelime
A)	Büyük	Kocaman	İri
B)	Genç	Yaşlı	İhtiyar
C)	Kötü	Fena	İyi
D)	Soğuk	Sıcak	Serin

Soru 8.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 9 (2010 SBS 7. Sınıflar 1. Soru)

CÜMLE KUTUSU

- * Buraya gelmesine herhangi bir mânî yoktu.
- * Akşam yemeği çağırımıza cevap bekliyoruz.
- * Sanatçı, bu eserivle büyük bir üne kavuşmuştu.
- * Yarışmanın son turunda başarılı oldu.

Aşağıdakilerden hangisi, cümle kutusundaki altı çizili sözcüklerden herhangi birinin eş anlamlısı olarak kullanılamaz?

- A) Yapıt   B) Davet
C) Engel   D) Ünlü

Soru 9.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 10 (2010 SBS 8. Sınıflar 3. Soru)

- **Kitap okuyor musun?**
- **O kadar hızlı değil. Okumam hızlılsın, annemin bana okuduğu kitapları bir de kendim okuyacağım.**
- **Hangi kitabı söz gelimi?**
- **“Kırmızı Balon”u.**

Bu parçadaki altı çizili söz grubunun eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) yani
- B) sözün kıyası
- C) doğrusu
- D) örneğin

Soru 10.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 11 (2011 SBS 7. Sınıflar 1. Soru)

“İnce” sözcüğü, aşağıdakilerin hangisinde, “Çobanın elinde kalın bir değnek vardı.” cümlesindeki “kalın” sözcüğünün karşıt anlamlısı olarak kullanılmıştır?

- A) Bu makineler, ince hesapların ve birbirini tamamlayan bilgilerin ürünüdür.
- B) Onun sözlerinde herkesin seçemeyeceği ince bir alay gizliydi.
- C) Hiçbir hareketi, bu gülüşü kadar belirsiz ve ince değildi.
- D) Alt katın pencereleri ince, sık demir parmaklıklarla örtülüydü.

Soru 11.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 12 (2013 SBS 8. Sınıflar 3. Soru)

“Oraların sert havasına katlanmak zordu.” cümlesindeki “sert” sözcüğünün karşıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Şehrimizin iklimi yumuşaktır, ne yazın bunaldırsınız ne de kışın donarsınız.
- B) Bana her zamanki yumuşak, tatlı ve sonsuz şefkatiyle bakıyordu.
- C) Yaş dallar yumuşak olur, kolaylıkla bükülür.
- D) Uzun gagasını yumuşak topraklara sokar, otların kökündeki yaşlığı emerek yaşarmış.

Soru 12.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 13 (2013 Kasım TOEG 8. Sınıflar 1. Soru)

1. “Sivrilmek” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde “başkalarını geride bırakıp yükselmek veya ün kazanmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Çenesine doğru sivrilen ince bir yüzü vardı.
- B) Köpeğimin sivrilen dişleri çok keskin görünüyordu.
- C) Dönemin yazarları arasından bir tek o sivrilmişti.
- D) Uzun bir uğraştan sonra kalemimin ucu iyice sivrilmişti.

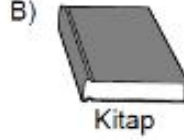
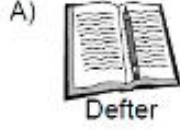
Soru 13.KAZANIM 1: Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. *

Yukarıdaki soru Kazanım 1'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 14 (2008 SBS 6. Sınıflar 5. Soru)

Aşağıdakilerden hangisi kullanım amacına göre diğerlerinden farklıdır?

Soru 14. Kazanım 2: Aynı kavram alanına giren kelimeleri anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 2'yi ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 15 (2011 SBS 8. Sınıflar 2. Soru)

2. Aşağıdakilerin hangisinde "orta" sözcüğü, cümlede kazandığı anlamla eşleştirilmiştir?

- A) Bağın tam **ortasına** geldikleri zaman komşu köylüleri gördüler. Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.
- B) Kumaşı **ortasından** kesip ikiye böldüler. Bir olayın içinde gerçekleştiği yer.
- C) İnadının ve aşırı ataklığının nedeni **ortadadır.** İyi ile kötü arasındaki durum, vasat.
- D) Görevli, **orta** bölmeyi açmak üzere koştu. Topluluk içinde, arasında.

Soru 15.Kazanım 2: Aynı kavram alanına giren kelimeleri anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 2'yi ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 16 (2010 SBS 7. Sınıflar 7. Soru)

Aşağıdaki kartın arka yüzünde bir deyimın açıklaması verilmiştir. Açıklaması verilen bu deyim, kartın ön yüzüne yazılacaktır.

Buna göre kartın ön yüzüne, aşağıda cümle içinde kullanılmış altı çizili deyimlerden hangisi yazılmalıdır?

Kartın ön yüzü

Kartın arka yüzü

- A) Kullandığı renklerden dolayı tabloları göz alıyordu.
- B) Süslü cümleleri göz boyamaya yetmedi.
- C) Her türlü zorluğu göze alarak mücadelesine devam ediyordu.
- D) Özverili çalışmalarıyla göze girmeyi başardı.

Soru 16.Kazanım 3: Yeni öğrendiği kelime, kavram ve atasözlerini kullanır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 3'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 17 (2008 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)

“Kabarmak” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “şişmek, genişlemek” anlamında kullanılmıştır?

- A) Bu olayı duyunca delikanlının yüreği acıma duygusuyla kabardı.
- B) İhtiyarın damarları kabarmış zayıf elleri, dizlerinin üstündeydi.
- C) Kendisini alkışlayan halka başıyla selam vererek kabarıyordu.
- D) İhtiyaçlar dışında alışveriş yaptığı için masraf kabardı.

Soru 17.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 18 (2008 SBS 8. Sınıflar 2. Soru)

“Yol” sözcüğü aşağıdakilerin hangisinde “Bu yolda rahatlarını ve servetlerini feda ederek ülkeye hizmet ettiler.” cümlesindeki anlamıyla kullanılmıştır?

- A) Hedefe ulaşmanın birden fazla yolu olabilir.
- B) Duyguların eğitimi sanat yoluyla olur, derdi.
- C) Bizim köyü ilçeye taşılı bir yol bağlıyordu.
- D) Üniversiteyi kazanma yolunda çok emek harcadı.

Soru 18.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 19 (2009 SBS 6. Sınıflar 1. Soru)

Eskiden bu köyde insanları horozlar uyardırırdı. Şimdiyse, serçeler ve diğer kuşlar gibi horozlar da bir köşeye çekilerek sessizce hayatlarını sürdürüyorlar.

Bu paragraftaki altı çizili deyim anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kimsenin görmeyeceği bir yere saklanmak
- B) Hiçbir işe karışmadan yaşamak
- C) Bir yere yerleşmek, oturmak
- D) Rahatına bakmak

Soru 19.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 20 (2009 SBS 7. Sınıflar 8. Soru)

**Bütün insanları dostun bil, kardeşin bil kızım
Sevincin ürünüdür insan, nefretin değil kızım
Zulmün önünde dimdik tut onurunu
Sevginin önünde eğil kızım**

Ataol Behramoğlu

“Kızım” sözcüğünün bu şiire katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Konuşma sanatı oluşturması
- B) Ana duyguyu yansıtması
- C) İçtenlik kazandırması
- D) Anlaşılabilirliği güçlendirmesi

Soru 20.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 21 (2010 SBS 6. Sınıflar 1. Soru)

Londra'dan Paris'e döndükten sonra yine günlüklerini yazmaya devam eder. Yalnızlık anlarında, günlükleri onun sığınağıdır. Rahatça konuşabildiği tek yer bu defterin sayfalarıdır.

Bu parçaya göre "rahatça konuşabilmek" aşağıdakilerden hangisini ifade eder?

- A) Akıcı bir biçimde yazabilmek
- B) İçinden geçenleri açıkça anlatabilmek
- C) Fikirlerini başkalarıyla paylaşabilmek
- D) İnsanlarla çekinmeden sohbet edebilmek

Soru 21.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 22 (2011 SBS 7. Sınıflar 2. Soru)

- Faytoncu atı durmadan dizginliyor, ara sıra da kerevetinden başını çevirip benimle konuşuyordu.
- Odanın sol kenarında eski ve boyasız bir kerevet vardı, üzerindeki çocuk battaniyeye sarılmış uyuyordu.

Bu cümlelere göre "kerevet", kullanım amacı bakımından aşağıdakilerin hangisine benzer?

- A) Masa
- B) Dolap
- C) Koltuk
- D) Merdiven

Soru 22.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 23 (2011 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)

İlerideki uçurumun kıyısına kadar yürüdüler.

“Kıyı” sözcüğünün bu cümledeki anlamı, aşağıdaki altı çizili sözcüklerin hangisinde vardır?

- A) Paltosunun yakasını kaldırıp caddeye doğru yürümeye başladı.
- B) Duvarın kenarında tek başına uzun bir süre bekledi.
- C) Genç adam etrafına meraklı gözlerle bakıyordu.
- D) Komşuluk ilişkilerinin çok iyi olduğu bir çevrede yetişti.

Soru 23.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 24 (2012 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)

Karagöz : Geçenlerde bir beslenme uzmanına gittim.

Hacivat : Eee, ne dedi?

Karagöz : Ekmeği kesmen lazım, dedi.

Hacivat : Sen ne yaptın peki?

Karagöz : Ekmeği keserek yemeye başladım tabii ki. Fakat tam üç ay oldu bir gram bile zayıflayamadım. Bir tuhaflık var ama, dur bakalım!

Hacivat : İlahi Karagöz'üm, gel sana şuradan bir ekmeğe daha alalım!

Bu diyalogda “kesmek” sözcükleri hangi anlamlarda kullanılmıştır?

- A) Kararlaştırmak – Bölerek ayırmak
- B) Yoksun bırakmak – Parçalara ayırmak
- C) Geçiş önlemek – Makaslamak
- D) Son vermek – Dibinden ayırmak

Soru 24.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 25 (2013 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)

1. Ülkemizi üç tarafı denizlerle çevrili diye tarif etmemize rağmen denizlere hep **sırtımızı dönerek** yaşamışız. Bu yüzden denizlerimizden yeterince yararlanmak amacıyla çocuklarımıza denizdeki canlılar ve ekosistem hakkında daha çok bilgi vermemiz gerekiyor.

Bu parçada geçen altı çizili ifadenin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir şeye önem vermemek
- B) Etkisi olmamak, işe yaramamak
- C) Bir şeye güvenip ondan güç almak
- D) Geçimini onun üzerinden sağlamak

Soru 25.Kazanım 4: Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 4'ü ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 26 (2009 SBS 6. Sınıflar 2. Soru)

Şunu bilin ki, hayatımızda en yüce, en güçlü ve faydalı dayanağımız, ana baba evinden kalma hatıralarımızdır. Size sık sık terbiyenizden söz açılır; dediğim gibi, güzel, üstüne titrenilen çocukluğunuzdan kalma bir hatıra, terbiyenin en iyisidir. Böyle hatıralardan dağarcığına çokça toplayarak hayat yoluna çıkan insan, bütün ömrüne güvenle bakabilir. Kalbimizde kalan tek bir iyi hatıranın bile bir gün faydasını görebiliriz.

Hasan, okuduğu bu metnin anahtar kelimelerini “hatıra, terbiye, çocukluk” olarak belirlemiştir. Bu kelimeleri belirlerken Hasan ne düşünmüştür?

- A) Paragrafın anlamına en büyük ipucunu bunlar veriyor.
- B) Günlük hayatta sıkça karşılaştığım kelimeler.
- C) Bunlarla ilgili araştırma yapmam gerekiyor.
- D) Bu kelimelerin birden çok anlamı var.

Soru 26.Kazanım 5: Metindeki anahtar kelimeleri belirler. *

Yukarıdaki soru Kazanım 5'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 27 (2009 SBS 7. Sınıflar 3. Soru)

Ayşe bir öpücük yolladı parmaklarının ucuyla buluta. Ayşe'nin öpücüğü buluta ulaşınca, bulut şöyle bir şaşırıldı. Ama sonra toparlandı, koskocaman bir gül biçimini aldı. Gökyüzü gökyüzü olalı, bu mavi atlasa böylesine güzel, böylesine ak bir gül açmadı. Ayşe bu ak gülü hayran hayran seyretti. Lafı fazla uzatmayalım. O günden sonra bulut Ayşe'den hiç ayrılmadı.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu metnin anahtar kelimeleri birlikte kullanılmıştır?

- A) Sevdalı bulut, küçük kızdan bir daha hiç ayrılmadı.
- B) Ayşe'nin gökyüzüne gönderdiği öpücük, bulutu güle çevirdi.
- C) Gökyüzü daha önce hiç bu kadar güzel olmamıştı.
- D) Şaşkınlık geçiren Ayşe, bir süre sonra kendini topladı.

Soru 27.Kazanım 5: Metindeki anahtar kelimeleri belirler. *

Yukarıdaki soru Kazanım 5'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 28 (2013 SBS 8. Sınıflar 2. Soru)

Yaz dostluktur, belki kısa süren ama unutulmaz, derin dostluklar yazın kurulmuştur. Dostluğa çağrıdır o; gittiğimiz yaylalarda, köpüklü kıyılarda, çay bahçelerinde kavgasız insanların neşesini bulursunuz. Hâl hatır sormalar, selam vermeler daha bir coşkuludur.

Mehmet, bu parçanın anahtar kelimelerini “dostluk” ve “yaz” olarak belirlemiştir. Bu kelimeleri belirlerken gerekçesi ne olmuştur?

- A) Parçada gerçek anlamlarıyla kullanılmış olmaları
- B) Günlük hayatta sıkça kullanılmaları
- C) Her insanda farklı duygular oluşturmaları
- D) Parçada yansıtılmak istenen anlama en iyi ipucunu vermeleri

Soru 28.Kazanım 5: Metindeki anahtar kelimeleri belirler. *

Yukarıdaki soru Kazanım 5'i ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Soru 29 (2010 SBS 8. Sınıflar 1. Soru)

Bu afişin vermek istediği öncelikli mesaj, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dili korumak için yabancı sözcüklerin yerine Türkçe karşılıkları kullanılmalıdır.
- B) Dilin zenginleştirilmesi için kelime türetme çalışmaları hızlandırılmalıdır.
- C) Dili yabancı sözcüklerden arındırma konusunda okullara görev verilmelidir.
- D) Yabancı dillerden, Türkçenin kurallarına uygun olan sözcükler alınmalıdır.

Soru 29.Kazanım 6: Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır. *

Yukarıdaki soru Kazanım 6'yı ölçüyor mu?

- Ölçüyor
- Kısmen ölçüyor
- Ölçmüyor

Sözcük varlığımıza ilişkin görüşleriniz nelerdir?

SBS ve TOEG'e ilişkin görüşleriniz nelerdir?

SBS ve TOEG'de sorulan sözcük varlığımıza ilişkin soruların sözcük varlığımıza ilişkin kazanımları ölçme yeterliliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

<https://docs.google.com/forms/d/1S2sUkyepKtWqFyMTuzEIMV7QTyyOHag7aek5-upvW7Q/viewform>